

Наша Ніва

№450

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Каб гарантавана атрымліваць газэту. Газэту «Наша Ніва», як і 12 іншых незалежных выданняў, не ўключылі ў падпісны каталог на 2005 год. Каб і надалей гарантавана чытаць газэту, дашліце на адрес Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрес. Тыя, хто дашле свае каардынаты ў Рэдакцыю, будуць атрымліваць выданні — праз пошту ці іншым чынам — нават калі б яму прыйшлося друкаваць за мяжой і распаўсюджваць самастойна. Гэта датычыць і тых чытачоў, што прызываюцца купляць газэту ў шапіках. Ня має гарантвы, што заўтра ўлады не забароняць «Саюздрукам» распаўсюд незалежнай прэсы. У звестках пазначайце адрес, на які мусіць дасылацца/дастаўляцца газэта, паштовы індэкс, пры наяўнасці — код пад'язду, прымагчымасці — нумар тэлефона. Т.: (017) 284-73-29, (029) 707-73-29, (029) 613-32-32. E-mail: nn@promedia.by; 220050, Менск, а/c 537. **Дэталёва пра сітуацыю — старонка 13.**

Зьеў — і парадак

Шмат хто з заснавальнікаў новай суполкі так і казаў: той Саюз пісьменнікаў выступае супраць прэзыдэнта, а мы будзем за цяперашні парадак. Але прыхільнікаў парадку, выхаванага на вершах Быкава, набралося ўсяго сотня. Сярод іх — ніводнай знакавай постасці. Рэпартаж і камэнтары — старонка 8.

Акадэмік Уладзімер Гніламедаў (справа) цісьне руку Барысу Пятровічу, а рэдактар «ЛіМу» Анатоль Казлou — Алеся Пашкевічу (справа ззаду). Кіраунікоў Саюзу беларускіх пісьменнікаў не пусцілі на ўстаноўчы зъезд пралукашэнскага Саюзу пісьменнікаў Беларусі.

У НУМАРЫ

Засакрэчаныя сацыялігі пайшлі на прылісکі?

Калі афіцыйны кіраунік пачынае шукаць вінаватых, то выкryвае ўласнаручнае створаную сыстэму болей хвостка, чым ягоныя заклітыя ворагі. Новая рубрыка «НН»: ад гэтага нумару пацільчычныя падзеі аналізуе Аляксандар Класкоўскі. **Старонка 3.**

Кола замкнулася

У Беларусі будзе ўведзеная крымінальная адказнасць за прыліскі. Пры гэтым невыкананыне плянавых паказчыкаў таксама лічыцца злачынствам. Піша Зыміцер Дрыгайла. **Старонка 5.**

Шэсьць розных свабодаў

«89 мм» — нямецкі погляд на беларускую мадаль. У

Бэрліне на прэм'еры прысутнічаў Алеся Курдыцкі. Рэжысэр Сёбасцян Хайнцэль: «Беларусы як матрошка. Ніколі я не ведаеш, што ў іх унутры». **Старонка 3, 12.**

Акадэмік Міхайлаў: Беларуская мова — гэта гвалт

Рэктар ЭГУ прачытаў лекцыю ў Фрайбургскім

універсітэце (Нямеччына). **Старонка 2.**

**Польскія газэты выйшлі
з чорнымі плямамі,**
каб звірнучы увагу
на здушэнніе свободы слова
у Беларусі. **Старонка 11.**

Мае «Праўнік»

Выйшаў часопіс «Праўнік». Для юрыстаў. Занудства. Геніяльнае! **Старонка 5.**

Дзень герояў

85 гадоў таму 27 лістапада ў Слуцку выbuchнула паўстанчына супраць большавікоў. Гісторыкі назавуць яго Слуцкім збройным чынам. Беларусы ў гэты дзень адзначаюць Дзень герояў.

365 дзён да 100-годзьдзя

23 лістапада (10 лістапада падвodie старога стылю) 1906 г. выйшаў першы нумар «Нашай Нівы».

Белнэт шукае рэцэпт на глушылкі

Напярэдадні выбараў праца незалежных інфармацыйных сайтаў можа быць паралізавана. Праграмісты шукаюць адэкватны адказ.

На мінульх прэзідэнцічных выбарах такое здарылася — 9 верасня 2001 г. незалежны Белнэт быў паралізаваны. Макочы аднаго праўдэр-манаполіста, такое зрабіць не складана. Ходзіць чуткі, што гэтым разам спэцыялісты упраўлены інфармацыйнай біяспекі АДБ пайшлі далей. Нібыта гатовыя адмысловыя фільтры для павышэння кантролю за Белнэтам. Яны зроблены на кітайскі

ўзор.

«Раней можна было блікаваць доступ беларускіх карыстальнікаў на пэўныя сэрвэры. Калі ўвідуць кітайскую глушылку, будзе магчымасць забараніць падключэнне з пэўным карыстальнікам», — зазначае інтэрнэт-фундатар Венер Мэханічны. Гэта азначае, што цікайны набіраючы ў пошукуваку слова «Мілінкевіч» ці «апазыцыя», ян здоле трапіць на патрабаваны сайт. Больш за тое, звесткі кампютара карыстальніка будуть унесены ў «чорны сьпіс», а досутуп да сесіі аблікавацца.

Генэральны дырэктар «Tut.by»

Кірыл Валошын съцвярджае,

што цалкам блікаваць Інтэрнэт-

немагчыма: «Рэальна толькі часова паралізаваць працу пэўных хоствынг-цэнтраў і саміх старонак». Валошын згадвае, што на пачатку года камісія на прадухіленыні праганды парнографіі, гвалту і жорсткасці прыняла рашэнне аб блікаванні «Белтэлкамам» некалькіх расейскіх партнераў. «Але такім жа чынам можа быць заблікаваны любы сайт», — дадае К.Валошын.

Есьць некалькі способаў засыцерагчыся ад віртуальнай цензуры. Самы просты — падпісанца на стужкі навін (усе беларускія інфармацыйныя сайты працягнуць такую паслуту). Выйсце, для

тых, хто мае свае інтэрнэт-ста-

ронкі, — RSS, ці мажлівасць рэтрансляцыі стужкі навін. Венер Мэханічны бачыць у гэтым віялкімагчымасць: «Трансляваць навіны з інфармацыйных сайтаў можа кожны юладальнік хатнай старонкі ці міні-сайту. Такія сайты проста фільчы немагчыма адслучаць. Толькі ўсім разам можна змагацца з этай навадай». Паставіць код з сайту на сваёй веб-сторонцы можа кожны праграміст. І нават калі асноўны сайт будзе заблікаваны, рэтрансляцыйны навін з яго на іншых сайтах будзе працягвацца.

Трэці варыянт больш складаны, але самы эфектыўны — скарысціца ананімным проксі-сэрвэ-

рам. Паслуга ананімізацыі, як правіла, платная: можна зайдыць на пэўны сайт, зарэгістравацца і ў яго абалоніи праглядаць якіх хочаш старонкі — такога карыстальніка немагчыма адслучаць, і ніякі «Белтэлкам» ня можа пепракрыць яму доступ. Вялікі сьпіс ананімных проксі-сэрвэраў можна знайсці на www.epic.org/privacy/tools. Спрошчаную і бысплатную вэрсію ананімнага проксі-сэрвэра — ананімайэр, які таксама дазваляе засціца незадавальненым у Белнэце, — можна ўбачыць на <http://byelarus.com/members>. Добрахвотнік распрацоўваючы яшчэ некалькі варыянтаў. На кожны крок цензуры, міркоўчы яны, мусіць быць адэкватны адказ. Інакш у наступным годзе Беларусь можа ператварыцца ў новую Паўночную Карэю.

Сяргей Будкін

ПОШТА РЭДАКЦЫІ

Рэктар ЭГУ: беларуская мова ў школах — гэта гвалт

«Паважаныя дамы і панове, гэта вельмі сумна — рэпрэзэнтаваць такую краіну, як Беларусь», — пачаў 21 лістапада ў Фрайбурскім універсітэце імя Альберта Людвігіса адзін з папулярных рэпрэзэнтантав Беларусі на Захадзе пан Міхайлав свой даклад, называны «Культура і самаідэнтыфікацыя ў Беларусі». У выступленні дакладчыкам ня раз падкрэсліўся прымітывы духоўнікі стан беларускага народу. Акаваеца, у нас ніяма і дастойных выкладчыкаў у галіне філязофіі і сацыялісты, ні спэцыялістаў, здольных пераклопіць на беларускую мову Гэрдрэра, Шлегеля і іншых німецкіх філэзафу. На думку Міхайлава, беларуская мова — маленская мова бяз будучыні, а яе праганды ў школах і ўніверсітэтах ёсьць актам гвалту.

Прагадала і такое выказванье, што Беларусь немагчыма аспалываць зь беларускай мовай. Але ці магчыма аспалываць напушкай на такім чалавекам, як спадар Міхайлав, які за мяжой ачарняе ня толькі палітычную сътуацыю ў Беларусі, што я лічу япч зусім апраўданым, але і духоўнасць усіх беларускага народу, падаючы напушкай мову другарадной у парапітнаны з расейскай, а сябе — прадстаўніком дэмакратыі, які, «баючыся за сваю жыццё, пакінуў радзіму» і бачыць сваю задачу ў марнаслу юні канфэрэнцыях і дакладах за межамі Беларусі, выдаючы гэта за патрыйцізм. Ніводным словам не была згадана работа апазыцыйных арганізацій, стваралася ўражанне бізьдзейнасці беларускага народу, а пан Міхайлав выступаў у ролі «пакутніка» за сваю краіну...

Будучы на гэтым дакладзе, я паглыбілася ў непрыемны развагі пра то, ці магчыма разычыць на павагу з боку Захаду, калі нае рэпэртуючы такія пэўнадзятыцці, якія дазваляюць сабе ўтоптаўцаў напушкай раздзіму ў гряз.

Тадэяна Горн, Фрайбург

Мітрапаліт Філарэт адсвяткаваў Дзень памежніка ў вёсцы Тарасава пад Менскам. У нядзелю Уладыка адслужыў съвяточную службу перад вартаўнікамі межаў, спэцыяльна прывезенымі зі Менску і Берасцю. Між праваслаўнай царквой і Дзяржкамітэтам памежных войскаў існуе домова аб супрацоўніцтве.

IN MEMORIAM

Аляксандар
Падлужны

ваў у грамадзкай Правапіснай камісіі пад лідэрствам ТБМ імя Скарыны. Ён разына ўдзельнічаў у паседжаннях, даваў сэнсуючыя заўрапы як фанэтыст і фанолаг. А пазней паміняўся палітычнай сътуацыяй ўкраіне.

Беларускім мовазнаўцам яз-
шмат. Пухам яму зямля.

Вінцэнт Вячorka

У Нью-Брансўку (ЗША) на 95-м годзе пайшла з жыцця Марыя Ханяўка — удзельніца арганізаторкі грамадзкіх застолных беседаў ды іншых імпрэз, ладжанкамі ў Новыя Свіеці беларускай дніяспір. Святлай памяці Марыя і ёе

муж інжынер Часлаў выгадаваў дачку Рагнеду ў беларускім духу. Бацька прынцыпова не гаварыў да дачкі-школьніцы па-амэрыканску, казаўшы: «Буцься па-беларуску!»

Марыя Ханяўка была жанчынай прыгожай, разумнай, энэргічнай, добраў — добрыя маткай і жонкай. Часлаў Ханяўка прыходзіўся стрыменым братам бытому старшыню Рады БНР Вінцэнту Жук-Грышкевічу. Абодва яны былі з Будслава.

Цела Марыі Ханяўкі спачы-
вае побач з яе мужем на беларускім могільніку Жыровіц-
кае Божая Маці ў Іст-Брансў-
ку, ЗША. Вечнай Ей памяці, а
дучыны Яе вечныя супакоі!

Ад імя беларускага грамадз-
ства Канды на выкзывалю глубокія
спачуванні сям'і памерлай
Марыі — Рагнедзе й Доналду
Утні, унуку Данілку, прайнукаму
Раіса Жук-Грышкевічу.
Раіса Жук-Грышкевіч

СЪЦІСЛА

**Мілінкевіч: «Заявы
Лукашэнкі ўсім ужо
абрыды»**

Прымяочы дэлегацыю расейскіх журналістаў, Аляксандар Лукашэнка заяўві, што ў Беларусі можна свабодна набыць любую незалежную прэсу.

Адказаваючы на пытанніе, кім

ён бачыць сябе пас-
палітыкай, эн-заяўві: «Калі я
буду прэзыдэнтам, то я
займашца пічым на будзе». Ен
таксама пужаў прыходам да ўлады нацыянальнасту («Адзіны

столікі Лукашэнка і яго атачэнніе. У Беларусі ёсьць палітыкі прадказальнінні і пасыядоўныя, за якімі стаіць народ і які будзе весьцы з Рәсіяй дыліёт, біз крыкай і шантажу». А заявы Лукашэнкі пра то, што нехта вядзе з ім інфармацыйныя вайны, «ужо ўсім абрыды».

Беларуская вышыня

У новым рэйтинге лісціце Міжнароднай фэдэрэцыі футболу Беларусь узьнілася на рэкорднае для сябе 59-е месца, скочыўшы за месец на 11 прыступак упер. Посьцех дасягнуты дзякуючы перамозе 12 лістапада ў таварыскай гульні з Латвіяй. Узначальвае ж сьпіс з 205 камандай зборнай Бразіліі.

AP, belapan.com,
fifa.com

Засакрэчаныя сацыёлягі пайшлі на прыпіскі?

**АЛЯКСАНДР
КЛАСКОЎСКІ**

Выступаючы дніамі ў Магілёве, афіцыйны лідэр даў зразумець: электаральна перамога ў яго ў кілоні. Прычым запоўніць не галаслоўна, а са спасылкай на нейкае закрытае апытаванне. Згодна з ім, Лукашэнку падтрымліваюць больш за 90% віскойдзя, 84% жыхароў райінтараў і 67% менчукоў (са стачычна публікі яшчэ выбіваюць ды выбываюць крамолныя дху!)

Дарэчы, пікава, чаму ўлада, якая скроў падкрэслівала сваю народнасць, ладзіць нейкія сакрэтныя дасыльдаваныя грамадзкае думкі, пра вынікі якіх інфармую народ фрагментарна?

Карэспандэнт радыё «Свабода» зрабіў бліскучы журнالісткі ход: патэлефанаваў у тышу нешматлікіх апытаваннях, што зазвычай робяць апытаванні на замову ўладных вірхоў, — і ўсёды ад утарства таямнічага дасыльдавання адхрысьцілі!

Слухайце, мо тыя засакрэчаныя сацыёлягі, каб дагадзіць высокаму начальству, праста пайшли на прыпіскі?

Усе ж чулі ды бачылі, як кіраўнік дзяржавы чыхаўсяў піклю скруту воротынка падчас нядзёнгага ваяжу ў родны мясыцыны. Напірэдадні дзяржкантороль вісьветліў, што там квітне жахлівае апуканства дзеля прыгожых паказчыкіў. Прыкладам, долю стратных гаспадарак зъмешнілі, злыўшы між сабой ліжчаныя капліцы.

Увогуле варта аддаць належнае: калі афіцыйны кіраўнік пачынае шукаць вінаватых, то выкрайвае ўласнаручна створаную систэму болей хвостка, чым ягония закрытая ворагі.

Сыстэму болей хвостка, чым ягония закрытая ворагі. І выксыгліенца, што за фасадам беларускай мадэлі квітнікоў паказуха, п'янства ды біоракратычнае савольства.

Не жартачкі вам, калі на 12-м годзе кіравання народны прэзыдэнт, схамянуўшыся, мусіць ратаўваць простага чалавека да піясцінага чыноўніцкага гвалту: гучнае абвешчанне кампаніі «дబіоракратызмай»!

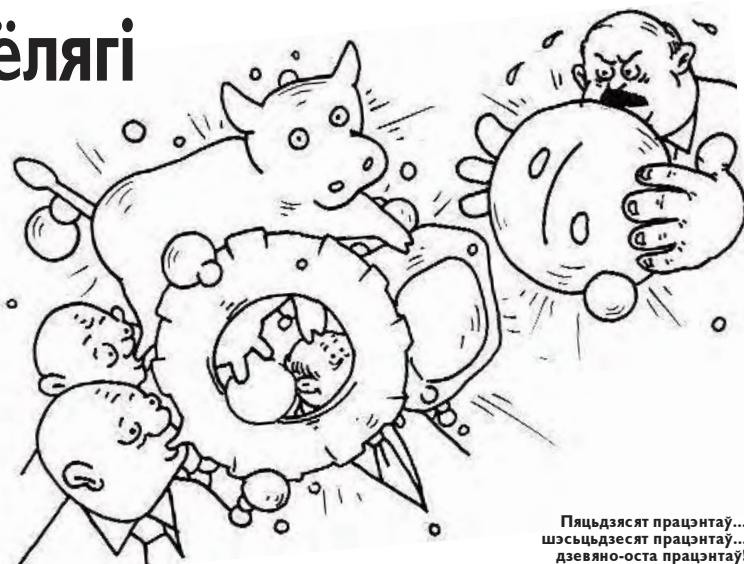
Але калі гэта кампанія найперш пра прапагандысцкай, то іншая — у справе зынічэння незалежнай сацыёлягі — абыдае дашь несумненны ёфект.

Увесну Незалежны інстытут сацыяльна-еканамічных і палітычных дасыльдаваній выпісціў за мяжу, у Вільню. Але ўсё адно пад гэтым эгідай у верасні было злайджанае чаргавава нацыянальнае апытаванне. Дарэчы, яно — і гэта паказчыкі сумленнасці навуковуццаў — зафіксавала рост Лукашэнкавага рэйтингу да 47,3%. Але ж усё адно лічба вельмі далёкая ад тых, што агучвае сам кіраўнік дзяржавы.

Ды ўсё враза парадайтваўся на будзе з чым. Пастаўона Савету міністраў, якія ўяўляе акрэдытацыю сацыялягічных структур, што зазвычай робяць апытаванні на замову ўладных вірхоў, — і ўсёды ад утарства таямнічага дасыльдавання.

НІСЭПД, піўна, будзе адсечаны. Но летасць менавіта ягоное апытаванне наоконці выніку ўзроўнімудро дала лічбы, якія піўна ж быў не пад нос кіроўным вірхам. А менавіта — што толькі блізу 49% электратрупу прагласавала за тое, каб дзеяньні прэзыдэнта мог балітавацца колькі заўгодна (паводле Цэнтраваркаму, нагадаю, было 79,42%).

МАЛЮНКА СВІТЛЯХАРУСКА

Пяцьдзесят працэнтаў...
шэсцьдзесят працэнтаў...
дзесяніо-оста працэнтаў!

Скасанаванне незалежнай сацыёлягі, асабліва разам з вынічэннем рэшткай нездзяржаўнай прэсы, яшчэ тужж закручае так званую сыпіраль маўчаніні (калі апанэнты ўлады точыць, мяркуючы, што іх надта мала).

Тыўнай інфармацыі, патрабуе крэтычнага асэнсанання.

Можна шмат разважаць аб прычынах, але факт тое, што многія на дзіве ахвотна, як колісіца публіка на сансанс Кашпіровічкага, трапляючы у салодкі палон — гэтым разам пра прапагандысцкага замбрананія.

Вось аналітыкі звязка разважаюць пра настольную старэйшага пакаленія на савецкім міталёї. Але нідаўна я жахнусіць, усвядоміўшы, што цэлае пакаленіе вырасла ў хуко на мітрах эпохі першага прэзыдэнта.

Для тых юношоў і дзяўчын, што слухалі яго падчас нядыўнага выступу ў Магілёўскім універсітэце, пачатак 1990-х — гэта ўжо, лічы, сівая даўніна. Іншы цалкам могуць прыніць за чистую манту дэмантаваны вобраз апазыцыі, якія, нібуть, дарвайшыся тады да ўлады, ўсё разматлышылі ды прапалі, а этичных расейцаў пасадзілі на валикі.

Гэтым разам магілёўская студэнты даведаліся, у прыматнасці, што да прэзыдэнцкай эры візуліяльна нацыянальнае зруйнавалі сістэму адукцыі. І што злачынныя навучальні рабіліся ніянакай як на замову імпэрыялістаў.

Міжтым добра памятаю, што на пачатку 1990-х міністрам адукцыі быў мой колішні сусед піаверсе Віктар Гайсанен. Ні тады, ні цяпер гэты дасыльдавані і дысыпілінаваны чыноўнік апіскай дэструктыўнай дзеяльнасцю даліг бы не займаўся. І зусім не падобны на агенцтва імпэрыялізму. Іншай — пры гэтакім кадравым рэзонте! — наўгародні пра прапавадуў бы зараз намеснікам кіраўніку замежнапалітычнага ведамства.

Але адкуль пра такія акалічнасці пададзіць моладзі? На апошнім з'ездзе БРСМ адна звонкагалосася дзяўчына, як падалася, зусім пікрыла клеймавала кіраўнічыя заходы «пана Шушкевіча» да ягоных міністэрстваў (прычым што міністрамі тады камандаваў Шушкевіч анатып Кебіч).

У інфармацыйным вакууме на ват сірод моладзі паглыблівіцца той самы сон розуму, што спаряджае пачвараў.

Між тым што да глупшэйня не пажаданай інфармацыі, дык размыкі выяўляе затыдросны спрыт. Паглядзеце, напрыклад, як фільтрующа зъмесціца расейскіх тэлевізаналаў, дакладней, створаных на іх грунце гібрыдаў (дарэчы, ці не адзін прыклад рэальнай інтэграцыі, толькі аднабаковай!).

А раптам спраўдзіца чуткі, нібыта Менск купіў ці маеца купіць у Кітаю аbstalіянанье дзеля фільтратрыйнаграфікі? Зрэшты, са слоў студэнтаў, у пшэрагу ВНУ такое сіта ўжо працуе: да апазыцыйных сайтуў доступу няма.

Караней, надзея застасці адно што на моманты ісцінныя ад афіцыйнага лідэра. Калі ён лупніце кадры, дык тэлевізійная публіка, звыклая да пераможных рэзультатаў, міжволні даведавацца пра шокавыя рэчы. Напрыклад, што кантралеры пракрэшчылі сем гаспадарак Шклоўшчыны, у пасыці выявілі прыпіскі! Тэмтый час начальства «намалівалі» более за 3,5 тысячаў тон зборжжа, 200 тон туўблі, 30 тон малака, более за тысячу тон зялёных кармой...

І калі гэта выбэрка, кожчуні мовіць сацыёлягі, працэсантцыяна, то ўваже сабе памеры апуканства ў маштабе краіны!

«89 мм» — нямецкі погляд на беларускую моладзь. У Берліне на прэм'еры прысунтнічай Але́сі Кудрыцкі.

«Кіно-кракадзіл» — невялічкая залі ў бэрлінскім раёне Прэнцлаўэр-Бэрґ. Яна задумвалася як месца для паказу расейскіх фільмаў, таму фасад адрэведены антураж: выстава саўзяўлістыйных фота з Кёнігсбергу, гранёныя шклянкі ў бары, гарбата бяз пукру ды піва «Сібірская карона» на паліцах. Праўда, з цягам часу кінатэатр пакінулі профіль і паказвае фільмы з use ўсходнім Эўропы. Апошні тыдзень у «Кіно-кракадзіле» можна смелы называць беларускім — штовечар тут паказываюць стужку «89 міліметраў» 26-гадовага рэжысёра Сэбасціяна Хайнца.

Месцаў у залі няшмат, калія паўсотні, і ўсе занятыя. Выпадковых людзей тут, бадай, няма — эта ці беларусы, якіх занесла нейкім ветрам у

Шэсць розных свабодаў

Берлін, ці немцы, якіх у свой час нейкім ветрам занесла ў Беларусь.

«На папярэднім паказе глядзячка са Славаччыны з узэўненасцю казала, што Беларусь мяжу зе яе краінай, — прамаўляе да залі мэнэджар кінататрту. — Гэта шмат гаворыць пра вядомасць Беларусі ў Эўропе».

«Хутчэй гэта гаворыць пра заблужданасць той славачкі, —

парыту Штэфан Клаос, прадусэр фільму.

Фільм пачынаецца. На экране пераліваюча чыгуначны рэйкі. У Берасці — замена колаў. Каліяна ў Беларусі на 89 мм ширэйшай за ёўрапейскую. Залі заміраюць — для многіх глядачоў гэта дужа занёмаючая карціна. Яшчэ яз раз будуть немцы з патаемным гонарами шантажу на вуха сваім суседзм: «А ў гэтым раёне я жыву! А ту піў піва!» Калі на экране пачынчы зьяўляцца занёмаючыя імя менскія краіні.

Фільм пабудаваны на дыялётагах шасці герояў — маладых беларусаў ды беларускам. Яны не супрацьпастаўляюцца і не дапаўняюцца адзін аднаго, а дзіўным чынам пералітаюцца. Сынлярша здаецца, што герой не сутыкаючыся адзін з адным, але потымробіца зразумела — усе яны існуюць пуро. І гэтаробіца сюрпрызам на толькі для гледача, але і для іх саміх.

«Дзеяслоў» № 18

«Дзеяслоў» (сёлета — пяты) друкую заканчэнныя Зянонавай пазмы «Вілікае Княства».

Рэзультат пазыў у нумары працістаўлены іменамі першага шэрагу — Рыгор Барадулін

(«Верасава»), Андрэй Хадановіч («Восень на вогнішчы»), Андрэй Гуцаў («Зачараванне мэтро»).

З прозы — працікі раману Віктора Вальтара «Роджанна пад Сатурнам»,

апавяданні Франца Сіўка, пачатак гатычнага раману Людмілы Рублеўскай «Скокі съмерці».

Асобнымі раздзяламі ідуць творы пераможцаў і ўздзельнікаў конкурсу, прысьвяченага 75-годдзю з дня нараджэння Уладзімера Карапея.

У нумары багата літаратурнае спадчыны. Апроч быкаўскіх «Пункіціраў жыцця» тут зъмешчаны й вершы Анатоля Сыса («Аднакрытыя воран»), і ўспаміны Яна Скрыгана «Той час», і ўспаміны Анатоля Кудраўца пра самога Скрыгана.

Дзікае паляванье па Мілінкевічавых сълядах

Жыхары Баранавічай хадзелі б, каб начальніцы ідзялягічнага аддзелу гарыканкаму Тацяне Жытко быў забаронены ўезд у Эўропу. Які закон дазваліе караць за сутэрчу з палітыкам?

Першыя рэпресійныя заходы па сутэрчы з Мілінкевічам у Баранавічах распачаліся ў дзень самой сутэрчы, 11 лістапада. Начальніца ідзялягічнага аддзелу гарыканкаму Тацяна Жытко адразу пасля сутэрчы прыхехала ў эканоміка-юрыдычны каледж. Рэзультаты супрацоўнікам КДБ яна перапісала ўсіх наувчэнцаў, што прысутнічалі на занятиях.

На наступны дзень на размовы пачалі выклікаць тых, хто адсутнічаў. Чыноўнікі разам з кіраўніцтвам наувчальных установаў разгледалі зробленыя спэцслужбамі фатаздымкі — распазнавалі сваіх наувчэнцаў. У наувчальнай установе выклікаліся бацькі. Наувчэнцы каледжу, што бралі ўдзел у сутэрчы з Мілінкевічам калі БарДУ, сказаі, што ім туды ўжо ніколі не пастануці. Большая частка маладзёжнай пераляжаніі, наувчэнцы сядзяць як мышы пад венікам. У некаторых па выхадзе з кафінату трэслісці руку. Чыноўнікі паказалі маладым людзям, як будучы перасыльдача любая антицыркескія праўкі. Рэктар БарДУ Кацурука ўсю віну скінуў на настаўнікаў каледжу. Маўліў, мae студенты ў апазыцыйнай сутэрчы ў ўздельнічалі, усё гэта наувчэнцы каледжу.

Дырэктар каледжу Сокал вык-

лікаўся да намесніка міністра адукацыі А. Жука, где яго папярэдзілі пра будучую съежаньскую атэстацию. Пасля давялося сячаху ў аблыванкам. Была сутэрча і з намеснікам гарыканкаму. Вымыо атрымалі намесніцы дырэктара па ідзялягічнай працы і па выхаванні па недахопы ў ідзялягічнай працы. Кіраўніцтва наувчальнай установы атрымала папярэджаныя абмагчыўласці закрыцьця каледжу.

Каб несі сутэрчу рэпресіі, заяву аб звальненіні напісаў выкладчык каледжу, старшина бара-

навіцкай суполкі ТБМ Віктар Сырца. Адзін з найлепшых выкладчыкаў у горадзе, таленавіты настаўнік ад Бога ціпэр стаў бесправоўным. «Каб спыніць усё гэта, звольніўся сам. Звольніў мяне яны на мелі падстаў — маю 12 падзік і аніякіх вымоў», — каза ён. Спадар Сырца сказаў карэспандэнту «НН», што пайшоў на гэта, «каб паслабіць націск на студэнтаў і выкладчыкаў». У заме на звальненіні ён напісаў, што сыходзіць у знак пратэсту супраць разгрэсіі у адрас студэнтаў. «Я сам казаў студэнтам, калі ішлі на сутэрчу з Мілінкевічам, што ім нічога ня будзе, бо гэта не парушэньне закону».

Сырца лічыць вельмі непрыгабнай ролю Таціны Жытко. Да-

пасля размовы з ёю ў Баранавічах былі затрыманы менскія зуброўцы, што прыняхідзілі падтрымлівальца Сасіма. Летася паслы наведаньня ён быўлаго офісу БНФ праз гадзіну туды прыхехалі міліцянты і канфіскавалі ўёткі «Пляёркі+».

В Сырца лічыць, што выкладчыцкая дзеяньніца для яго скончылася. Аднак «добрая людзі» пранавалі сутэрчу з Жытко, тады, маўліў, «усе праўлемы вырашашацца». «На паклон не пайду. Я не цураюся ніякай працы, без кавалка хлеба не застануся», — каза старшина гатадзкай арганізацыі ТБМ.

Нягледзячы на шкік і запалох-

ваньне, студэнты не забываюць свайго выкладчыка. Тэлефануючы яму, пішуч лісты са словамі падтрымкі.

Горка на ўсё гэта глядзець. Чальцы мясцовых наўгадавых арганізацый і партыі аднадушна выказваюцца, што калі б мясцовыя чыноўнікі мелі пагрозу стаща неўзымыні ў Эўропу, дык гэта крыху іх стрымлівала б. Дарэчы, актыўніцтві з правінцыі мелі гэткую надзею яшчэ падчас леташніх выбараў — злыя былі на старшыні ў выбарчых камісій... Людзі чакаюць нейкай дапамогі ці хаця б малярнага сыгналу асабліва зацітам чыноўнікам.

«Сырца на першы погляд зрабіў пасыпешлівыя крок, — кажа Сяргей Гоўша, старшыня колішній гарадзкай філіі «Вясёлая». — Але ён абараніў сваіх вучняў і калег ад горшых вынікаў. Бо намеснік міністра адукацыі Жук, лічы, папярэдзіў альбо звалініце Сырцу, альбо ў съежні каледжу не праходзіць атэстациі».

Сам Мілінкевічай прыезд сярод простага люду ў адкрыты не камунітэта і не амбрэкоўваца. Сярод людзей пануе страх. Страх сказаць лішку ці недзе засвіціца. Аднак у той самы час народ цікавіча ўсім, што звязана з адзінным кандыдатам: купляючы газеты, перадаеца адзін аднаму артыкул мясцовага незалежнага тыдніка «Intex-Press», дзе надрукаваны Мілінкевічавы адказы на тэлефанаваныя чытальцоў. Уся інфармацыя прагна ўбіраецца.

Паводле слоў С. Гоўшы, у час, калі закрываючы незалежныя СМІ, адзіннаму артыкулу мясцовага незалежнага тыдніка «Intex-Press», дзе надрукаваны Мілінкевічавы адказы на тэлефанаваныя чытальцоў. Іншага шляху няма. Будзем разам, дык не працівімі пераможкам. Але загінем, калі будзем сядзець адзінкам.

Іван Кавирава, Баранавічы

Аніматар эміграваў

Стваральнік LLL-мультфільмаў Алег Мініч, якога адвінавацілі ў паклённе на прэзыдэнта (арт.367 ч.2 Крыміナルнага кодэкса) пакінуў Беларусь. Піша Сяргей Будкін.

«Вельмі ўсё неразумела, адчуваю сబе між небам і зямлёю», — адказаў Алег па тэлефоне на пытаньні пра ягоныя справы. Ён стаіць на Майдане, дзе съяўляюцца ўголкі Аранжавай рэвалюцыі. На сцену вось-вось павінна выйсці Юлія Цімашэнка.

Алег не хацеў зяяжджаць з Горадні, аднак пасля кансультатыў з праваабаронцамі і донёсціту у гарадзенскім КДБ кінуў ўсё. «Ішло да таго, што мяне пасадзіць на піць». —

Дзякуючы менскім знаёмым Мінічу ўдалося пакінуць Беларусь ды зъехаць у Москву. У расейскай стал-

іцы аніматар месяц жыў у гатэлях, з'яўляўся ў праваабарончы арганізацыі, але нікак практычнай дапамогі не атрымав. Давялося перарабацца ў Кіеў.

Жонка Галіна нядыўна ездзіла ў Горадню — забраць прыватныя рэчы і высыветліць, ці пасунулася наперад съледства. Высыветліваве акаличнасцю справы працягнулі яшчэ на два месяцы, а тэхніку, канфіскаваную ў жытні, вяртаць не збираліца. У Горадні Галіна адчуваў вікаванье за сабой.

Алег характарызуе свой стан як «звасіль». Украінскі аніматар Міхал Баркоўскі, які ў першыя дні выказаў салідарнасць, адно толькі пранававаў свае паслугі ў міністэрстве мультфільмаў. Платны.

19 лістапада беларускі аніматар браў удзел у выставе украінскіх карыкатуристў «Каруцься і права». «Я чы়ас্তылі, калі мне удалося расплющыць вочы людзям на тое, што наша ўлада — на страшна, а съменшна», — каза Алег.

Час на тое, каб вызначыцца, у Мініча вобмаль — месяц. Менавіта столькі ён яшчэ можа прафыць ва Украіне ў якасці «турыста». «Палітычнага прытулку прасіць не хачу. Пра свае пляны ціпэр нічога не могу сказаць». Мініч даў некалькі інтарвю ўкраінскім журналістам і з'яўляўся у філіях арганізацыі «Рэпартэр»

ры бязь межаў», якай ўзялася напісаць зварот у ягонай справе ў Сэнат ЗША.

Праваабаронца Беларускага Хэль-сынскага камітэту Гары Паганайла кажа, што, калі беларускі аніматар баяца крымінальнага пераследу, самы разумны крок — прасіць палітычнага прытулку.

А вось і нацкам сабраўся...

Не прайшло й двух месяцаў з часу правадзення Кантрэса дэмсціа, як сабраўся на першое пасяджэнне Нацыянальнай выкананчы камітэт. Ініцыятыва скліканы належыць Аляксандру Мілінкевічу. У панядзелак 21 лістапада быў амбэркаваны прынцыпны працьвеннага ўраду.

Тым часам сам Мілінкевіч працягвае падэздкі па краіне. 24 лістапада яго чакаюць у Бабруйску, а 4 снежня — у Івенцы. Пасля гэтага стартуюць два «маршатоны» — з заходу на ўсход ад Ашмянія да Гомелю і з паўночнага ўсходу на паўднёвы ўсход — ад Віцебску да Берасця.

Зымінер Дрыгайлі

гаспадарка

Кола замкнулася

У Беларусі будзе ўведзеная крымінальная адказнасьць за прыпіскі. Пры гэтым невыкананыне плянавых паказчыкаў таксама лічыцца злачынствам. Піша Зьміцер Дрыгайла.

Прэзыдэнт на нарадзе з кіраўнікамі Марілёўскай вобласці і Шклousкага раёну на-зву прыпіскі «грабенай звязай». Праверкі КДК выявілі, што прыпісвають па ўсей краіне ў асаблівіх буйных памерах. У Шклousкім раёне з прыведных сямі гаспадарак прыпіскі выяўлены ў шасці ва ўсіх сферах — у зборжы, бульбе, малаці, кармах, пагалоўі жывёлы, па ўводзе ў эксплюатацыю жылых дамоў. Памеры прыпісаныя таксама ўражваюць — яны складаюць тысячы тон, галоў, мэтраў.

«Трэба навучыць людзей працаўцаў як сілэд», — грозіць прэзыдэнт. Цяпер праверкі будуть праводзіцца стала. «Советская Беларуссия» пасыпела назава гэтым пэрыйдзе «пачаткам новага этапу дзяржаўнага

будаўніцтва ў Беларусі». (Пра гэта ў фэльтоне Лёліка Ушкіна — старонка 24.)

Кола нібыта замкнулася: спачатку крымінальная адказнасьць была ўведзена за незабясьцячыны прагнозных паказчыкаў, ціпер — за прыпіскі.

Цяпер чыноўнікі рабінага ўзроўню атрымаў «выбар»: быць пакараным за незабесьцячыны прагнозных паказчыкаў, ці за прыпіскі. Апошняе менш страшна. За прыпіскі часам з пасады не здымаюць, бо яны выглядзяюць герархічнай чыноўнікай. Прыпіска да прыпіскі з кожнага раёну — вось і прагнозных паказчыкаў выкананы.

Таму нічога на зменіца — як прыпісалі, так і будуть прыпісваць. Пры захаванні дзеячай систэмы прыпіскі на выкараниш.

У 7 праверных гаспадарках Шклоўшчыны былі выяўленыя прыпіскі 3,5 тыс. тонаў зборжы. Такім чынам, можна меркаваць, што ў маштабе краіны (усяго дзеячнічае 2 325 сельспадпрыемстваў) прыпіскі складлі 1 160 тыс. т. Разам!

Новых купюраў пакуль ня будзе

У хуткім часе Нацыянальная бібліятэка пачнёт працу ў новых будынку непадалёк ад стансіі метро «Усход». Але ж напаміні пра стары будынак застанецца ў кішэнях. Гэта 10-рублёвая банкнота з выявай ранейшага будынку бібліятэкі. Паводле прэс-сакратара Нацбанку Міхала Журавовіча, нікіх змен у банкнотах у сувязі зь «перасядзім» бібліятэкі не адбудзеца, тым больш выгляд гэтай купюры быў сімаркованы тады, калі новае бібліятэкі нават і ў плянах не існавала. Дай сам стары будынак застанецца як гістарычны помнік.

Таму пэўны час будзе існаваць разходжаныне інфармацыі на грошах і ў ручаісцасці.

Увод у абарачэнне новых купюраў пакуль не пра-
дугледжваецца.

Антош Трафімовіч

СЪЦІСЛА

ЭЗ і Расея — галоўныя рынкі

Паводле Мінстату, 43,4% беларускага экспарту прыпадае на краіны Эўразыю, 36% — на Расею. Агульнай лічбай аб ёму экспарту па дзеяніць сёлетніх месяцаў склада \$11,6 млрд (у Расею — 4,2 млрд, у Галіндию — 1,7 млрд, Брытанію — 773 млн, Украіну — 700 млн, Польшчу — 628 млн). Галоўныя экспартныя галіны — нафтапрадукты, тэлевізоры, грузавікі, калійныя ўгнаені, лес, мэталапракат.

Рэйтынг банкаў

Банкаўская агенцтва пры БДУ складаў рэйтынг беларускіх банкаў па прыцягненні ўкладаў насельніцтва. Паводле яго, 57% ад агульнай

колкасці ўкладаў ад фізічных асобаў знаходзіцца ў «Беларусбанку», 12% — у «Белаграпрамбанку», 9,28% — у «Белпромбадбанку», 8,6% — у «Белынвестбанку», 4,8% — у «Белзамежэканамбанку», 4,4% — у «Приблербанку». У рэйтынг трапілі 22 банкі з 31, што дзеяйчнасьць у Беларусі.

Увесну — заяўка, увесень — FAO

Беларусь прынята ў Сусветную харчовую і сельскагаспадарчую арганізацыю ААН (FAO). Сіямкі арганізацыі заяўляюцца 188 краінай плюс Эўразыя. Заяўку на ўступленне ў FAO падала ўвесну, прынялі на паседжанні ў Рыме 18—

21 лістапада. Першы намеснік міністра сельскай гаспадаркі Надзея Каткавец паўбяціла рэфармаваць сельскую гаспадарку й лясы сектар, павысіць эфектыўнасць систэмы абароны навакольнага асяроддзя.

Далой чужародны элемент!

Пры канцы году адбудзеца конкурс праектаў на будаўніцтва бізнес-цэнтра з гандлёвымі памішканіямі па бывшым пр. Машэрава, 9 (там цяпер знаходзіцца інтэрнат БДУ, які мусіць быць перанесены на праспект Дзяржынскага). Згодна з рагшэннем Менскага віданіку, новы будынак па пр. Машэрава з'явіцца не пазней за 2012 год.

Біржа прадае цукар

6 сінтября Беларуская ўніверсальная таварная біржа правядзе таргі па продажы на экспарт айчыннага цукру. Выставіцца 20 тысяч тон. Гэта звязана з тым, што з продажам цукру ў Расею ўзысклі проблемы: на наш пукар павялічана мыта да распачата антыдэмпінгавае рассяльедаванні.

3Д

КУРСЫ ВАЛЮТАЎ

на 24 лістапада:

- 1 амэрыканскі далир — 2 148 рублёў
- 1 ўро — 2 536,47 рубля
- 1 швайцарскі франк — 1636,95
- 1 брытанскі фунт — 3 698,86
- 1 латвійскі лат — 3 644,07
- 1 літоўскі літ — 734,66
- 1польскі злоты — 642,15
- 1 расейскі рубель — 74,77
- 1 украінскі гривна — 428,96

Паводле Нацбанку

ПАКАЛЕНЬНЕ NEXT

Маём «Праўнік»

Высілкамі аўтараў інтэрнэт-праекту «Praunik.org» накладам 299 асобнікай выдадзены часопіс «Праўнік». Геніяльны!

Галоўны рэдактар «Праўніка» Уладзіslau Белавусаў характарызуе выданыне як праект для маладых і зদорвых рэзуміям юрысты і палітолагія. Мэта часопісу — глядзець на праву беларускім вачамі. Выдаўцамі стаўніца наступных задачы: кампанія-відавцу брэакаснай юрыдычнай інфармацыі на беларускай мове, распрацоўваць уласнай беларускай юрыдычнай тэрнінгі даўнінай і падтрымкай ўніверсітэтаў.

Каб пазбегнуць правінцыялізму выданыне, рэдаклагія плюніе нападзіць супрацоўніцтва з відучымі спэцыялістамі ў галіне права з «ўпраўлівіх» пісцівых інстытутаў.

Ідея стварэння беларускай кампагніі юрыдычнай выданыне ўзыўкіла яшчэ паўтары да года тому, і з гэтага часу пройдзены шлях ад стварэння сайту да выданына першага нумару часопісу. Часопіс накладам 299 асобнікай у Смаленску пры ўзделку Цэнтру падтрымкі выдавецкіх ініцыятыв. Тое, што прэзентация «Праўніка» адбываўцца на ўсценках БДУ і не ў прысутнасці запрошаных афіцыйных асоб, выразна характерызуе стаўнічыя ініцыятывы выдавецтва падтрымкай права. Паводле слоў рэдаклагія, их родная

альма-матэр не дапамагала, але я не перашкоджала. З боку кіраўніцтва юрыдычнага факультэту ніяк пакуль ніякай ракцыі на стварэнне беларускамоўнага юрыдычнага выданына не было. Тым німенш, выдаўцы плянуюць даслаць часопіс у бібліятэкі ВНУ, што маюць юрыдычны факультэт, а таксама ў замежных ўніверсітэтах, дзе навучаюцца беларускія юрысты.

Часопіс выдаецца па-беларуску і ангельску. Беларуская мова жыве якно ў трох варыянтах: клясычны праваславісцкі, «наркамка» і лацініца.

З аўтараў «НН» у «Праўніку» выступае Петра Рудкоўскі і Сяргей Богдан.

Рэдакцыйная колегія чакае на падтрымку з боку аўтараў, і на толькі студэнтаў ды аспірантаў. Патрабаваны да тэксту — актуальнасць, якісць і патэнцыял з глядзішча цікавасці для чытачоў. Тэксты можна дасыць на электронны адрас часопісу praunik@praunik.org.

Перакладчык Лівен Баршчэускі на прэзентацыі зазначыў, што «пасылька ўбачана га і пачутага адчувае, што не-

дарма праўжыўцца». Таксама ён заявіў аб сваёй гатоўнасці ўсяляк дапамагчы стваральнікам часопісу ў якасці лінгвіста і выказаў упэйненасць у тым, што «маладыя людзі дажыўвіцца да таго моманту, калі плён іх дзеяйчнасці спатрэбіцца і будзе выкарыстоўвацца па прызначэнні».

Падстава для тагоўшнага зімовага — сур'ёзны масштаб выданына, зададзены першым нумарам, а таксама бездакторная культура мовы. Гэтым «Праўніку» радыкальна рэзюніца ад самапалных галіновых публікі 1990-х. Затое ніяма ў выданыне лішній мэтафізыкі, які раней так грашыў беларускі інтелектуалізм. Выданыне «ARCHE», «Палітычныя сферы», «Праўнікі» адлюстроўвае важную тэндэнцыю прафесіяналізацыі беларускамоўнага пісьменніцтва.

Сямен Печанко

СГА нахрапам ня возмеш

ЗША і Эўразія звыступілі супраць далучэння Беларусі да СГА, пакуль ня будзе скасаваны заканадаўчыя нормы, што супярачаць асноўным прынцыпам міжнароднай арганізацыі.

Галоўныя з іх — «залатая акцыя», а таксама магчымасць канфіскацыі ў даход даўжарыў транзитных калэрційных грузаў і транспарту. Беларусі не ўдалося перайсці да наступнага этапу далучэння — падтрымкі праекту дакладу пра-

выступілі супраць далучэння Беларусі да СГА, пакуль ня будзе скасаваны заканадаўчыя нормы, што супярачаць асноўным прынцыпам міжнароднай арганізацыі.

Галоўныя з іх — «залатая акцыя», а таксама магчымасць канфіскацыі ў даход даўжарыў транзитных калэрційных грузаў і транспарту. Беларусі не ўдалося перайсці да наступнага этапу далучэння — падтрымкі праекту дакладу пра-

пер МС зъбіраецца заключыць як мага болей дамоў зь ліяльнымі партнёрамі па СГА для дасягнення палітычнай перавагі. «Наш лягер» — гэта Кітай, Індый, Турцыя, Бразылія, Куба, Армения, Кыргызстан — усяго 18 краін. Першыя дзвухкавосікі пратаколы маюць падпісаны ў сънжэні, падчас VI міністэрскай канферэнцыі СГА ў Ганконгу.

Яўген Васілеўскі

**Polonia
POLSKIE RADIO**

з 1 лістапада пашырылася рэтрансляцыя перадач беларускай службы радыё «Паленія» — праграмы для замежжа Польскага радыё. «Baltic Waves» рэтранслюе аднагадзінную перадачу апошнічы на сярэдніх хвалах (частата 612 кГц), а «Radio nad Wilii» — дэйве падгайдзінны перадачы: у 4.30 і 22.00 на ультракароткіх хвалах (103,8 МГц). Перадачы беларускай службы радыё «Паленія» можна слушаць на карткіх хвалах у 16.30 і 19.30 (частоты 6035 і 7180; 6050 кГц), па спадарожніку «Eutelsat II F-6 Hot Bird» (13° усходніяе даўжыня, частата 11.474 ГГц, гарызантальная палярызацыя, наслучая гуку 7,38 МГц, у 7.30, 16.30, 19.30 і 23.30) ды ў Інтэрнэце ў жывым эфры і ў запісе — у некалькіх лічбавых форматах: «Real Audio» і «Windows Media».

Дастаткова зайсыці на старонку беларускую службы сайту радыё «Паленія» www.polskieradio.pl/polonia і слухаць на любы час.

ЛІСТЫ З ЛЕСУ

Рэйкавая вайна

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Сем разоў на тыдзень, дзень пры дні Рассейская імперия праводзіць на згрытты Беларусі спэцаперацыю «Невель—Полацак». На чыгуначнай станцыі Алёшча спыняеца дызэль, які вось ужо колькі гадоў выконвае функцыі бронесцігніка інтэграцыі — увозіць у Беларусь танны хлеб, цацкі для абарыгенаў і «максімку» ў каністрах.

Прыбыцьцё дызэля — туцьшае сьвята. Зранку сіенскі люд рыхтуецца, на кірмаш, і вахтоўкай разам са штабілічныкамі ёдзе на станцыю. На платформе збираеца ладны для гэтых месцін натоўп з некалькіх дзясяткаў чалавек — і пачынаеца гандаль.

У самы разгар саюзнага тавараабароту зь лясное засады раптам вырульвае легкавік, з віскам тармазоў прыпякаркоўца ў пераезд, з яго выскакоўца зыбыцьцю шыбуюць цераз чыгунку некалькі дзясяткаў у форменнай воротнцы. «Мытня!» — люд урасыпнуло пыроскае з пэрону, забіраючы аўсокі да валікі. Хто не схаваўся — затрыманье, гутарка з мытнікамі, складаныне пратаколу ды канфіскація тавару. Сей-той выкідае штосці набытага аб непрададзенасці і дэмантруе верашчагінам пустыню рукі. Канчатковы вынік рэйду — які-небудзь кіліграм сасісак ды пару боханаў хлеба — яўна не апраўдае паўла.

затрачанасць на прыезд мытніку з Польшчы. Пра пагрозу самому кантрабанднаму трафіку ці «свіртаправоду» і гаворкі ніяк. Як гэта — адміністрэць дызэль, які амаль на возіць людзей, адно «максімку» ды «тавар», штогод вынімае нормальны стыцыянарны кантроль у Алёшчы? А як жа «санная дзяржава»?

Праз рассейскі дызэль імперия вядзе дэмпінгавую вайну супраць беларускага хлеба: ня смачы й меншы памерам, але танінейшы *расейскі* чорны ўжо выцісніў з мясцовага рынку дыхтоўную польскую бохану: на чарзе — булкі й батоны. Праз дызэль Рассея ажыццяўляе адкрыты кантратранд: не аблкладзены анікім падаткам ці мытам, паток тавару штодня выграбае зь беларускага бюджету мільёны рублёў. Нарышце, менавіта праз дызэль, нібы праз арамаднін шырьц, інъекцый тэхнічнага бытавага сыпту ўсаджваюча ва ўсё навакольнае насельніцтва.

Без цывілізованай мяжы «рэйкавая вайна» Рассея супраць Беларусі будзе працягвацца. І не адно ў Алёшчы — толькі на Віцебшчыне ролю гэткіх жа чыгуначных шлюзіў выконваюць яшчэ й Засцінкі Дубровенскага раёну, Езярышча на Гарадзеччыне, Лёзна на Віцебску...

Самая небыспечная наша мяжы гасцініна расчынена перед усімі пошашыцца з Усходу. Праз такіх вось дызэлі перарабіцца ў Беларусь незаконныя мігранты з усіх Азіі. Такім самымі чыгуначнымі калідорамі бесперашкодна курсе ў беларуска-расейскім памежжы крымінал. У гэткіх жа цыніках інтэграцыі, не баючыся пільнага надгледжання, транспартуюць сюды з Рассеі тоны сарадненазіяцкіх наркотыкаў і каўкаскасе зброя. Дызэльныя сымецы-правадоры працуяць спраўна: сэці Еўропы ператвараеца ў глухую паміжку на заходнім узмежжы імперыі.

Шчырае маладафронтавка, час ад часу пачуеш трубны гул таго дызэля, і ўйдзішца: выходитце з лесу беларускія партызаны, закладаюць пад рэйкі фугас ды рвуць тую чыгунку на трэсці...

Калі мы хочам спыніць рэйкавую вайну й на лічым выйсцім мэтады Машэрава ды Заслонава 1943—1944 г. — у 2006-м мусім перамагаць!

Малое Стіна

Ляпольскі мяжы

Намесніку старшыні СПБ Юзафу Пажэцкаму 14 лістапада анульвалі дазволны штамп у паштарце. Намесніку старшыні СПБ Веславу Кейліку зрабілі тое самае 18 лістапада.

Анжаліку Борыс 16 лістапада трымали на дольце некалькі гадзін. На пайтормы дольце 17 лістапада яе вінавацілі ў нислушным выкарыстальні спонсарскай дамаготы на настырнай канферэнцыі 27 лістапада 2004 г. Але Саюзам палікай тады кіраваў Т.Кручукоскі.

Рэдактар часопісу «Magazyn Polski» **Андрэй Пачобут** 17 лістапада прыехаў у Польшчу, хоць дазволны штамп у яго паштарце скасаваны. Журналіст дабраўся праз Украіну. У Польшчы ён сустраўся з прэм'єр-міністрам Казімежам Марцинкевічам. Пры вітанні ў Беларусь 19 лістапада на беларускай мяжы паштар у яго адабраў. Разам з Пачобутам затрымалі **Мечыслава Яскевіча**, але неўзабаве выпушчылі.

У Баранавічах

Напярэднадзі выезду Алеся Мілінкевіча ў Баранавічы старшыні філіі незарэгістраванага «Маладога фронту», студэнта БарДУ **Сергія Марчыка** выклікалі ў дэканат: кіраўніцтва ўніверсітetu распытвала хлопца пра распавяд ў дэзяржархавых выданіях ды пагражала складанасці ўчобе ды проблемамі ў бацькоў на працы.

У Бабруйску шукаюць вінаватаў

Лідэр аўтарскага філія «МФ» **Валера Макцівіча** і **Харытона Бондарда** 12 лістапада выклікалі на дольце у прафкому: съедчыя шукаюць, хто 7 лістапада ablù помінкі Ленінскага аранжавай фарбай.

Леванеўскі галадаў

Галітаваны **Валер Леванеўскі** 13 лістапада абясыцьці галадоўку яму забараняюць сустракаціса з сялянкамі, забраўліць асабістую перапіску. Леванеўскі таксама патрабуе адхіліць да працы намесніку начальніцы ішчзвіцкай калёніі па разыма «апратыўнай» работе Кармановіча, які цяпер часова выконвае абавязкі начальніка калёніі.

У Віцебску

Старшыні беларускай філіі міжнароднай арганізацыі «Amnesty International» **Вячаслава Бортніка** затрымалі на вакзале ў Віцебску 13 лістапада: у яго канфіскавалі даклады й матэрыялы ўзгады паватраўнічай арганізацыі.

У Светлагорску: два допыты за дзень
Актыўіста ТБМ са Светлагорску **Вадзіма Богдана** 15 лістапада выклікалі ў міліцыю для

паказанняў на матэрыялах ператрусу міліцыянтам ягонаі кватэры. Падчас запісу паказанняў съедчыя сказаў, што будзе яшчэ адзін ператрус — «для пошуку самагону». Правесыці ператрус міліцыянтам перашкодзіла прысутнасць прадстаўніку грамадзкіх аўтадынаній.

Па абедзі хлопца паўторна выклікалі ў міліцыю: яго звінавацілі ў перавозе незарэгістраванай друкаванай прадукцыі (бюлетэнь «16»).

У Віцебску прарвала труба

Адміністрацыя Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітetu 16 лістапада адміністраціўныя кругі столы «Моладзеў» палітпартыі ў Рэспубліцы Беларусь, ініцыятывы моладэвым цэнтрам «Спадчына». Афіцыйная прычына адмовы — «прарвала труба».

Мацюкі ў Гомелі

Актыўістка незарэгістраванай арганізацыі «Зубр» **Паула Мадшару** і **Руслану Глазкову** 15 лістапада затрымалі ў Гомелі напярэднадзі Дня салідарнасці. Пры затрыманні міліцыянты, па словах збороўцаў, мацюкалі ўзбраў.

Суды «Народнай волі»

Менскі гардзікі гаспадарчы суд 17 лістапада пастачаў, што газета «Народная воля» мае права друкаваць у друкарні «Чырвоная зорка». Аднак пазовы выданы ды «Менгарсцодруку», «Менскбласцодруку» й «Белсаўдруку» на контраспаводківанных газеты не задаволены. Дыркатор РУП «Белсаўдрук» Міхail Гайдайны заявіў, што падпісав дадатковая падзіненне з газетай, якое дазволіла скасаваць дамову ў аднабаковым падпіску, калі парушацца заканадаўства аб друку. «Народная воля» пра такое падзіненне пачула толькі ў судзе.

Масавыя затрыманні ў Магілёве

У Магілёве перад прыездам Лукашэнкі 17 лістапада міліцыянты затрымалі калі 30 актыўістаў «Зубраў». Затрымвалі ўсіх, хто хадзіў раз праходзіць па адміністрацыйных справах. **Валадара Чурпанава** забралі з уласнай кватэры ў РУАС «для прафілактычнай размовы». Яго прадстадынік Барысу Бухела не дазволіў прыступіць на размовы. Праз здунчаныя занкамі трох гадзін Чурпанава не адпушчылі, а сталі давыдваць «ку якасці съедчыкі». З уласнай кватэры забралі **Улада Жэнеску**. Машыну **Андрэя Палуды**, які ехалі ў **Люганам Суворавым**, затрымалі ўвечары 16 лістапада: «зуброўцаў» абвінавацілі ў дробным хулаганстве. Самі хлопцы съвярджаюць, што інспектар спыніў машыну, калі ўбачыў на заднім скеле налепку з выявай «Пагоні».

Улада на слухае РЭП

Міністэрства юстыцыі 17 лістапада адтэрміновала регістрацыю змену і дападзенняў у статут **Прафсаюзу работнікай радыёлекtronнай прамысловасці (РЭП)**. Новая дэзяркаваная статут быў прынятый на VII з’ездзе арганізацыі, але Міністэрства вырашиў дадаткова праверыць правамоцнасць з’езду: хадзіць падстадынік міністэрства афіцыйна запрашалі, удзелу ў ходзе яны на бралі.

Барысаўскі гарыканкам 17 лістапада адмовіўся реагіраваць структуры прафсаюзу РЭП на ААТ «Барысаўскія прадпрыемстві музичных інструментуў».

Настав на газэты

Міністэрства інфармаціі паведаміла регістрацыю недзяржайную газету «Молодзенчыкі праект». Падстава — два прыўнінны цыганы году, пасля чаго газета не прайшла пера-регистрацыі. Пра другое прыўнінне ўвесны заснавальнік газеты **Уладзімер Навасід** дадаваўся толькі ціпел.

Рэйнін вузел паштовага сувязі 18 лістапада паведаміў недзяржайную газету «Борисовскія новості», што на будзе падпісваць дамову на распаводку на першое пагодыдзе 2006 г.

Рэдакцыя недзяржайной газеты «Навінкі» 18 лістапада абвіясціла, што мае судзіца зь Міністэрствам інфармаціі, бо атрымала паведамленне пра анульванне регістрацыі. Рэдакцыя лічыцца скасаваны неправаменным, бы не прашоў яшчэ адзін год з часу выхаду апошняга нумара газеты.

Лібядзкі ўсё надгледжаюць

У Нацыянальным аэрапорце «Менск» лідэра АГП **Анатоля Лібядзкага** затрымалі на некалькі гадзін для асабістага надгледжання: адпушчаныя толькі апошнай.

21 лістапада яго выклікалі ў прафкому: съедчых цікаві матэрыял пра атрыманне, размешчаны на сایце www.ucpb.org 2 лістапада.

Паглярдзянне «Ветразю»

Моладзеў ГА «Ветразь» са Слонімі атрымала 21 лістапада паглярдзянне ад управынені юстыцыі Гарадзенскага аблікаванкаму. Арганізацыі закідаюць адсутнасць дакументу, які бы сведчыў пра належнасць юрадрасу, незарэгістравану сымбілу і недакладную дакументацію 2000—2004 г.

Штраф за распаводківіанне

Мар'ю Багдановіч у Гомелі 21 лістапада аштрафавалі на сям базавых велічыні (203 тыс.), за распаводкі газеты «Товарыш».

АШ

Аўтуховіч прагаладаў 40 дзён расон

Прадпрымальнік Мікалай Аўтуховіч прагаладаў 40 дзён расон. У Ваўкавыску да галадоўшчыку, салідарных з Аўтуховічам, 16 лістапада далучыўся прадпрымальнік Анатоль Дзешка, 19-га — кіроўца Зыміцер Лінкевіч. Агулам у падтрымку Аўтуховіча галадаўцаў ужо сямёра чалавек.

Жыхаркі вёскі пры перадавым аграгарадку Навасельле сканчаюць капаць буракі. Пінскі раён, XXI стагодзьдзе.

Незадзінскіе медіа

Сэкс у малым мястэчку

Дзіва, што інспектары па справах непаўнолетніх, прыяджаючы ў школу, сумна канстатуюць: «І ў вас палова цяжарных ходзіць». Піша Зыміцер Панкавец з Барысаўшчыны.

У горадзе выпадкова ўбачыў знамёную маладую настаўніцу з аддаленай школы Барысаўшчыны. Разгаварыліся. Міх іншымі кажу, што ў суседніх вёсках заляжала 15-гадовая адзінназначнасць. Бучуцьца бацька ненацімістары. Пытаюць: «Ік у вас там справы з сэкс-рэвалюцыяй?»

«А што ў нас? Таксама, як усюды. Трахояцца, бы ты каты, — агаломішве прынанінем пані настаўніца. — Табе добра. Штодня ў горадзе, у сваі газэце, цікавыя людзі, новыя знаемствы. А ў нас няма чым заніца. Ад суну лезенія на сыненку. Павінна ж быць нейкай хобі ў падлеткай».

Сыгматычнай звяза атрымлівасцца, калі вісковыя настаўнікі заліўляюць, што тынейджарам абсалютна нямы чым заніца, апроц як клосыцца. Найперш узынікае пытаньне: а куды глядзіць прадагог, калі ня могуць нічым запікаць вучняў?

Нярэдка ад знаёмых барысаўчук чуў аповеды пра даступнасць вісковых паненак. Некаторыя вёскі ўжо не называюць інакш як *«дзікі хутарок»*. У кожным паселішчы існуе т.зв. *блэт-хата*, ці *фазэнда*, дзе тусяцца незанятая чымось вісковая моладзь. Там і пускаюць па прызначэнні сваю энергію. Дзіва, што потым інспектары па справах непаўнолетніх, прыяджаючы ў школу, сумна канстатуюць: «І ў вас палова цяжарных ходзіць».

І добра, калі падчас злучэння на любоў паміж партнірамі ёсць хоць ізўная драб-

ностка самапавайті ці сымпатіі. А то як бывает — не пасыпель пазнаёміца, як сипляюцца *на сене*.

Іншай настаўніцы расказала, што неяк завяла са старшынскімі гутаркай пра хаканыне. Дзяўчынкі захікалі, начуўшы пытаньне, а хлопцы шчыра сказали: «Не дурыце галавы сваім каханнем».

Паводле словаў галоўнага лекара скурвіндыспансуру, апошнім часам маладэчны, даведаўшыся пра сваю хваробу, на робіць з егата трагедыі і прымыкае гэты факт як належнае. Ён звязвае гэта з пе-расенсаніваннем юнакамі духоўных сапраўдніцтваў.

Настаўнікі ж працягваюць рабіць выглед, што «сэксу ў нас німа» або што дзесяцім пра «гэта» рана ведаць. У вёсцы балцы не заўсёды ўстане ўсе растлумачыць сваім дзесяцім — хто праз п'яцінства, хто праз пастаўніную цікую працу. Нехта перакананы, што падрасыце — сам да-ведацца. Вось і даведаўшыца працэ вычва-ронская байкі старшынскіх хлапцоў ці з парнафільмаў, якія былі прагляданы на су-седкім відаку. Таму асноўныя намаганіні ў выхаванын сэксуальнай культуры павінна паўплываць школа. Кожны настаўнік вывучаў падчас курсу «Педагогіка» параграф «Палавое выхаванні». Шкада, што, ідучы ў школу, яны забываюцца на тое або проста *сцысціноюцца*.

Кастрыца

Культсаветнікай — у вёску, на «трудуж»

Тры працоўны дні запар, пад лістападаўскія пічальніны туманы і амаль мінусаву тэмпаратуру, супрацоўнікі ўсіх чатырох паверху цэнтральнай раённай бібліятэкі, дзіцячай мастацкай школы, гарадзкога Дому культуры па позыве аддзелу культуры вырыканаму пічыравалі на палетках аддаленых астальальных сельгаскаспрэтарыў па ўборы пукровых буракоў — ізглік «трудуж» сёнянняшніх дзён. Працаўлі да прыцемку без абеду і нават міэрэрга заробку. А міх іншымі, у тутшай вёсцы Сорагі пражывае 336 чалавек ва ўзросце 16—60 гадоў — працаздольных, толькі пры заробку паліўвода на «падхопе» ў 10—20 тысяч рублёў за месец няма ім ніякіх ахвотаў мерзнуть у попі.

*Міхась Кутнявецкі,
Слуцак*

Аскепкі мінуўшчыны з-пад сънегу

Даўняя савецкая прымета: пачалі капаць гарадзкія вуліцы — хутка зіма — зноў спраду́жваецца ў Воршы. Дніамі пачаліся буйнамаштабныя землянія работы па пракладцы

СЪЦІСЛА

цеплатрасы ад ЦЭЦ да мікрапаёну Раніца. Яна якраз пройдзе па тэрыторыі Зааршыння, дзе з XVI ст. месціцца гарадзкі рынак (ён, дарэчы, і пяпер там). Хоча кіраўніцтва «Віцебскаблізэрга» і надпісала давому з Інстытутам гісторыі НАН на археалагічнае назіраныне, але ўмовы працы археолягіду да іхніх памочнікаў на надта прыдатныя, пад сынегам на ўсе ўбачышці. Пачалося ѹ будаўніцтва 10-мэтровага пешаходнага мосту перац роў па вуліцы Замкавай. Стары драўляны разабралі яшчэ ў 1997 г. На невялікім мураваным маству пачатку XX ст., што заходзіцца побач, неаднойчы здараліся авары. Яшчэ адзін аб'ект, які вымагае археалагічнага нагляду, — тэатральная білога езуіцкага калегіуму. Але на плянамерныя раскопкі заўсёды не хапае трошай.

«І адчуюш — радзіма...»

Экспазіцыя пад такой назвай прадуе ў гарадзкай выстаўнай залі. На ёй прадстаўлены каля 50 карцін, створаных удзельнікамі літаратурна-мастацкага пленэру, які ўзялку быў прымеркаваны да 75-х угодкі Уладзімера Каракевіча. Выстава будзе

доўжыцца да Каляды.

Перайшлі на баявы лісток

Бюлётэнь «Народны фронт» пачала выдаваць аршанская суполка партыі БНФ. Незадзігравана выданыя нагадва ўлётку, бо ўжо ўле сабою адзін аркушык фармату А4. Пасля закрыцця лягасьць не лягасьць недзяржанай газэты «Телевестнік» Ворша засталася без залежнага друкаванага выдання.

*Яўген Жарасек,
Ворша*

Нашчадкі Гарэцкага

Вышыаў першы нумар незадзіграванага літаратурнага альманаху «Ўзіора». У ім маюць друкаваныя творы горадзкіх аўтараў у розных жанрах. Альманах, 8 бачынаў фарматам А4, выдаецца на грамадскіх пачатках журналістамі Эдуардам Брокаровым (рэдактар) і Дзям'янам Франкоўскім (тэхнічны рэдактар).

Асноўнае патрабаваныне да аўтараў матэрыял — пісьменнасць і цывілізацыйнасць. Пакуль мова часопісу — расейская, але творы на беларускай будуть публікаваныя ў першую частку.

Эдуард Брокар, Гарка

Пісьменьнікі дадуць бой 9 сьнежня

Яны мяркуюць, што ўслед за стварэннем СПБ улады паспрабуюць дэлегалізацыю саюз на чале з **Алесем Пашкевічам** і пазбавіць пісменьнікаў базы на Фрунзэ, 5.

Пісменынікаў перапаўняюць зразумелыя эмоцыі. 22 лістапада сябры Рады Саюзу беларускіх пісменынікаў сабраліся на прэс-канферэнцыю, каб выказаць свае меркаванні пра стваряньне праўладнага Саюзу Беларусі.

Старшына пісменніцкай арганізацый Валянцін Тарас на Чаргінцовы закіды ў палітыканстве адзялкаваў рэзка: «Нас аб'ядналі Ра-дзіма, мова, гісторыя — вось у чым было наша палітыканства!»

Уладзімір Арлоў у сваім выступе зазначыў пагрозу, якую ніякіх наваствораных пісьменніцкай суполкі: «У масавай сівядомасці адбудзеца прафанаваныя памятку «беларускай літаратуры», калі яе прадстаўнікім будзе выступаць Чаргінец».

На самую білзку небыспеку юзаўшы паз Уладзімер Нікляеў: «Сённяна рабіць выгляд, што нічога не адбылося, што гэтыя людзі могуць быць і ў той арганізацыі, і ў нас — даўк мы так невідома да чаго дагулемся. Нам і так перакрыюць усе канальі сувязі з чытавамі. І дзе ты там у краіне каму дакажаш, што ты на мәсін чегота сульпнага з гэтай арганізацыяй?» Першая «ластачка» ўжо прыылецла: у Саюз беларускіх пісьменнікаў прыышло запрашненне на Карагодніцка съезд у Воршу, адправанае... М. Чаргіну.

Задуманца пра вічнае закліку калег Генадзь Бураўкін, прашанаваўшы агінцыць літаратуру на творах, а не па саюзах. Аднак і ён не ўстрымаяўся ад раззікі словаў: «Але гэта для чыгачоў будучых пакаленняў няма розніцы, хто ў якім саюзе, а для палітыкаў і сучасніц — ёсць. Нам кажуць, што за апошнія 10 гадоў не было створана ніводнай выдатнай кнігі. А быкаўская «Доўгая дарога да дому!» Альфреда Вільчека няляйсця пазмы — «Палінэ» і фінская? А выдатнае кніга вершніка Барадуліна «Кстъ»? А рамана

Адам Воршыч

ОЛЯ ДАРАЛКЕВІЧ

КАМЭНТАР

Не падставім шыяў пад ашыянікі

Гэткай брутальнай зачыткі перад выбарамі абсалютна ніхто не чакаў. Палітхронология ад улады вырашылі пакуль не чапаць партыі, а запалохаць сама грамадзтва каб пазбавіць апазыцыйных палітыкіў якой бы там ні было падтрымкі зьнізу. Ужо добра праглядаеца лягчыннік: правабарончавыя арганізацыі, затым Саюз налякаў і пратэстанты. І вось ціпер Саюз пісьменнікі — інтэлігенцыя, мозг, нацыянальны агмен.

Трэба не паддавацца на запалохваныні, мацаваць еднасць і салідарнасць. Таму выказываю падтрымку лягтymnamу кіраўніцтву СПБ. Не здавайсяса. Не пускайце ў сваё сэрца адчай. Ніхто ня здолны зъяніць гісторыю або павярнуць яе шлях у адваротны кірунку. Перажывем. Беларусь будзі і будзе. Будзе і беларуская літаратура. А каб мы ў ёй засталіся — мусім не падстаўляць свае шыі пад апшынкі.

Алесь Аркуш
лідэр Таварыства вольных літаратаў

ІНШЫМІ СЛОВАМІ

Атавізм

Сход «альтэрнатыўных пісменнікаў» Беларусі ўвойдзе ў гісторыю тым, што інжынер ачалавечых душ у Палацы прафсаюзаў ахойваў спэцназ. Лепшы піяр арганізатара наўрад ці маглі прыдумаць. Піша Віталь Тарас.

Улады важнасьці гістарычнай падзеі не асаналі. Ні кіраўнік дзяржавы, ні прэм'ер-міністар, ні хто іншы з кіраўніцтва прысутнасьцю альгэртарнай пішчыкаў не ўганараў. Праўда, А.Лукашэнка падчас паезды па

Шклюшчыне зрабіў заяву, якую можна лічыць пасланнем беларускім пісьменнікам. Ён заклікаў не пакідаць мовы расейскай, якая «стваралася ўсім народам СССР».

Наагул падзея і не заслугоўала б сур'ёзной увагі, калі б не адна рэч. Чаму з усіх творчых саюзаў, заснаваных у БССР, менавіта пісьменніцкая арганізацыя стала першай ахвярай дэканструкцыі з боку ўлада?

Страціць усё

Пры канцы 1980-х рэвалюцыйныя зімены найперш адбіліся на... Саюзе кінематографістаў БССР. Менавіта ў Чырвоным касцёле, дзе тады месціўся Дом кіно, адбыўся ўстаноўчы сход «Мартыраўства Беларусь» — арганізацыя, якая стала прадвеснікам утварэння БНФ. Менавіта ў Доме кіно пры актыўным узделку кінематографістаў, у тым ліку сакратараў тагачаснага Саюзу, упершынна прагучала прабуда аб разгоне міранай

дэмантрацыі ў Курапатах, а газета Саюз пісьменьнікаў «Літаратура і мастацтва» надрукавала артыкул З.Пазняка «Дарога на Курапаты», дзе былі апублікаваны факты аб масавых забойствах НКВД.

З того моменту ні Союз кінєматографістів, ні Союз кампазитарія, ін інші творчі саюзы, у здросленні від аналгічних союзовь балтійських країн, нічим асабільним не визначаються у змаганні за свабоду слова, суверенітет, мову й культуру. Тут ішла велич-менш актильна баракца за пасады ў кірауніцтве. Дый творчыя саюзы ў ўбыльных саюзных рэспубліках ствараліся на дзеля абароны свабоды слова, нацыянальнай культуры ці саюбру гэтых арганайцый.

Але Саюз беларускіх пісьменнікаў, нягледзячы на ўсё спробы прыстасаванца да новай улады, страціў ўсё — у тым ліку Дом літаратара, які належала пісьменнікам па праве Гвалтоўной экспропрыяцыі. Дому сталася

Я ніколі нікога не папракаў за працу ў
рэдакцыі «ПіМ». Я разумею, што людз

ольднинг «ИМ». Я разумею, что людям эта выживака. Але ў дадзеным выпадку саоз арганізуецца не таму, што прыцца траба. Яны выканоўца задачы: працтваця Саюзу беларускіх сяменьнікаў, зь якім улада не змагла праўца самастойна...»

ародны пээт Рыгор Барадулін:
стварэнні СПБ бачыць спробу
дамашыць. Саюз пісменніків як апору
беларускасці». «Слыпра ім штоцы

аманіст Віктор Казько:
/ нас цяпер ёсьць міліцыйска-пракурорскае
ідавецтва, створаны міліцыйска-паліцыйскі
юз пісменьнікаў. Засталося толькі чакаць
літвалу міліцыянтаў у літаратуру».

культура

Зъеў — і парадак

Сярод заснавальнікаў Саюзу пісьменьнікаў Беларусі — ніводнай знакавай постаці беларускай літаратуры. Піша Аркадзь Шанскі.

Калі ў 1934 годзе ствараўся Саюз пісьменьнікаў, там былі ўсе лідэры літаратуры Купала, Колас, усе, хто быў, яшчэ — на свабодзе. Калі ў 2005 годзе ўлада вырашила стварыць Саюз пісьменьнікаў, верных Лукашэнку, на звезд сабраліся 125 асобаў, з якіх толькі 53 сябры з

прэзыдэнта, а мы будзем «за цяпешні парадак».

Сярод удзельнікаў назіраліся рэдактарка «Маладосці» Раіса Баравікова, акадэмік літаратуразнаўства Ўладзімер Гніламедаў, рэдактар «ЛіМу» Анатоль Казлоў. Кантроль дзяржавы над грамадzkімі арганізацыямі і безумоўна падтрымка прафадыра — рысы, уласцівыя таталітарным рэжымам. Эта, пз'юна, ведае і частка літаратараў, сабранных Чаргіном. Але — жыць жа трэба.

Украінскі Гілевіч і Брылі стаялі б перад дзівярымі Палацу і посахамі, нямоглы, съязвілі да «дзлегатату». У беларусаў іншы тэмпразамэнт. Пагардлівая адсутнасць жывых клясыкаў пасставіла крыху на аўтарытэтце арганізацыі.

Пасля саюзаў молодзі, палажаў, прафсаюзаў прыйшла чартга ўладароў думаў. Аднак ізноў ўсё выйшла гэтак груба, што ўсе толькі ў чарговы раз пераканаліся: а грамадства, які ні круці, на камені не стае. Супраціўлеща маўкліва, але зацяча. Супраціўлеща гісторыкі, супраціўлеща нацменшасці, прэса, пісьменьнікі таксама на ганьблібілі сябе.

Такі ўхілізм азначае, што ў пісьменьніцкім асяроддзі мала хто верыць у даўгавечнасць лукашэнкаўскага рэжыму.

Звезд манікранаў ўсё, каго можна лічыць знакавым постасцямі нашай літаратуры, — на толькі тыя, хто адкрыта дэкларуе сваю апазыцыю, але і Іван Пташнікай, Іван Навуменка. У звязочную пазалотай залю сабраліся амаль выключна людзі «пры пасадах». Такі ўхілізм азначае перадусім, што ў пісьменьніцкім асяроддзі мала хто верыць у даўгавечнасць лукашэнкаўскага рэжыму.

Стваральніце СПБ адбывалася ня толькі ў вузкім коле, але і замкнёна. Пільнай вонкавай аховай дзея 18 лістапада нагадала не 1934-ты, а 1944-ты, калі нешматлікія калібранты абавязаныя былі зборацца на ідалігічныя спектаклі ўладаў.

Старшыня аргамітэту новаўтворанай арганізацыі сэнтар Мікалай Чаргінец з трывуны асудзіў Саюз беларускіх пісьменьнікаў, які ператварыўся ў «непрыміримую апазыцыю, прагнную скідання законкнай улады».

Кіраўнікі Саюзу беларускіх пісьменьнікаў на гэта нічога адказаць не маглі. Алеся Пашкевіч з ягонімі намеснікамі Барысом Пятровічам і Эдуардам Акулінім вывёлі Анатоль Аўруцін і Георгія Марчук з дапамогай хлопчак у цывільным.

З Палацу выправілі ня толькі «нянечных пісьменьнікаў», але нават прадстаўнікоў прэсы. Нам заставалася фіксаваць, хто выходзіў і хто заходзіў у велічныя дубовыя дзвёры.

Забаўляў пасланцоў аркестар Міністэрства абароны. Віталі міністры інфармаціі і культуры Ўладзімер Руслакевіч і Леанід Гуляка, рэктар БДУ Васіль Стражак. Шмат хто са 125 заснавальнікаў новай суполкі так і казаў: той Саюз пісьменьнікаў выступае супраць

іншых пісьменьнікаў, якія прыйшлі ў Палац прафсаюзаў. Злосць на сваё жыццё, хоць яны займаюць пасады ў холдынгу.

З кіраўнікамі Саюзу беларускіх пісьменьнікаў гутарыць карэспандэнт «НН» Аркадзь Шанскі.

«Наша Ніва»: Чаму ўлады пайшлі на стварэнне новай арганізацыі?

Алеся Пашкевіч: Ідзе зачытка грамадзянскай супольнасці. Саюз пісьменьнікаў на першы трапіў пад стварэнне клону. Да етага мы быўшы палажаў, журнalistau — пасыльдоўныя крокі па прыдзяржліванні грамадzkіх арганізацый.

Называючы Саюзам пісьменьнікаў Беларусі мае права толькі наша арганізацыя. Яна мела такую назуву, пакуль не было змененна заканадаўства, і грамадзкім аўяднаніям забаранілі ўжываць слова «Беларусь». Таму мы быўшы вымушаны перайменаваць ў Саюз беларускіх пісьменьнікаў.

Барыс Пятровіч: Думаю, кармілі іх каскамі пра то, што будзе выдаваць кнігі. Можа, Мікалай Чаргінец агучыў тое, што ён казаў на сходзе Літфонду трэх гады тому: што зробіць ўсё, каб Дом літаратараў аддалі літаратарам, каб адрамантаваць дом адпачынку «Іслач» і каб ветэраны-пісьменьнікі малгі наведваць яго ябласці. Прайшло трэх гадоў, нічога з гэтага ня зроблены. Ён, калі казаць па-весенному, дээршаваў з Літфонду. І цяпер вырашыў стварыць пад сябе новую арганізацыю — з тымі ж самымі абязаннянімі.

АП: Што кінулася ў очы —

злосць у вачах тых пісьменьнікаў, якія прыйшлі ў Палац прафсаюзаў. Злосць на сваё жыццё, хоць яны займаюць пасады ў холдынгу.

«НН»: Праядыяды Саюз пісьменьнікаў у аснове сваёй прафесійскай?

АП: Большаясць з прысутных былі расейскамоўныя. Упершыню ў гісторыі літаратуры Беларусі акцэнтаваны падзел: перад сходам мне па-

мы пыталіся ў іх: «Што вы пішаце — прозу, пэзію?» Яны адмоўчаліся.

У краіне німа літаратурнага інстытуту, не існуе дылімавання прафесійніцы пісьменьніка. Наш Саюз выконваў вялікую функцыю па прафесійнай атэстациі пісьменьнікаў: дзеяньнічаюць сэкцыі пэзіі, крытыкі, прозы, дзе прафесійныя праводзіць папярэздні адроб і аналіз кніг. Калі чалавек атрымліваў сяброўскі билет Саюзу пісьменьнікаў, гэта было сведчаньне прафесіяналізму творчыцы.

«НН»: Вы лічыце, што рыхтуеца ліквідацыя Саюзу беларускіх пісьменьнікаў, а на яго месца прыйдзе наставороная структура?

АП: У сучасных варуках ліквідаўца лігітымны Саюз пісьменьнікаў не складае проблем.

БП: Але ёсьць шмат варыянтаў: можна зарэгістраваць арганізацыю «Саюз беларускіх пісьменьнікаў» ва Украіне, Літве, Польшчы, Расеі.

«НН»: Ці лічыце вы сытуацию настолькі надзвычайнай, каб сабраць з гэтай нагоды Раду Саюзу ці нахват звезд?

АП: Вялікай перасыярэдзі пакуль ня бачу. На чарговым пасяджэнні Рада будзе разбіраць гэтае пытанье. 9 сінтября аблікаркую съезду Саюзу пісьменьнікаў, а прыходзяць людзі, якія ня маюць ні толькі кніг, але і публікацый. Прынамсі, тых, хто нас выганаў і ў каго віслі на грудзях бэджкы «Аргамітэт», мы ня ведам.

СЪССЛА

Конкурс на рок-гімн

«Музыкальная газета» аблікаркую

конкурс на

найлепшы гімн

беларускага рок-н-

ролу. Тэкст мусіць

быць па-беларуску,

з мінімумам патасу

і максімумам

энэргіі. У якасці

прыводзіцца

расскі «Всё это

рок-н-рол»

Канстанціна

Кінчава. За

напісаныя музыкі

мусіць узяцца Лявон

Вольскі. Лявон

пакідае за сабой

права ўносіць свае

карэкіроўкі ў тэкст

пераможцы

конкурсу. Па

дамоўленасці з

арганізатарамі «Рок-

каранаці»,

прызантация гімну

мае адбыцца ў

наступным годзе.

Свае тэксты можна

апублікаваць на

сайце <http://www.nestor.minsk.by/> па раздзеле «Артыкулы+».

СБ

Патаемны «Вялес»

Аргамітэт літаратурнай прэміі «Глініны Вялес» з 1 лістапада пачаў

разгляд

прэзідэнтаў на

сёлетнюю

ўзнагароду. У

адрозненіне ад

мінульты гадоў,

адкрылага разгляду

кніг праз Інтэрнэт не

прадугледжваецца:

прэтэндэнтамі

будзуть лічыцца

толькі кнігі,

дасланныя ў

аргамітэт (211413,

Полацак-13, п/с 14,

«Глініны Вялес»;

Алесь Аркуш

На сайце litarat.net Алесь

Аркуш паведаміў,

што першай з

дасланных была кніга

прозы ЮГасі Каляды.

AB

«Сыцяна»: Можна быць лепшым!

Берасцьскі гурт «Сыцяна» зь песняй «Можна быць» чатыры тыдні запар трывала першыя месяцы на «Тузіне гітоў». Лідэр гурту Андрэй Клімус раскладае пра песню: «Твор — пра неабежаванасць магчымасцяў і шляхоў самадасканаленія: мы можам быць большымі, чым ёсць, калі жывем пошукам новага і незвычайнага». На «Можна быць» «Сыцяна» зняла відэакліп — такім чынам гурт выкарыстаў узнагароду за другое месца на фэсцы «Генэралы айніннага року». Хлопцы аднеслі кліп на «Першыя музычныя», там яго адмовіліся браць у ратацию, палічыўшы «бессенсноунай нарэзкай кадраў». «А мы там папросту стварылі эфект старой кінастужкі», — кажа А.Клімус. «Сыцяна» мае пакуль толькі адзін альбом, выдадзены ў 2001 г., і збиралася запісваць новы дыск. Канцэртай у Польшчы толькі за гэтае лета ў «Сыцяны» было болей, чым менскіх за ўсё шэсць гадоў існаванья.

СБ

Андрэй Пікевіч

Горад «Дому сонца, якое ўзыходзіць»

Што нас аб'ядноўвае з Новым Арлеанам? Значна больш, чым падзея на першы погляд. У сакавіку 1997 г. па запрашэнні Джона А. Экснішаса, члена юрду штату, мне давалося трапіць у гэты горад чытальнікіў двух універсітэтатах — Новага Арлеану і Каталіцкім універсітэце імя Ляйелі. Ёсьць там і трэція ВНУ — універсітэт Г'юлайн (не гаворачы ўжо пра элитны Баган-Руж), найлепшы з трох, але там пачынцы толькі прапанаваць у бібліятэцы.

У Новым Арлеане нечакана для сябе знайшоў шмат спульных паміж беларусамі і мясцовыми жыхарамі. У музее гораду найбагацейшая ў ЗША калекцыя лацінскамоўскай художнікі і скульптары, якія жывалі і творылі ў XVII—XIX ст. знакаміты школы Куска (Пэру). Гэта падобная да беларускіх каталіцкіх і юніяцкіх рэлігійных карцін жывапісныя творы. Па стылі яны спазнілоўца ад нашыніх на 30—50 гадоў, але блізкія як дзіўне кроплі вады. Тое маставіца таксама падстаўвалася на мяжы хрысціянскага сьвету, і яго галоўнай задачай было пра пагандаваць канштруюць хрысціянскай Эўропы перад навернімі. Такая ж задача была і у беларускага маставіца перад варожай Туреччынай і трошкі дзікаўтай Масковіем. Тому абсалютна нармальнай у школе Куска выглядала выява архангела Михала, апранутага падобна да беларускага шляхціца ў шыкоўным вышытым строі з карункавым каўняром (канкістадоры таксама

імкнуліся ўбірацца не абы-як), у руці якога замест агнівога мяча... мунікет!

Каталіцка-крэольскі, непаўторна мяшаны культурны слой дагэтуль жывы ў ваколіцах Новага Арлеану. Там можна пачуць непапансную французскую мову XVIII ст. — эмгранты з Францыі яе так і закансервавалі. Карапець, што гаварыць — глядзіце фільмы новаарлеанская рок'яўсцьра Джымса Джармуша і знайміцеся з гэтай атмасферай. Дарэчы, Джармуш нашу месяцаў ту му, у інтэрвю «Газэце выборчай», заявіў, што за паходжаніні ён Jarmusz, Ярмуш, а значыць, хутчэй славак або польшчынік і што пушка свае гістарычныя карані ў Цэнтральнай-Усходній Эўропе.

Страсбургскі трамвайчыкі бегаюць па кальцавым маршруце ў гісторычным цэнтры Новага Арлеану, дзе стаяць асабнякі з белымі карнізамі, а ў цэнтры ёсьць музей гісторыі Паўднёвых штатаў ЗША — музей супраціву пераможаных паўднёвых пераможнымі паўночнымі.

У адным з такіх «каляніяльных дамкоў» у Джона А. Экснішаса пашчанска пасяліўся месяц жыць і мне. Дарэчы, мае лекцыі скончыліся досьць пацешна. Меркавалася, што падчу ў ЗША бясплатна, прафінансаваны фондам Сораса. Фонд жа Сораса якраз забараніл, а ў Новым Арлеане ўжо ўсе было дамоўлены, таму давалося ехаць за свой конт. Амэрыканцы гэта асанілі — тагачасны мэр містэр Марыял зрабіў мене ганаровым каўняром (канкістадоры таксама

паслом Новага Арлеану ў Беларусі ёсьць у іх і такія пасады, разлічаныя на разныя віды сяброўскіх сувязяў паасобных штатаў з замежжам). Але на гэта было самай кранальнай падзеяй у час майго побыту ў незабытым Горадзе месяца, які называюць самі месцы — з-за прыгожай формы павароту ракі Місысіпі, які яна робіць праз горад. Аднойчы ў суботу вечарам мы пайшлі ў знакаміты Французскі квартал, дзе ў кожнай кварты грае блуз, джаз або рок, якія штогоду ў студзені-лютым звычайна ў аду — самыя знакамітыя ў сьвеце фэстываль блузу і джазу «Мэргзі Гра».

Кавярня называлася «Donna's», і гаспадыня яе была прыемная жанчына Доніна Панятоўскай, што сядзела пры бары ў клубах двумя зноў модных у горадзе гаванскіх цыгар. Граў Джон Марсаліс-малодшы з ансамблем (трыце калене вядомай музычнай сям'і), Джон міня пазнаёміў з гаспадынай. Аднойчы што першы пытанні ў было: а якія адносныя пані маю да Станіслава Аўгуста Панятоўскага? «Я ягоная пра-прা-пра-пра-пра-прачка», — быў адказ. Карапець, усё скончылася тым, што мы цвёрда дамовіліся: або Марсаліс, або яшчэ хто-небудзь з сям'і розных груп, што працуе ў пані Донны, сядзіць на які-небудзь фэстываль у Беларусі бясплатна. На жаль, мэцнітаў, капітальнай падзеі 5—7 тысяч даляраў, не знайшлося.

Вы спытаецеся: чаму я пішу гэты радкі? Рэч у тым, што Джон А. Экснішас прыяжджаў у Беларусь

русь у 1993—1995 г. пяць разоў з цыклам сэмінараў «Чаму нацыянальны бізнес абавязаны адкрываць актыўную ролю ў дэмакратычнай унутранай палітыцы?».

Апрача тытульнага пактыння, бізнес-сцукам і першымі пактынствамі дэмакратычных рухаў тлумачылі, як пісаць бізнес-планы, раздачоўвалі сцыльяльныя брашуркі — каб маладыя бізнес Беларусі мог цывілізавана наладзіць сувязі з навакольнымі съветамі. На жаль, гісторыя нашай краіны пайшла на тым шляхам, і карынтыні ўрокі пакуль мала выкарыстоўваюцца. Таму, калі я пачуў пра няшчасце, што абраўшася на любімым горадзе, я пісаў Джону.

«У мaim доме, адказаў Джон 20 кастрычніка, толькі прабіла дах, таму заіль дажджом усе тры паверхі ды ў падвале стала 90 сантиметраў вады. Мы, як і многія большыя багатыя белыя сем'і, паспелі своечасова зъехаць. Ужо тýдзень назад вірнуліся дахатаў. У доме нават ёсьць электрычнасць, у газ. Многія гаёны аднаўляюцца, у дзелавым і гістарычным цэнтры — дзякую богу, і ў Французскім квартале — кінць жыцця. Яны паніралі малі. Аднак многія кварталы будуть аднаўляцца гадамі, а многіх не аднаўвіць зусім. І самае страшнае — чалавечкая зграя, галога, адкіды грамадзтва. Кожны офіс у горадзе абрафаваны, за чатыры кварталы ад міяне мараўшчыны спадзілі дзялы квартал. Але няма злога бяз добра — на месца атгасыльных на сцыльяльных дамагах гультае ўжо запрошаны

рупіліўская мэжыканцы, якія актыўна працуюць на будоўлях і ў іншых вялікіх прэстыжных галінах».

«Слухай, — напісаў я Джону, — давай прыдумаш праграму: простая беларуская людзі едуть адраджаць Новы Арлеан (хоч грошы заробіць — на такіх заробках падымалася слянянская гаспадарка Беларусі пачатку XX ст. Можа, гісторыя паўторыцца?)».

«А што, — адказаў ён, — усе гэты гораду, што аднаўляюцца, пяпер аддаюць пад часове жытло будаўнікам. Тых каму не хапае месца, сельца з 100—120 міль і воніць на прану вахтавым мэтадам. Калі пасольства ЗША ў Менску падтрымавае ініцыятыву і людзі падаўшы афіцыйна — якія розныя, што нам дапамогуць мэжыканцы, ті беларусы. Заадно і са сваім бесправіцам справішся». У саміх ЗША ўзвесьленіе бесправіція адзін з самых нізкіх у сьвеце — каля 5%. Які ён у нас, самі ведаец, толькі БТ на траўба слухаць.

На гэтым і вырашылі. Дарэчы, пасольства ЗША паставілася да ініцыятывы становчыца, і піпер із цэлі падрхтоўчай праца для ажыццяўлення ідэі. Ідэя была агучана 16 лістапада ў КЗ «Менск» на фэстывалі «Блюз жыве ў Менску».

Генадзь Старыкаў, якому таксама неабыякава, што адбываецца ў Новым Арлеане, засыпіваў сцыльяльна створаную кампазіцыю — «Блюз Новага Арлеану». Жыве горад «Дому сонца, якое ўзыходзіць»!

Аляксей Хадыка

Тут быў блюз

Тры гады старшыня менскага блюзавага «Стар-клубу» Генадзь Старыкаў анансаваў чарговы фэстываль «Блюз жыве ў Менску». І вось нарэшце ён адбываўся. Але пры гэтым пакінёў больш неўразуменянь, чым асалоды. Піша Зыміцер Падбярэскі.

Здавалася б, трох гадоў было дастаткова для таго, каб да рэзімавання фэстывалю падыходзіцца як съезд. Тым больш што апіялі ў канцэртнай залі «Менск» съведчылі: менская публіка па блузу засумавала. Але дзіўная реч — скалася ўражанніе, што фэстываль быўцам вышынгнулі з савецкіх часоў, а па прапушчані трох гадаў у беларускім блузіе амаль ничога не змянілася.

Безумоўна, падаговыя аматары блузу адкрылі для сябе трэмы «White Night Blues» з Бэльгіі. Ёно хоць і выступіла па-аматорску, але засыдзіла пра заслуханасць лідэрства гітарыста Юр'я Несцірэнкі. Значна лепш, чым на дэма-запісах, паказалася група «Technic Sun Blues» з Градні. Менская група «40+» прадставіла на столікі архітэктурны рэпэртуар, колькі вельмі ўпрыгожаную тэхніку выкананьня. Усе гэтыя трох чытальнікіў, як і «Боўлін джэк», былі з шэрту новых імянаў і не расчараўвалі.

Але вось другое аддзяленне канцэрту выклікала, прынамсі ў мене, неісклік неспакой. Анякіх

прэтэнзіі да «Мадэра-гард-блуз» няма: калектывы сыгры, кожны музыка разумеє калегу з паўслова, а таму «Мадэра» сέніні — гэта фірмовая блузавая «фішка» з трывалай гарантый. А група «Blues Street»... Толькі пазней стала вядома, што асноўныя вакаліст захварэў, што ў выканаўцы на пэргуці былі нейкі сімейныя справы. А ў вышынку, выступаючы на блузавым фэстывалі, калектыв пасыпхова здолеў пазбегнуць выкананьня нават адной уласна блузавай тэмы. Нават выхадзіць на сцэну менавіта на такім фэстывалі!?

Не звязалася на сцене разрэкліманаваная група «Apple Tea». У таких выпадках гледачы, якія прыйшлі паслухаць калектыву, могуць съмела звязацца ў суд з нагоды несумленнай рэклімы. Трэбіе аддзяленне. Чэрті да барабана съведчылі: слухаць было маля чаго. Вокіні з валі «Давай другое аддзяленне» пацвярдзілі гэта. Прычынай зрабіўся сам Генадзь Старыкаў. Падчас ягонага выступлення было поўнае адчувацьне таго, што слухаючы

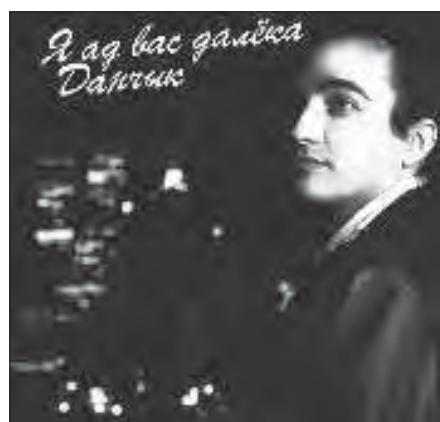
запрасілі ў падарожжа ў савецкага эстраднае мінуда. Выдатныя, але яўна не сыграныя разам мэжыканцы, памкненыя зрабіць шоў у стылістыцы таннага кабачка, бок-вакал, які тырчай на сцене, нібы доўбія на ледзе. І што гэта за інфантэльны прымітў — песня, прысывачаная ахвярам урагану «Катрына»? Было такое адчуванніе, што на трох гады мінула з апошнія фэстывалю, а ўсе трынці.

Ну і быў сцыльяльна запрошаны госьць — Мікалай Арушонав. Прыехаць, прасыпіваць вельмі будзённа некалькі папулярных блузавых шылігеру — вілікага майстэрства на трэба. Арушонав і на ўразі, і на ўздрадаў. Адно што аддзячыў, называўшы зборную Беларусі па блуззе «Беларускай «Лігай блуз».

Цігам пяці апошніх гадоў дзіўне беларускага групу выйгрылі міжнародны блузавы конкурс у польскай Раве-Мазавецкай. Але ні менскага квартэту «Svet Boogie Band», які розгульна выступае ў найлепшых маскоўскіх клубах, ні «Al Narrator Orchestra» з Гомелем, музыка якога нарабіў шуму на апошніх «Zaduzkach bluesowych» у Беластоку, гэтым разам на раздзіме так і не пачулі. Прычыниня ведаю, але сам па себе факт — даволі скандальны: найлепшым малацдым музыкантам ходу не дали. Іх блуз у Менску памэр...

P.S. На канцэрце не было анікай акрэдытаўцы журналістай. Хацелі працягнуць болын билетаў?

ДЫСКАГРАФІЯ

«Я ад вас далёка». Данчык. «БМАGroup», 2005

Песні салаўя беларускага адраджэння дагутэль выхадзілі толькі на вінілавых кружэлках і касетах. Альбон «Я ад вас далёка», запісанный ў 1985 г. на юношскім студыі «Angel Sound», — першы з сары «кампакт-дискаў». Наглядзячы на мінорны лад, песні ў Данчыкавым выкананні настройваюць на пазытыў: гулкі голас, выдатная пазізія і пранікнёнае выкананні. Сярод песен альбому — фальклёрныя ўзоры («У полі вярба», «Ляюк»), песні на верши клясыкай (загалоўны твор «Я ад вас далёка» Міколы Шагалава-Куліковіча на верши Я. Купалы, «Мой родны кут» Ігара Лучанка на слова Якуба Коласа) і перасанскаваныя савецкай клясыкі («Белавескія пушчы» Аляксандры Пахмутавай і Мікалая Дабранравава ў перакладзе Натальлі Арсеньевай).

На менш вартаў ўвагі бонус-частка дыску, у якую ўйшоўшо 20-хвілінны відэазапіс гастроляў супевака ў Менску.

Сяргей Будкін

Польскія газэты выйшлі з белымі плямамі

Сёньня вядучыя польскія газеты выйшлі з чорнымі плямамі, каб звярнуць увагу на здушэнныне свабоды слова ў Беларусі.

23 лістапада польская журналісты правілі акцыю «Свабода слова ў Беларусі», якую падрыхтавала арганізацыя «Міжнародная амністыя». У акцыі ўзялі ўдзел вядомыя польскія выданыні «Жэчпасполіта», «Газета выбора», радыё RMF, парталы «Gazeta.pl» і «Onet.pl».

«Амністыя» развесіла па польскіх гарадах 30 тысяч пляка-

таяў грамадzkіх дзеячаў, прадпрымальнікаў і журнالістаў, якія падырпелі ў Беларусі, — Аляксандрам Васільевым, Міколам Маркевічам, Анжалікаю Борыс, Андрэем Пісалявікам і Андрэем Пачкубутам. Плякатаў прымакоўваліся да дрэў і слупоў шэрэй стужкою, якая заклейвала рот гэтым людзям.

«Газета выбора» выпусліла макет першай старонкі нумару за вераду, быццам ён вычытаны беларускай цэнзураю. Да газеты была далучана паштоўка на імя Лукашэнкі з адресам беларускага пасольства ў Польшчы. Любы чытчы можа даслаць яе беларускаму прэзыдэнту, пратэстуючы супраць рэпрэсій у дачыненіі да беларускіх СМІ. Раздрукаваць паштоўку можна з сайту www.am-nestry.org.pl.

У Польшчы апошнім часам пішуць пра Беларусь амаль штодзённа. У знак салідарнасці палітыкі наспінных прымакаў беларускіх рокераў з канцэртамі, пісменнікі — з выступамі, артысты — з выставамі. Студэнты, выключаныя з ВНУ Беларусі, маюць магчымасць вучыцца ў Польшчы.

Руслан Равіяка

Так выглядала б «Газета выбора», калі б яе выпускалі ў Беларусі.

У Грэцыі ёсьць усе

Першы сакратар ЦК КПБ Тацина Голубева паведаміла, што 20 лістапада на міжнароднай суперечкі камуністычных партый у Атланах прадстаўнікі 72 краін прынялі заяву, у якой асуздылі саброй НАТО, што павялічваюць цік на Беларусь з мэтай зъмены кіраўніцтва. Плян, паводле слоў Голубевай, наступны: эканамічны шантаж, міжнародныя санкцыі, зборсона інтарэсныя. У заяве правадзянца парапелі між Беларусью і КПДР, што таксама праводзіць «незалежны курс».

Лідэр камсамолу Беларусі Дзмітры Йенекі зъдзяўліўся: «72 партыі? Ня ведаю, якія. Усе ўрэпейскія камуністычныя партыі падтрымліваюць ПКБ у барацьбе за демакратыю». Што да незалежнай палітыкі, кажа Йенекі, дыкія кірункі народ не бірэ ўзделу ў вызначаныні шляху свайго развиція, за яго гэта рабіць адзін чалавек. Інтарэсныя і дастабілізацыя — байкі праўладнай КПБ.

Зыміцер Данскі

Карымаў паўторыць лёс Панятоўскага

Каліяровыя рэвалюцыі адабываюць рэспублікі былога Саюзу ад Рәсей, саюзныя дамоўні, наадварот, заічываюць у кола інтарэсаў Масквы. У мінулым панядзелак зъявіўся новы братэрскі саюз — ціпер Рәсей з Узбекістанам.

Саюзная дамава пазбяўляе ўзбекікам рэжым ад хвалівання, што паўстали як у самой краіне, так і за яе межамі. Замест амэрыканскіх войскай ў Узбекістане з'яўлюецца расейскі танкі, па краіне будуть створаныя расейскія вайсковыя базы.

Вак зброі ва Узбекістане.

Дзякуючы травеньскім падзеям у Андыжане Рәсей захавала ўпшы ў Цэнтральную Азію. Аднак як мяркуюць расейскія аналітыкі, ціпер Рәсей може быць выгнаны з Узбекістана. Што з гэтага стаенца, веде беларускія гісторыя. Кароль Рэчы Паспалітай Аўгуст II Масконы, змаячоўся з апінітамі, дазволіў размысьліцца на тэрыторыі краіны расейскому войску.

«Присутнасць расейскага войска будзе стабілізуючым фактарам, які змяніць унутране напружанне, што існуе ва Узбекістане», — ліцьць чальц камітуту Дзярждумы па суязах з СНД Канстанцін Затулін. Як, калі амэрыканская прысутнасць такою зымічнай прынесці не здолеа?

Для ўсяго сьевetu робіцца зразумелай пазыцыя Масквы, што даслоць падтрымлівае рэжым у нашай краіне, а ціпер, карыстаючыся вынайдкам, падстайле плячу, а паставіць ногу на ўзбека-га тырана.

Руслан Равіяка

Пра ізраільскія выбары

Датэрміновыя парламенцкія выбары ў Ізраілі прыўядзіць да сыходу ціперація прэм'ер-міністра Арьеяла Шарона звялікай палітыкі. Калісьці я напаткаў яго ў буфэце Кнэсэту: зьнейкай нізінчай нагоды ён значна прамаўляў да паплечнікаў: «Мы перамагі!» Намер стварыць партыю «Націянальная адказнасць» (даражы, у Ізраілі ўжо ёсьць раскрычаныя брэнд «Націянальнае адзінства») — з шэрагу

авантурных заявай. Па-першае, за ўрсыце пад 80 больш адэкватна быць міністрамі ці прэзідэнтам, а не лідэрам новай партыі. Па-другое, за пяць гадоў прэм'ерства «бульдо́зэр» Шарон, чылі сын запіцкаўшы ў карупцыйнай афэры, умудрыўся рассвяціць амаль з усім палітычнымі бамондамі, і на толькі праць радыкальнымі саступкамі палестынцамі на схітары Газа.

У 2000 г. ён абяцаў у выпадку абрання на пасаду амаль не наведаў, пасольства ў Менску то зачынялася, то ад-

чынялася. Выявілася, што карані (мані Шарона, які ён казаў, паходзіць з Галавенчыцай Магілёўскай губерні) і супрацоўніцтва — фэномэны рознага пляні.

Уогуле, правіца ў Ізраілі апошнім часам работіла акцэнт на стымуляванні «лайі», а не на ўзаемавыгадным двухбаковыя дамовы. Якраз узмненіні на левых і цэнтрысты — таго ж лідэра партыі «Авода» Аміра Переца, які, магчыма, дагэтуль толькі пра Беларусь — дае шанец на лепшыя.

Вольф Рубінчык

Літоўскі геном блізкі да азіяцкіх

17 лістапада ў Акадэміі навук Літвы прышла канферэнцыя «Паходжанне літоўскага геному». На ім прафесар Віленскага ўніверсітэта Вайдуціс Кунцінскі паведаміў пра вынікі апошніх даследаванняў пра геном літоўцаў значную частку складаюць такія спачульнікі ДНК, якія належыць уласцівым азіяцам нацыям — прыкладна 37% у геноме мужчынай. Іншы істотны камінанц літоўскага геному — гэта груная прымета, характэрная для Цэнтральна-Усходняй Эўропы.

Пачатак XXI ст. быў адметны аўбішчыннем вынікаў першага этапу міжнароднага праекту «Геном чалавека». Навукоўцы ў Літве. Аказалася, што ў геноме літоўцаў значную частку складаюць такія спачульнікі ДНК, другая — піць сваіх супрацоўнікі. Было знойдзена пад тры мільёны адрозненій паміж індывідуальных геномамі — значна больш, чым расавых.

Даследаваніні «генетычнае маши» чалавека, якія праводзяцца ў сувесце, найперш скіраваны на мэдыцынскія мэты. Сірод даследуе каў з розных галінаў навукі пераважае меркаванні, што сутнасць і адметнасць і людзей як асобаў, і нацыяў на ўкладанні толькі ў ту ці іншую камбінацыю генуў.

Тацияна Поклад, Вільня

Вынікі 39-га туру «Тузіну гітоў»

4-17 лістапада.

www.music.fromby.net

1. «Айша». Зь вераю — 373
2. «Сыцяна». Можна быць — 342
3. Вайцюшкевіч і «WZ-Orkiestra». Свята ў вёсцы — 340
4. «Tav.Mauzer». Брудная вада — 253
5. «Палац». Праваджала маці сына — 229
6. «Тарпач». Радыяцыя — 222
7. «Silver feat». Кульниковіч. Рэчы хатні — 220
8. «Zygmunt VAZA». Contrabanda — 201
9. «Divina Enema». Праз цемру... — 197
10. «Яр» і «Logika Metro». Салдацкая (remix) — 193
11. Плясану Андрэй. Люстэрка лёсу — 180
12. «Аляксандра і Канстанцін». Рана на Івана — 103

Вынікі туру камэнтуе Піт Паўлаў. Праслаухаць песьні можна ў Інтэрнэце на сایце «Тузін гітоў» і рэдэвэты щотыдніцы ў 23.00 на хвалях 92,4 у праграме «Тузін гітоў з Алегам Хаменкам».

3 Новага году «ARCHE» будзе выхадзіць штомесец

У першым пайгоўдзі з наступнага году часопіс «ARCHE» выйдзе п'ять разоў. Таксама і на другое пайгоўдзі здзяйсніцца заплінаваныя піціразовыя выхад. Такім чынам, часопіс пройдзе на штомесцічную пэрыядычнасць з пералынкамі на календарную летнюю вакаціі.

У часопісе вы знойдзецце аналіз палітычных і культурных тэндэнцій, агляды новых кніг, гісторычныя адкрыцці, нон-канфармісцкую літаратуру.

Сярод аўтараў «ARCHE» — беларускія інтелектуалы і знанцы Беларусі з іншых краін.

Падпісны індэкс часопісу «ARCHE» 00345. Падпісацца можна на любой пошце.

Падпісная цена ніжэйшая за рэзвінчную на 40 пракэнтаў.

Пытайцеся «ARCHE» ўсюды, дзе гучыць наша мова.

Шэсьць розных свабодаў

Працяг са старонкі 3.

Павал працуе маляром — фарбуе сцены на вуліцы, паўзі юкую неўзабаве будзе ехачь прэзыдэнцікі картэж. Павал адсядзеў тро гады ў турме за кватэрныя крадзяжы, але ён зусім не выгледае на крыміналніка. Павал удумлівы і спакойны, ён цэнціц кожнае імгненне свабоды.

Аляксандар — збровец. Ён парапоўчавае сваё жыццё з «матрыцай», дзе кожны прахожы можа ператварыцца ў міліцыянта. Ён прагненіе свабоды і готовы за яе змаганіца.

Людміла — студніця журфаку, супрацоўніца скрыктай газеты. Яна пасымейвасця з зуброўчай і пальці цыгарэтам, дзе гэта забаронена. Яна дыхае свабодай і разам з тым востра адчувае яе недахон.

Слава — сын палітычнага ўцекача. Ягоны бацька быў адказны за выдачу «расстрэльнага пісталета». Слава разрывала паміж Нямеччынай, дзе жывуць яго бацькі, і Беларусью, дзе жыве кахрана. Ён жадае, каб Лукашэнка смушы

і людзі атрымалі мачымасць па-людзку зарабляль, а не ператварацца ў дзягенгратара.

Ігар — тыповы беларус, якому ўсё добра, які ні пра што ні ведае, але ва ўсім на-свойму разбрызгае. Ягоная душа расчынена насытэж, але здагадацца, што адбываеся ў яго сэрцы, немагчыма. Кадар, дзе Ігар видзе гутарку з рожысэрам, пільночы качак руляй стрэльбы, увогуле мае ўсе шанцы зрабіцца храстоматыйным прыкладам адлюстраўвання беларускай душы ў кіно.

Волын — марыць пра вядлікую сцену, але пакуль піт свой талент яна роўлізуе ў стрынг-клобе. Яна з усіх сіл імкнецца вырвацица на сияцце сан-радніка мастактва, але зноў першыця ніядуача і абічае звязаць з гэтай краіны, калі ўсе жыццё нічога не зменіцца. «Свабода? Яна бывае толькі ў сне».

У словам герояў амаль не прасочваеся думка пра тое, што ў Беларусі найперш з'яўлілася культура. Хіба што Аляксандар абломіўся пра гэта, дый тое, дял яго палітычнае змаганье на першым месцы. Можа, таму, што

89 MILLIMETER
FREIHEIT IN DER LETZTEN DICTATORIEUROPA

Калі вы
аднойчы
не атрымаваеце
«Нашай Нівы»,
гэта
ня значыць,
што газэта
перастала
выходзіць.
Гэта значыць,
што вам трэба
знайсці новы
спосаб
яе атрыманьня.
Нашаніўцы,
23 лістапада.

Як пратэставаць?
Просім вас
накіроўваць свае
лісты пратэсту на
адрас генэральнага
дирэктара РУП
«Белпошта»
(пр. Незалежнасці,
10, 220050, Менск,
тэл. 226-01-73,
факс 226-11-70),
міністра сувязі і
інфармацыі
(пр. Незалежнасці,
10, 220050, г. Менск,
тэл. 227-38-61,
факс 227-21-57),
міністра інфармацыі,
(пр. Пераможца,
11, 220004, Менск,
тэл. 206-32-90,
факс 203-34-35).

Што рабіць чытачам «Нашай Нівы»

«Нашу Ніву» не ўключылі ў падпісны каталог на 2006 год. Пры этым нікіх паведамленняў ад «Белпошты» Рэдакцыя не атрымлівала. Такі вось падарунак да 100-годзідзя газэты.

Адначасова з «НН» у каталог не ўключылі яшчэ 12 выданьняў, пераважна рэгіональных. У цымяня абяцанкі ўладаў «выврашыць пытаныя» пад 20 снегнях мы на верым. Гэта гульня, у якой сумленныя не гуляюць. Ішчага выйсьця ніяма, як рыхтавацца да самастойнага распаўсяду газэты.

Выданыне будзе публікавацца на цяперашніх умовах да апошняй магчымасці і распаўсяджавацца праз любыя магчымыя каналаў. Пакуль газета даходзіць праз падпіску і «Саюздруку», шукайце іх там. Калі такі магчымасці рагтай на стане, будзем дастаўляць вам газету праз уласную систэму распаўсяду. Для гэтага толькі трэба, каб усе ахвотныя — і цяперашні падпісчыкі, і непадпісчыкі — даслалі адресы, на якія мусіць дастаўляцца газета.

Таксама газета мае інтэрнэт-сайт www.nn.by зь лостверкамі за мажкою www.bielarus.info.

З выключэннем «НН» з падпіснога каталогу будзе адгорнута новая стронка ў гісторыі газэты. «НН» пачне па-іншаму выдавацца і распаўсяджавацца.

У Рэдакцыю тэлефонуюць дзясяткі людзей. Асабліва цяжка выслушваюць жанчыны. Многія плачут: «Мы на зможам бяз «Нашай Нівы». Для нас гэта буй адзіны суразмоўца на роднай мове». Не плачце, людзі. Вы адстаіце сваю газету. Але калі ўжо расплакаліся, запомніце гэтыя слёзы. Кожная сілязінка — гэта раухнак, па якім вы адночы запатрабуеши аплаты.

Многія чытачы заклікаюць да вулічных акцыяў пратэсту. У гэтым іш ёсьць сэнс. Давайце прыбераежем сілы. Галоўным наўшым пратэстам будзе, калі газета застанецца газэтай, нягледзячы ні на што, і не перартворыцца ў баўні лісточ. Каб газэту не захавацца, прости падпішесцесь на яе. Праз Рэдакцыю.

Каб гарантавана атрымліваць газэту

дашліце на адрас Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрас. Тыя, хто дашле свае каардынаты ў Рэдакцыю, будуть атрымліваць выданыне — праз пошту ці іншым чынам — нават калі б яму прыйшлося друкавацца за мажой і распаўсяджвацца самастойна.

Гэта датычыць і тых чытачоў, што прызываюцца купляць газэту ў шапіках. Ня маём гарантіі, што заўтра ўлады не забароняць «Саюздруку» распаўсяду незалежнай прэсы.

У звестках пазначайце адрас, на які мусіць дасылацца/даслаўляцца газета, паштовы індэкс, пры наяўнасці — код пад'язду, пры магчымасці — нумар тэлефона.

T.: (017) 284-73-29, (029) 707-73-29, (029) 613-32-32
e-mail: nn@promedia.by
220050, Менск, а/c 537

Найбуйнейшая газэты Польшчы й Нямеччыны адгукнулася вялікім артыкуламі на выключэнне «Нашай Нівы» і 12-ці іншых беларускіх газэтаў з падпіснога каталогу.

«Газета выбарча»: Адмойлена найстарэйшай беларускай газэце

«Белпошта» адмовіла ў распаўсядзе «Нашай Ніве» — найстарэйшай беларускай газэце, а таксама больш як дзесятку мясцовых, пераважна беларускамоўных, выданьняў.

«Апроч штодняўніка «Наша Ніва», з каталога «Белпошты» была выключана таксама адзінай апазыцыйнай штодзенняй газэты «Народная воля» з 30-тысячнымі накладамі, а таксама некалькі рэгіональных газэц. Неузабаве так і ёсць, магчыма, чакае іншыя незалежныя выданыны, — гаворыць «Газэце выбарчай» Вольга Бабак зь Беларускай асацыяцыі журналістаў. І дадае: — У большасці гэта газэты беларуска-моўныя. І хоць пісалі яны пераважна на мясцовую тэматыку, але ж былі незалежныя ад дзяржавы».

Для інтэлігэнцыі асаблівай газэтай — сымбалем зяўліянецца «Наша Ніва». Яе можна парунаць з польскім «Тыgodnikiem pašyżnymi».

Тыя дзясятак з лішком газэт, выключаных з паштоваага каталогу, могуць пакуль што прадавацца ў кіsekах, але нікто на ведае, як дойдзе гэта будзе магчымы.

Іншыя апазыцыйныя газэты былі яшчэ раней ліквідаваны пастановамі судоў рэжыму ці штрафамі падатковых органаў.

Сёняні скрод недзяржкіх СМІ пераважаюць выданыны з парадамі аб здароўі, сканвордамі ды анекдотамі. А дзяржаўныя газэты перапоўненыя пропагандай у саўецкім стылі: «Сустрэча прэзыдэнта са студэнтамі — гэта працяг непасрэднага дыялогу кіраўніцтва дзяржавы з моладью».

Пісала агенцтва БелТА пра сустэрчу Аляксандра Лукашэнкі са студэнтамі ў Магілёве.

Рэжыму перашкаджаюць нават студэн-

цкі выданыны, такія, як часопіс «Студэнцкая думка». Некалькі дзён таму міліцыянэры і кадыбісты канфіскавалі нумары, якія ліжалі ў інтэрнэт-кавярнях у цэнтры Менску.

«У Беларусі незалежны СМІ дагэтуль мелі адночыні спакой, калі на надта крытыкавалі ўлады. Цяпер ім адмойліваюць у праве на існаванне толькі за то, што яны незалежныя. Думаю, гэта пераломны момант. Аўтарытартым ператвараеца ў таталітэрый», — гаворыць «Газэце выбарчай» Гайдукаў, рэдактар «Нашай Нівы».

Скарочана.

«Франкфурт Альгемайнэ Цайтунг»: Таталітарна

«Мэта кампаніі — паставіць нас на калені, — кажа Андрэй Дынко. — Але мы выстоім». Андрэй Дынко — зоркі культуры і духоўнага жыцця — ад філэзафу і пісменніку да рок-музыкі.

Газэта не пазыгліася палітычнымі тэмамі, але ў першую чаргу гэта культурнае выданыне.

На мінўшын тыдні Рэдакцыя даведаўся, што пошта, якай зяўліянецца манапалістам па падпісцы на друкаваныя выданыны, адмойлівае распаўсяджваць газэты.

Паказальна тое, як Рэдакцыя даведаўся аб tym, што пошта большай чынам будзе не распаўсяджваць чытачы, якіх хацелі вылісаць газэту на наступны год, падведамлі. Поты газэты ніяма ў каталёгах падпісі. Поты пацвердзілі, што не прыме падпіс. Поты, які падкрайслівае Дынко, дамову з Рэдакцыяй пошта не спыніла. На пошце яго напраслі зразумець сытуацыю — ма-

лі, таякі рашэнны прымоюць не яны.

Цяпер Дынко і ягоныя супрацоўнікі рыхтуюцца да таго, што газэты адмовіца друкаваць друкарня і на будзучы прадаваць у шапіках, як гэта ўжо здарылася ў кастрычніку з адзінай штодзенняй незалежнай газэты «Народная воля», якая з таго часу друкуецца ў Рэце і прадаецца на вуліцы. Калі гэта адбудзеца, выданыне «Нашай Нівы» таксама перанесеца за мяжу; распаўсяджванье накладу тады павінна будзе быць ажыццяўляцца добрахвотнікамі.

Скарочана.

Патрабуйце ўключэння газэтаў у каталог

Зварот Сакратарыяту ГА «Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны»

Рашынне спыніц падпіску на шырэй выданыяў, што выдаюцца па-беларуску, пазбавіе беларускамоўных грамадзян краіны магчымасці атрымліваць афіцыйнае зарэгістраваныя газэты на роднай мове.

Сакратарыят ТБМ выказае рашуны пратэст з прынцыпам выключэння з распушланскаага падпіснога каталогу газэты «Наша Ніва» і «Рэгіянальная газэта» і звяртаецца да кіраўніцтва Міністэрства інфармацыі, РУП «Белпошта» з пратэстам спыніц спробы дыскримінацыі падпісчыкаў на ноўнай прызначанай мове.

Мы звязаемся і да грамадзян Беларусі з заклікам прынесьці актыўны ўдзел у абароне сваіх правоў на атрыманне інфармацыі на дзяржаўнай мове. Просім вас накіроўваць сваі лісты пратэсту на адрас генэральнага дырэктара РУП «Белпошта» (пр. Незалежнасці, 10, 220050, Менск, тэл. 226-01-73, факс 226-11-70), міністра сувязі і інфармацыі (пр. Незалежнасці, 10, 220050, г. Менск, тэл. 227-38-61, факс 227-21-57) і міністра інфармацыі (пр. Пераможца, 11, 220004, Менск, тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

17 лістапада 2005 г.
Друкавацца ў скароче

Лукашэнкаўцы зноў мняюць гін?

Чакаючы вырашыння справы ў ЖЭСе, разгледаў плакат з гімнам «Мы — беларусы, з братніяю Руссью». Невідзілкі такі, з чырвоным тэкстам на зялёным фоне. Чытаю прыпей: «Слаўся, зямлі нашай съветлае імя, // Слаўся, народу братэрскі саюз!» Стот! Нешта на тое. Правільна будзе «народу — братэрскі саюз». Не, гладжу — «народу» у адзіночным ліку ва ўсіх трох прыпевах. Надрукаваны гімн ва УУП «Віцебскдруку». За такую палітычную памылку пры Стаўліне можна было бы і ў Сібір адправіцца.

Якое ж было маё ўздыўленне, калі такі ж тэкст, энды з адным «народам», сустрэў на плякаціку ў стацічнай кнігарні «Веды» на вуліцы Маркса, побач з «Чырвоным дамом».

Чаму розныя выдаўцы дагучкоўцаў адноўлявали памылкі ў такім важкім тэксле? Можа, на гэта ёсьць афіцыйная ўстаноўка ў связі з нівырашынім праблемам ў саюзным будаўніцтве? Але, хутчай за ўсё, які гін, такое ўстаўленне на яго ў выдаўцу і паслапатага людзі.

**Васіль Данілеўскі,
Ворша**

Берявино ў чужым воку

Значная частка цяперашняй беларускай моладзі адразу відавочнай ад французскіх бунтаўшчыкі толькі колерваў і наркотыкі.

«Нарэшце, закалаціла бабку — Эўропу, і зара ўнукі мурынуў да арабаў, што прыхалі ў Францыю з быльшіх каленій, развалиць Парыж і павесіць сцяг працора на вежы Эйфеля», — радаваліся на беларускіх тэлеканалах палітычныя аглідальнікі. Маўлі, вывучыце съвет дзмакраты, а самі і можаце ўтаміваць некалькі соценчарнускіх урываў.

Расейская журналистика бліжэйшая да ісціні: даючы ад сабе знаць першыя вынікі шматгадога вага ўз्दельніні на Эўропу масавай культуры. Гэта прыкра, але факт — Эўропа становіцца ўсё больш анатычнай і архітэктурнай.

Андрэй Павач, Горадня

Кампютарны міраж і бэтонная рэчайсасць

Калі ісціцы вуліцай Ракаўскай да Нямігі, у квадратным праёме велізарнай дому, што стаў упоперак вуліцы за брэжеўскім часам, перад вачым паўстаўшай унікальныя прыгожы гарэзікі пэйзаж — на пакатым скіле старыя муры, старыя дамы, старыя дахі і над імі, як галоўнае ўпрыгажэнне, — барочныя формы адноўленага касцёлу...

АНДРЭЙ ПАВАЧ

Усё зьмінілася з будаўніцтвам паркінгу на Нямізе. Першашапка працавала на пакатым скіле этажэрка, якая было было не шкода разбурыць праз 10—15 год, пе-ратавалася ў нешту манумэнтальная па канструкцыі і разна-роднае па стылі. Нібыта дучы на сусцярп прыхільнікам зъбера-жэнныя дайны, верхняя паверхі з боку Нямігі стылізавалі пад новую абстрактную пэўдагатычную забудову.

У СМІ тыракуюць адну і тую ж карпінку. Гэтадызяк часткі Верхняга гораду, які ён выглядаў сходзя, што вядуць з вуліцы Ракаўской да Нямігі, з умантаўным у яго кампютарных відараў — сам паркінг. Подлісы съцвярджаюць, што якім будзе паркінг на Нямізе. Нам абічаюць бафарскую падрабока пад «гісторыю», па стылі не падобную

да сапраўднай Нямігі, дэйным чынам узынінуту над двума сучаснымі паверхамі.

Наманткі паркінг засланіў на ўсё спраўднае гісторычнае — над ім узынішаюца катэдralыныя касцёлы і частка шарогоўскай забудовы, што вельмі ўпрыгожвае панараму. Але ў рэчаісасці ўжо пабудаваны паркінг закрыў від на ўсю гісторычную забудову з касцёлам! Маладынчая панарама Верхняга гораду з рагаўскай напрамку стачана цалкам і канчаткова. Сучасныя кампютарныя праграмы дазваляюць дакладна праанализаваць, як выглядадаў аўт, што праектуецца, з спалучэнні з існуючай забудовай з розных ракурсаў і нават у руках. Імі неабходна карыстацца. Ніякі сумнення, што, калі б праект супрадаваджілі дакладныя кампютарныя ілюстраціі

выгляду паркінгу ў горадабудаўнічым кантэксце, той яго варыянт, які будзеуцца, на быў бы ўзгоднены і зацверджаны. Было б знойдзена больш каректнае рашэнне.

Ці паслужыць гэты трагічны для старога Менску выпадак добрым урокам на будучынё?

**Ігар Байдзой,
Менск**

«НН» і зрадаўцо друку

У газэце і на сایце www.nn.by чытація лісты, водгукі і меркаванні. З прычын вялікага аўтаматизаціі нашіх лістоў, на можам пацвярджаць атрыманне Вашых лістоў, на можам і вітраць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць досьпісы. Лісты мусіць быць падпісаны, з пазнакай адресу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрас:
а/с 537, 220050, Менск.
е-майл: nn@promedia.by.
Факс: (017) 284-73-29.

САЛІДАРНАСЦЬ

У Таварыства беларускай мовы надыходзяць а надыходзяць подпісы за беларус-камоўнай выячанні «Нямецкай хвалі», адрасаваныя на імя німецкага пасла ў Менску. Вялікую актыўнасць людзей можна патлумачыць тым, што гэты выпадак траптуюцца не як прыватнае пытанніны мовы адной станцыі, а як свайго роду плеbісціт: цы павінны быць незалежныя СМІ беларуска-моўнімі, ці расейскамоўнімі.

Віцэнт Солтан, Кацярына Палюховіч, Ігар Палюховіч, Святлана Бічка, Андрэй Буз, Мікалай Аўтіх, Анатоль Чукалёнак, Аляксандра Фурс, Антон Фурс, М.Салей, В.Лазоўскі, Г.Селідзец, Фёдар Галікоў, Дзяніса Дарано, Хрысціянка Дзедзіц, Марыя Барысевич, Таяціна Буцзан, Таяціна Дрозд, Юлія Барташ, Алеся Шаблуўская, Вераніка Кавалёў, Юлія Скварцада, Н.Бяляева, М.Зубар, М.Міхалевіч, Е.Пятровская, Т.Кузінчын, Я.Лукашэнка, У.Яначкін, С.Чача, Г.Комель, Уладзімер Далядз, Павал Каралеў, Зым'ец Каночнік, Аляксандар Шыбека, Яўген Іваноў, Ганна Урбан, Алея Каўаленак, Алег Граблеўскі, Таяціна Пашава, Вячаслаў Чарняўскі, А.Пракоўф'еў, А.Рэзьнікай, М.Сівец, Д.Іаашын, С.Шкарадзін, П.Абраўковіч, Міхал Шукт, Павал Аленчык, Зоё Кузьміна, Валінчына Пагош, Мікалай Пагош, Леанід Дарашикевіч, Васіль Бажко, Вячаслава Данільчанка, Наталья Фралова, Аляксандар Фралоў, Вераніка Мустафіна, Наталья Баран, Алея Ерафеева, Алея Астроўская, Святлана Хадасевіч, Вольга Калакольцева, Алея Сауці, Уладзімер Тойсікін, Лілія Альхімік, Ганна Комар, Алея Птушка, Радзівіл, Алея Сушніцкая, Сяргей Косік, Дымітры Майстровіч, Кацярына Раманаўна, Таяціна Верамеева, Уладзімер Піскун, Людміла Піскун, Юрка Чаранкоў, Алея Пархоменка, Анатоль Скрчка, Георгі Святловіч, Сяргей Санько, Марыя Баталіна, Аляксей Шамрук, Павал Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Васіль Варэнік, Таяціна Петрушкевіч, Сяргей Сцымлюўскі, Таяціна Сімсова, Наталья Парфіновіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Піскун, Людміла Піскун, Юрка Чаранкоў, Алея Пархоменка, Анатоль Скрчка, Георгі Святловіч, Сяргей Санько, Марыя Баталіна, Аляксей Шамрук, Павал Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашкава, Т.Кріпчанка, Г.Гавар, А.Брамахіла, Валінчын Бойка, Зым'ец Цярніцэў, Крыштап Шамрук, Алея Шамрук, Мікалай Гарнастай, Уладзімер Каўчар, Віктар Чурыла, Ганна Шамрук, Васіль Нікановіч, Іна Глушчаніна, Надзея Хаміцівіч, Уладзімер Тарасевіч, Алея Барашкава, Алея Барашк

В Сьера-Бумбуліі — нацыйнальная жалоба.
Прэзыдэнт зваліўся з дрэва
й зламаў сабе хвості.
Савецкі анекдот 1970-х

Атавізм

Працяг са старонкі 8.

Літаратура народаў ССР была, як вядома, самай перадавой літаратурай у сьвеце. Але ўнутры гэтай літаратуры заўсёды існавала самая лепшая літаратура — расейская. Адпаведна гэтаму, сакратары СП СССР лічыліся генэраламі савецкай літаратуры, а сакратары рэспубліканскіх СП — у найлепшым выпадку малодшымі афіцэрамі. Праўда, ляўрэатамі Сталінскай прэміі становіліся часам прадстаўнікі нацыйнальных літаратур — у тым ліку і беларускай. Аднак прэміі ў кожным выпадку прысуджаліся не за юліаду на разніцы ў пісьменніцкіх нацыйнальных літаратурах, а за выдатныя заслугі ў праслаўленні камуністычнай партыі двойных правадыроў.

З другога боку, сакратарстваў ў СП давала гарантаваны доступ на толькі да матэрыяльных даборотаў у выглядзе кватэраў, пуншавак у прэстыжных дамах творчасці, пасездак за мяжу і да т.п., але й да вечнасці. Гэта значыць, што сакратары наводле напісаных правілаў мелі права на пізуну колькасць выданняў і перавыданняў сваіх збораў твораў (калі яны ўвогуле ў іх былі).

Вышэйшая каста

Працэс дэгенеразіі літаратуры на вышэйшым узроўні зайшоў значна далей, чым у рэспубліках. Як бы не ставіліся да творчасці кіраўнікоў СП БССР П.Броўкі, І.Шамякіна, М.Танка, яны былі пісьменнікамі. А вось імя аднаго з апошніх кіраўнікоў

СП ССР, ляўрэата ўсіх магчымых прэмій Георгія Маркова наўрэд хто сёньня памятае. Можна съмела сцвярджаць, што творы Шамякіна карысталіся большай папулярынай ў ССР, чым шэрыя раманы Маркова. Але сказанае не азначае, што творчая атмасфера ў беларускім Саюзе пісьменнікаў была лепшай, чым ў іншых саюзах. Тыж творы Васіля Быкова іншым разам лягчэй было надрукаваць у Маскве. Апроч таго, скhody пісьменнікаў лёгка петвараліся ў сродак расправы над калегамі-іншадумцамі.

Зразумела, літаратараў нельга было прымусіць да ляляннасці толькі цкаваннем да пагрозамі рэпрэсій. Былі ў тых самыя даброты, якія разъясняюцца сакратары з дапамогай Літфонду. Былі на толькі дамы творчасці, розныя лёгкоты ды свая паліклініка. Калі ў ССР стала кеспка з харчам, з'явілася магчымасць раз на тыдзень купіць у Доме літаратара набор дэфіцитных прадуктаў — курыцу, пачак грэчкі да палку «мокраі» кільбасы. Колькасць саброя Саюзу расла неймавернімі тэмпамі й пры канцы саветаў дасягнула некалькіх сотняў. Але візіту к пісьменнікі з'яўляюцца яго кнігі, а не наяўнасць белета сябра СП.

У Беларусі ж, нигледзячы на гістарычныя змены апошняга часу, фармальная прыналежнасць да творчага саюза прызначае аспримаціца як прыналежнасць да вышэйшай касты, клану абраных. Для людзей сталага веку сяброўства ў СП — шмат-

гадовая звычка. Але ёсьць нямана маладых людзей, якія мараць сёняня пра то, каб іх прынялі ў Саюз. Некаторыя можа задаволіць і ПЭН-цэнтар. Адзін знаёмы паэт — вясёлы чалавек, абсалютна далёкі ад савецкіх літаратурных традыцый, нефармал — на поўным сур'ёзе прасіц мяне пазнаёміць яго з кім-небудзь з кіраўніцтва Беларускага ПЭН-цэнтра, каб напрасіц грошай на жыццё — пару штук

Літаратары, якія прысягаюць на вернасць Лукашэнку, павінны разумець, што іхны дабрабыт будзе пабудаваны на разбурэнні беларускай культуры, дыскрымінацыі мовы.

Баксаў. Спробы пераканаць паэта, што арганізацыя сама гібее праз адсутнасць сродкаў, а яе кіраўнікі не атрымліваюць зарплаты, паэта не пераканалі. На ягоною думку, ян можа быць, каб у пісьменніцкай арганізацыі, якая мае сувязі з мяжой, не было вялікіх грошай.

Не апошнія сярод роўных

Усё гаворыць аб тым, што ў Беларусі захавалася ранейшая, сафармаваная за камуністычнымі часамі структура грамадзтва. Няма вёскі, хоць сельская гаспадарка абвешчана прыярытэтам грамадзкага разлівіцца. Няма гораду, бо большасць гарадзіш-

населенікаў — учарашнія вяскоўцы, якія ўсё яшчэ пупавінай павязаны з вёскай, роднай хатай, бацькамі, сваім прысадзібным участкам, якія ня ведаюць, чым палігаюць каштоўнасці гарадзкой цывілізацыі. Няма сярэдняй прадпрымальніцкай клясы. Няма ў буйных прадпрымальнікаў, а ёсьць проста купка нуварышаў, у рознай ступені набліжаных да ўлады. Няма інтелігенцыі, бо годна пражыць на сёньняшніню зарплату бібліятэкара, музычнага супрацоўніка, журналіста (калі ён працуе не на БТ альбо ў «СБ») немагчыма. Гаварыць пра так званы трэці сэктар, а тым больш пра грамадзкую супольнасць у такіх умовах — не даводзіцца. Тым, як менш, у кожнага чалавека, тым больш маладога, ёсьць патрэба ў самапавезе, самадэнтыфікацыі.

На вялікі жаль, пісьменніцкая прафесія па-ранейшаму ўспрымаецца многімі сучаснікамі як нармальная прафесія, якая патрабуе здольнасці ў інтелекту, цяжкай самахвярнай працы, а якія прызначаныя для школьнікаў, дзе можна адносна бязьбедна ўладавацца, на будучы кімсці і чымсці, не адказваць за сваю творчасць ні перад чытачамі, ні перад мінульмі і будучымі пакаленнямі. Пісьменнік не начальнік, вядома, але й не апошні сярод роўных. Пры гэтым ён можа нават не ўсёведамляць сябе беларускім пісьменнікам, на ведаць беларускай мовы і літаратуры, не цікавіцца імі. Можа кіраўніца расейскай мовай, але ня ведаць ні расейскай літаратуры, ні тых працэсаў, што ў ёй адбываюцца. Галоўнымі якасцямі сучаснага «альтэрнатыўнага» беларускага літаратара застаюцца дзве — пыха ѹ комплекс непаўнавартастці. Перша вынікае з другога.

А як жа ня быць таму комплексу, калі ён аб'ектыўна мусіць узьміць на пакліканы падзіліца падпісваща на дзіржайную прэсу.

Усё гэта можна было бы лічыць усяго толькі маральнаў проблемай беларускіх пісьменнікаў, якія пішуць па-расейску. Ну, пішуць і пішуць. Чамусыць толькі на кніжных кірмашах і развалих, дзе пераважае, вядома, прадукцыя расейскіх выдавецтваў, кніг альтэрнатыўных беларускіх пісьменнікаў на расейскай мове вы на юндэце. У гэтым і справа. Альтэрнатыўныя хочуць, каб іх кнігі, якія сёньня не чытаюць, прымусілі чытаць. Каб іх творы ўключалі ў хаваіковым падзілі ў хрестаматы (толькі вось не зусім ясна — у хрестаматы якой літаратуры?). Так, як сёньня прымушаюць падпісваща на дзіржайную прэсу.

Усё гэта было. У тым ліку і шматомні зборы твораў клясыкай савецкай літаратуры, выдадзены мільённымі накладамі на крайдаванай паперы. Яны хутка заходзілі сваё месца ў макулятуры. У амбен жа на макулютуру можна было купіць што-небудзь значна цікавейшае.

Але самае галоўнае — расейскамоўныя і некаторыя беларускамоўныя літаратары, якія прысягаюць на вернасць уладзе, разылічаюць пра гэта атрымальці, што іхны заўтрашні дабрабыт будзе пабудаваны на разбурэнні беларускай культуры, дыскрымінацыі беларускай мовы. Менавіта з гэтай мэтай яны былі пакліканы падзіліца пісьменнікаў саюзу пісьменнікаў.

Калі побач з вами бандзюкі зьбіваюць у кроў бездапаможнага чалавека, вы можаце, канечнай, раздавацца, што зьбіваюць на вас, а кагосць іншага. А калі гэты чалавек вам чамусыць быў недаспадобы, дык вы можаце думасці самі себе: так табе ў трэба! Але ўсіх гаварыць такое не прынята. Гэта ўсё яшчэ лічыцца сорамам у прыстойным грамадзстве. А калі звінічнасць беларускай мовы і культуры, калі зачыненасць адзінага ў краіне Беларускі ліцей, закрываюць незалежныя беларускія выданні, гэта лічыцца палкам нармальнай і нават радаснай падзеяй. Так што пытаница сёньня: «З кім вы, майстры альтэрнатыўнай культуры, адрасујеся?» — няма сэнсу. Сёньняшнія майстры альтэрнатыўнай культуры адразу ясна далі зразумець, на якім яны баку барыкад.

Свой сход Чаргінец арганізуваў як умеў. На фота: з залі паседжаньня выходзіць вайсковы аркестар.

Рыхтуймася да маразоў

Дзеяць спосабаў умацавання імунітэту. Раіць доктарка Таяна Мядзведзе.

Чаму адных з нас хваробы абыходзяць бокам, а іншыя не вылазяць з прастуды й грыпу? Дактары съязвіджаюць: роць у квотым імунітэце. За гэтым словам стаць піраг органаў ды клетак, такіх, як тымус, селязёнка, касціцы мозг, лімфатычныя вузлы ды процім лімофідных фалікулаў. Апошнія раскіданы на ўсім арганізме й самаданы ахоўваюць нас ад бактэрый, віrusаў, грыбоў і нахват пухлін. Перагамленне, паленне, альгака, салодка, нястача сну й гігіянаізм істотна звыждаюць імунітэт. А ў перыяд пахаладанняй, калі сонца ўсе раздзеі засірае ў нашы акенцы, ён може канчатковы зদаніца. Ніжэй будзе весьціся гаворка пра тое, як абараніць аслабленага абаронцу.

1. Агульнаумакавальныя й вітамінізацыйныя ванны

На дно рондала пакладзіце: кветкі рамонкі, галінкі абліпхі (разам з лісцем), лісьце бярозы, траву хвашчу паліягота, чыстапел, лісьце або карэнне лопуху, траву драсёлу штучнага. Калі пары інгрэдыентуя ѿ знойдзене — на страшна. Агульная маса сухое сумесі — 300—500 г.

Для тых, хто мае лецішчы, няпяцька будзе падрыхтаваць і такі вітамінізацыйны збор: па адной частцы лісця брусыні ды маліны й па трох частках абліпхі ды паречкі, пладоў ды лісьца рабіны й шыпішкі. Заліце ўсё водой, на марундым агні давядзіце да кіпення, працадзіце, адвар дабаўце ѿ ванну з водой (тэмпература да 35—37° С). Па прынаймені ванных кладзіце спаць.

2. Кантрастныя ваннавачі для ног

Адчуюшы першыя прыметы недамагання, наліце два тазы з водой рознас тэмпературы — даволі цеплай і халаднаватай (не халоднай!). Пічарэце апускайце ступні спачатку ѿ цеплую (5 хв.), затым — у халаднаватую (1 хв.). Пагутарыць 5—7 разоў. Па сканчанні пажадана выпіць кубак гарачае гарбаты й легчы ў ложак.

Гэтая працэдура добра трэніруе сасуды ног і дамагае адужаць інфекцыю. Цудоўна прыдатная для дзяцей.

3. Прыватныя лекі

Неабходна загадзя рыхтавацца да эпідеміі й стымуляваць імунітэт у міжэпідэмічны перыяд. Сярод прыродных лекавых сродкаў выкарыстоўваюць прэпараты расыннага, жывельнага й мікрабяліягічнага пажаджання.

Сядр прэтарату расыннага пажаджання самыя дзеісныя — настойкі жыншчно, экінапі, кітайскага лімонніку, элеутэрракою, заманхі, лякрыцы, радыёлі ружавой, арапі манчжуцкай. Прымояцца па адной кроплі на год жыцця. Курс — 2—3 тыдні.

Апроч стымуляцый імунітэту, прэпараты гэтася группы павыша-

юць аргерыяльны ціск у гіпатоні-каў, паліпашаюць апітты ды патэнцыю ѿ мужчын (ня болей за два тыдні прыёму!).

Прэпараты не прызначаюцца: людзям з сутаргавымі праявамі, эпілептыкам, гіпertonікам, пры нэрвовым узбуджэнні.

Прэпараты жывёльнага пажаджання: «Хітазан», «Апіляю» (чичлінае малачко), «Лантакрын» (вырабляецца з аленевых рагоў), «Караалёўскае желе». Выпускаюцца ў таблетках, рэктальных съвечках, мазях. Валодаюць мноствам гаючымі якасцямі. Акрамя стымулявання імунітэту, прызначаюць пры расстройстве харчавання, іястахія малака ў кормічных мачі, пры дзірэсіях, па перанясеніі цяжкіх захворванняў.

Дарослым прызначаюць па адной таблетцы (0,01 г) пад язык трэzy разы на суткі цігам 2—3-х тыдняў. Прэпараты гэтася группы валодаюць і радыялоўным дзеяннем.

Прэпараты мікрабяліягічнага пажаджання: IRS-19, рыбаму-ніл, лікарп. Рэкамэндуецца прымаць два разы на год у міжэпід-

міяльны перыяд. Яны па маюць пабочныя эфекты ў вельмі эфектыўныя. Адзіна хіба — коніт. Прыкладам, курс лікарпіду для дарослых (10 таблетак) будзе кашаваць пад сорак даляраў.

Варты памятаць, што пералічаныя прыродныя сродкі пры працяглым ужыванні могуць прывесці да заўчастнага палавога высыпяння ў дзяцей. Таму абавязкова пракансультуйтесь з урачом адносна дозы і тэрмина, ужывайце прэпараты не часцей як два разы на год.

4. Дамагаючыя міндалінам

Павялічыць імунную ахову паднізбеных міндалін — асабітва том, хто часта хварае на ангину, — дамагаючы штодзённыя ранішнія й вічэрнія паласканія горла слабым растворам марской соўлі (адна чайная лыжка на шклянку гатаванай вады, ахалоджанай да пакаёў тэмпературы).

5. Харчуймася правільна

Зьвярніце ўвагу на сваё харчаванні. Ужывайце ѿ ежу болей садавіны й гародніны. Кефір

змяшчае бактэріі, што павышаюць масцовы імунітэт сілістай абалонкі стравніка й кіпчэніка.

Як вывілі даследаванні ў каліфорнійскім Інстытуце Дэвіса, прадукты, што выдзяляюць гэтые бактэріі, стымулююць вирапроцесс інтарфэрону — белку, які бярэ ўдзел у зынічэснай вірусай. А ў яблыках ёсьць рэчывы, неабходныя для хуткасці і дакладнасці працякання імунных рэакцый, — вітаміны В і С, марганец і медзь, а таксама фітанцыды — рэчывы, што валодаюць процівірусным дзеяннем. Што можа быць прасыцей: піскінка кефіру зранку й адзін яблык на дзень — вось доза прафілактычнага «лікарства».

6. Беражыся пераахала-джыння

Вядома, што лягчэй за ўсё пераахаладжаюцца ногі. І ў тых, хто перасоўваецца пешкі, і ў тых, хто ездзіць на аўтамобілі (самае халоднае месца — паміж прыборнай панельлю і падлогай). Адзяўвайце дзве пары цеплых шкарпетак. Хітруце — адзяўвайце дзве пары

звычайных і адну здымайце на працы. Перад тым, як надзяваць шкарпеткі, можна намазаць пяты і ўзвышшы на перад пальцамі ступняў тонкім слоем фіналону, які некалкі гадзін будзе грэц падэшвы, засыпераагаючи ногі ад пераахаладжэння.

7. Адэкватная фізычная на-грузка

У выхадныя не сядзіце дома — якмага болей хайдзіце пешшу. Нашаму арганізму неабходныя хакія б 1—1,5 гадзіны актыўных рухаў 3—4 разы на тыдзень. Працяглая нагрузкі на вялікія групы мышцаў актыўніце аэробнай працэсіі ў арганізме, плёнам чаго ёсьць у амациванні імунітэту.

8. Усходні способ

Усходнія мэдыцыны лічыць, што прычына захворанняў — у парушэнні нармальнага абарачэння паветрана-крызвінай энэргіі па 12 унутраных органах (мэрыдынах) у арганізме чалавека. Пры гэтым пункты, дзе найчасцней захарасаць пільні энэргіі, з'яўляюцца актыўныі — «энэргетычныя» — кронкімі ўзьдзенняня. Калі ў нашым арганізме ўзьнікае парушэнне, у адпаведных кронках з'яўляюцца змены ў паталігічнай змены й засцой, што патрабуе масажу гэтых кронак да поўнага расслаблення. Выконваць яго трэба три разы на дзень, робячы па дзевяці вярчальных рухаў па гадзінікавай стрэлцы і столькі ж — супраць яе, з лёгкім напісканнем. Парныя кропкі варта масіраваць дзьвіюма рукамі адначасова.

Кропкі для масажу:

- на лбе, у сярэднім мяжы росту валасоў;
- праста пасярэдніне пераносіць;
- на ўнутраных канцах броваў;
- абапал крываў носа;
- у ямцы за смокападобным адросткам скроневай косы (намацаеца ззаду і ніжэй ад мочак вушай);
- у патылічнай ямцы — праста пасярэдніне мяжы росту валасоў;
- праста над асцістым адросткам сёмага шыйнага пазвонка (той, які найблей выступае);
- у ямцы паміж ключыцамі.

9. Народныя методы

Ня трэба греўаваць бабульчынімі парадамі. Лекавыя расынны пудоўна ўмапоўяўцаюць імунітэт. Згатуйці сабе танцічную гарбату. Для гэтага зъмяшайце пароўну плады шыпішкі, каліны, мэлісу і палфай. Заліце ўсё кіпsem і дайце настацца ѿ тэмпературы цігам дзвюю гадзін. Затым працадзіце, дадайце пару кроплі абліпхавага алею й мёд на смак. Піце два разы на дзень. Найлепей — зранку й перад сном.

Калі вы часцяком прастуджваеся, працяглі хварэце болей за чатыры разы на год, пакутуеце на алергіі, хранічных захвораннях з частымі абастрэніямі, рабініяй і зрабіць имунаграму ў лякарнях да кансультатыўнай-дыхнастичных цэнтраў Менску ці буйных гародоў па месцы жыхарства. Тут вам падбяруць неабходны імунамадулятар і патрэбную дозу прэпарату.

Няхай хвароба пройдзе бокам. Не хваройце!

АНДРЭЙ ЛІНКЕВІЧ

Як прайсіці практику і адкрыць для сябе Беларусь у Беларусі. Дзеліца студэнт **Алесь Гняздо** з Магілёва.

Пасыль летній сэсіі на практику сілаў не было. Ни ўзыяя настрою і першы сход-інструктаж: слухацца выкладчыкаў, из піць, не дурыць, цераз дарогу на санітарных прыпынках не пераходзіць... У пароднаныні з леташнім археалагічным інструктажам кіраўніцтва доўга пужала нас кляшчамі і рэпчатамі, якія нечысьцю зама-гацица.

Горад, якога мы ня ведалі

Музейна-краязнаўчая практика началася з Магілёва. Гістарычныя помнікі гораду аказаліся нечакана цікавыя. Яны адкрылі горад, якога мы ня ведалі. Аб савецкіх плянах поўнай перабудовы цэнтра ў Магілёве ўжо нікто ня згадвае. Црквы й касцёлы вернуты гаспадарам і па-сапрэднаму ўпрыгожваюць горад. Магілёў прыметна зъмяніўся і працягвае мяніцца да лепшага. Да 2007 г. абязяць адбудаваць ратушу.

Пешаходнай Ленінскай — от, хай бы ёй вярнулі назу «Вялікая Садовая» — пяцер из сорамна правесці любога ёўрапейца. Ни сорамна іх будзе і завесці ў місцовых музеях. Нечаканасцю стала наведаныне засаду ў Буйнічах, якога год назад там і бізка не было. Побач з ім вырасла — кажуць, да прыезду прэзыдэнта — этнографічная вёска з вялізным панскім палацам. Тут у нас і разгарнулася спрэчкі. Выкладчыкі бурчылі аб ненатуральнасці вясковых хат пад мэталадоўкай, зато дэячата прыйшлі ў захапленыне ад яркіх фарбаў, туевых і кіпарысавых пасадак... Ці беларуская гэта вёска? Ни трэба быць заўশынным реалізаты праекту.

У вобласці таксама ёсьць што паглядзець. Баркулабуская Мані Божая ў Быхаве, капліца на месцы бітвы ў Лясной, фрэскі Слайг-радзкай царквы, месцілаўскія храмы і замак. Але ж столькі і разбурэнныя! Аднакурснікі з Крычава паказалі вечнірамантаваны Пацёмкінскі палац, з Быхава — нядайна паваленую сцяну замку знакамітых Сапегаў. Найбольш уразлі Пустынкі калі Міцкілава. Які комплекс за светамі даволі да ручкі! Праводзілі ў манастыры вучэнны грамадзянскай абороны, мэтанакіравана палілі і зьнішчылі, а пяцер аддлі вернікам — аднаўляйце...

Першыя пешаходныя вылазкі даваліся пляжка, некаторыя дэячы-чаты ад паху ладану ў манастыры трапілі прытомнасць. Але дысцыплінавана неабходнасць самім праводзіць экспкурсіі, а валантэр-сказ акцыя па добраўпрада-гаваныні тэрыторыі вакол Палыкавіцкай крыніцы вірнула стражчаную падчас сэсіі ўніверсітэту. Карпацкія краівіды магілёўскіх гор і га-ючая вада канчатковы зъяніл пасьлясійны стрэс.

«Я ім пакажу глухамань»

Далей мы вандравалі па Цэнтральнай і Заходній Беларусі. Адразу відаць, што камуністы тут кіравалі на так доўгі, як у нас на ўсходзе, таму помнікі здаюцца больш дагледжанымі. Галоўнае

Нёман калі Горадні.

адрозненне — большая канцэнтрацыя, лепшая захаванасць, разнастайлівасць. Для нас, усходнікаў. Заходня Беларусь — сапрэдні пуд. Асобнае апанавіданыне — Мосар на Глыбочыне. Кіраўнік практикі не агучаваў плянаў яго наведанына, казаў, што гэта падарунак. Падарунак удаўся.

Муж адной з нашых выкладчыкі, які ўсё ўжыў адпрацаўшы ў Расеі, узяў адпачынок і пахаў з намі. Ен толькі пасыняваў ахань і фатаграфаваў «зусім незнамаю краіну». Яму ўсё падабалася, і ўсе парадлі з Расеій былі на карысць Беларусі. Фатаграфуючы архітэктурныя помнікі, ён час ад часу камускімі гразіў: «Я ім пакажу балоты! Я ім пакажу глухамань».

Запомніліся назвы заходнебеларускіх вёсак. Чаго вартыя толькі тапонімы па дарозе ад Глыбокага да Нарачанскага краю: Сарокі, Ваўкі, Дразды, Лісіцы, Сокалы, Вораны, Мишкі, Казлы, Вераб'і — заasad дый годзе, а побач — Плаксы і Маучанкі. Зрэшты, звялкія нам магілёўскія Засценкі, Заброддзе, Шылый Вуга, Зябень, якую тутэйшыя вымаўляюць бязь першай літары, таксама

радуюць слых прыежджых.

Панаехала тут магілёўскіх

Не абылося і без прыгоды. Возера Вялікі Швакшты (на мяжы Мідзельскага і Пастаўскага раёнаў) сустрэла цёплым надвор'ем, чыстымі паветрамі і аўгай, што бераг вадае — цяпер... гатэль. Забіты пад завяжу намётамі і стомленымі гараджанамі прыгожы сасновы бор нагадаў, што было субота. Гаспадароў «гатэлю» не было відаць, таму мы знайшли незанятае месца на ўскрайку лесу. Жывую вясёлую выгрузку прыпыніў брэх буль-тэр'ера, кабеты і маладзіцы. Атакаўшы раптоўнай і агрэсіўнай. «Мы заплатілі за месца і вас на пусьцім, давайце на будзем пасаваць настрою сабе і вам», — патрабавала і угаворвала падазронна чырванашчокая кабета. «Я цяжарная на пятых месяцах! Згублю дзіця, але вас не пушчу!» — паўтарала маладзіца. Сабака прости лётаў паміж намі, ціячы, каго б пакусаць.

Ні беларуская мова кіраўніка, ні абязяцаны адыхы далей у лес, ні паказ дакумэнтаў выніку ня мей-

Жанчыны чамусыці ражылі, што 50 мэтраў вакол іх палаткі — іх прыватная ўласнасць, і стаялі мёртва. Болы за тое, даведаўшыся, што мы з Магілёва, кабета зусім извярзла: «А-а, раз вы з Магілёва, дык думаецце, што вам усё можна?» Маладзіца ж скапіла шампур і кінулася на нашага хутка і проста. Выратаваў сутыяцьлю напінадзіць, які дачакаўся адыху большасці студэнтаў і, як добрых пасыхоў, у простих, даступных расейскаму вуху выразах з выкарыстаннем яркіх народных фальклёрных образаў растлумачыў кабеце яе месца ў гэтым зменлівым сьвяце. Першым мову міжнацыянальных зносін зразумеў буль-тэр'ер.

«Лінія Сталіна»

Ужо на ўезідзе, пераапрануты ў вайковую форму 1930-х, хлопец запатрабаваў з нас 5 тысяч за паркоўку, а мужык з бэджыкам

«Кіраўнік гісторыка-культурнага комплексу» — па 5 тысяч з носа за экспкурсію. «А без экспкурсіі?» — з надзеяй запыталася мы. «Без экспкурсіі па 2 тысяча... за адзін аўтак»! Вывяліса, што аўтак татыры, і копт наведвальнікі адпаведна 8 тысяч з аднага чалявека. Наш шэф паскроб патылі: «Ладна, дзе ўсё каса?» «Німа япчэ, усё ў стадыі станаўлення», — весела адказаў гаспадар «Лініі Сталіна».

Выявілася, што німа ні чкау, ні квітанці, ні зніжак для студэнтаў, што ўсё зборы трошы — гэта дабрачыннасць. Але й апячтани для таких выпадкаў скрыні ніяма таксама.

Сама лінія лідалек выглядае штого сабе — новельская лялечка для кіраўніцтва. Школьнікам сапраўдна будзе цікава палазіць па вайковай тэхніцы. Вось толькі адчування сапраўднайсці не хапае. Усё нейкае новае, пафарбаванае, вылізанае прыкамандзіраванымі вайсковцамі, якіх і цяпер там багата. Нават узлынка сумненіе, дзе дот, а дзе яго копія, тут быў акон і яго ўчора выканалі?

Галоўнае ж расчараўаныне — спагнаныне трошы. Вайковая тэхніка і рабсіла, унікальны ўчастак зямлі, узгүнені, аўтадынанно афганцаў дасталіся бясплатна. За што ж мы сёняння павінны пераплачваць, ды япчэ міма касы? Пакрыўджаючы наша кіраўніцтва па дарозе дадому складала ліст аўтадынках на комплекс і ў Адміністрацію прэзыдэнта, ці то ў Дзяржкантроль. Можа, усё ж паслалі і штосьці раптам зъмянілася да лепшага?

Падвойныя пачуцьці

Проста ў аўтобусе падвалі вынікі практикі. Каля верыць выступаўцам, то ўсё быў у захапленыні і ад архітэктуры нашай бацькаўшчыны, і ад рамантичных начоўак разам з камарамі. Дылляматычныя просьбы кіраўніка гаварыць аб недахопах, аб сальных цяжкіх, а значыць, і самых запамінальных хвілінах, якія быўваюць у любым падарожніку, не змаглі прыпыніць касклад камплемэнтагу і ўзаемных падзілі. Магчыма, баліцца будучага заляку.

Я корпаюся ў сваіх адчуваннях. Хаос пачуцьці. Тая ж узвесцілася і прыменная стома. Тоё ж перакананыне, што лепей раз убачыць, чым ста разоў пачуць. Так ж радацься адкрыцьцю архітэктурных багасцяў раздзімы. Але ж побач і неспакой. Каля царквы і касцёлаў знайшлі сваіх сапраўдных гаспадароў, то муры Быхава, Галышан і Крэва застаюцца «бяхсозамі». І яны літаральна заклікаюць ад дапамозе.

Фатаграфуючы архітэктуру Глыбочыны, расеец час ад часу гразіў: «Я ім пакажу балоты! Я ім пакажу глухамань».

Ці засынають жоўтыя гарлачыкі?

УЛАДЗІМЕР АРЛОЎ

Мне пашчасыцца нарадзіцца і працьць дэйчынны гады ў Палацку: бегаць па тых самых вуліцах, дзе некалі гучалі крокі Эўфрасіні і Скарны, шукаць з сябрамі старажытныя скарбы; спускацца, уздоўшыся съвечкай і клубком бабуінных нітак, у лехі, якія ў Сярэднявеччы злучалі палацкія манастыры і храмы і якія яшчэ,магчыма, падорожні напішы археолягам эснасціныя адкрыцькі...

Але, як вядома, наш съвет да-лекі не дасканаласыць. Мне жах-ліва не пашанцавала са школьнімі настаўніцамі гісторыі і беларускай літаратуры. Гэтыя жанчыніхіх дасыпцыні, напэўна, цікавілі ненапшмат болей за праబі-мы кансерваваныя гуркую. У вы-нику, скончыўшы школу і пас-тупіўшы на гістарычны факуль-тэт БДУ (хочь башкі марыў пра маю кар'еру ў мэдыцыне), я нават не падазрэваў, што Беларусь мае такога пісьменніка, як Уладзімер Караткевич.

Шыцьра кажучы, не было пад-ставаў гарнарыца і ўніверсытэц-кім выкладчыкамі. Каб выяўлі тагачасны ўзоровен выкладаныя нацыянальной гісторыі ў галоў-най alma mater распублікі, я пра-цытую толькі адзін запіс у сваім зялённым агульным спышты-кан-пэкце за 1973 год. Там усыедз за словамі прафесара Л. Абеццадар-кага, нашага загадчыка катэдры гісторыі Беларусі, моя рука вывела блізьверскі радкі: «Ефросінія Полоцкая была церковной мракобеской, которая курила опи-ум для народа».

Гісторыя Беларусі гэта звана-га «дакастрычніцкага пэрыяду», якую мы выяўчалі, грунтавалася на створаных расейскай гістары-яграфій (між іншым, яшчэ ў той самы «дакастрычніцкі пэрыяд») мітах пра адзіную старажытна-скую народнасць, пра заваёву нашых земляў спачатку літоў-цамі, а потым палікамі, пра адсущ-насць у прудкаў уласнай дзяр-жаўнасці... У той шэрай і убо-гай, зацверджанай у Маскве (куды тады вазілі на подіс нават рэзідэнты беларускіх тартоў) гісто-ры дэйнічалі беззабойчыні «на-родны масы», якія амаль што зь першабытных часоў цігамі ста-гоздзіз'я мелі ўсяго два клопаты: змагацься з працягтым эксплоата-тарамі ды імкніцца да ўзяднання з братнім расейскім наро-дам. У той гісторыі не было ге-роіў, чые партрэты хацелася б павесіць у сябе над ложкамі у бацькоўскім доме або інтэр-націям пакоі.

Адночыны на студэнцкай веча-рынцы нехта сірд іншых заба-ваў працанаваў і такую: бяз розду-му за хвіліну напісаць імёны дзе-сяці гістарычных асобаў. Гэтыя, сучаснай мовай кажучы, тэст за-віршыўся гамбрывінным рогатам, бо найчасцей у адказах сустракаліся экзатычныя імены сярэдня-венных японскіх уладароў-сэту-наў. У майі уласным адказе такса-ма прысутнічала заморскія Міна-мота Іэрытома, Такутава Іэксу ды іхнія суйчынні. Прычына была

ўтым, што ўсе мы захапляліся та-ленавітымі лекцыямі нашага вык-ладыка гісторыі Японіі І. Кітою, на якія, адрозна ад лекцыяў з гісторыі Беларусі, збліжаліся на толькі студэнты-гуманітары, а нават радыёфізыкі і прыкладныя матэматыкі.

Але нікто з нас, будучых выпу-скнікоў гістрафу Беларускага дзяр-жаўнага ўніверсітэту, не згадаў у сваіх адказах аніводнай выдатнай асобы з айчыннай гісторыі...

Якім жа падарункам лёсу сталі-ся для нас у тых гады книгі Уладзімера Караткевіча! Здавалася, іх не хапала мне ад самага нара-дзяння на съвет. У задушлівай атмасферы брэжнэўскага «раз-вітога сацыялізму» гэтыя книгі былі жывым азонаўным струме-нем, што прымушаў душы спра-цинуцца і пазыцыца безнадзе-насць.

Памятаю, калі ў продажы зявіў-ся новы зборнік прозы Караткеві-ча зъ «Лікім паліваннем караля Стака», у нас сарвалася лекцыя, бо амаль увесць курс дружна рушыў у «Цэнтральнуя кнігарню».

А першай «майёй» книгай Уладзімера Сімёнавіча быў раман «Каласамі пад сирпом твайм». Яго на тры дні даў міне аднауковік і сябар Генадзь Кулажанка, першы сустрэты мною гарадзік хлопец, які гаварыў па-беларуску, пісаў таленавітыя вершы, марыў пра незалежную Беларусь і які не вяр-ніўся з Аўгустаністану...

Трох дзён на «Каласы», якія вя-ляліся, было запмат. Дзякуючы пісьменніку, які адразу стаў улю-бённым, у мене апрача Генадзь ямай увесць курс дружна рушыў у Альесь Загорскі.

Гэтымі днём і пісці і пісці, якія вя-ляліся, было запмат. Дзякуючы пісьменніку, які адразу стаў улю-бённым, у мене апрача Генадзь ямай увесць курс дружна рушыў у Альесь Загорскі.

Усыедз за «Каласамі пад сирпом твайм» адбываўся ўсыцешліва ад-рыцэрскі раман «Хрыстос пры-зямліўся ў Гародні». А потым на-дышоў час Караткевичавай пасэці. Праідамі і наряідамі я зблізіў сабе томік «Майі Ліяды», з якім не разлучаўся, пакуль не вывучыў усю кніту на пам'ять. Яна і сёньня гучыць ува міне: «Сыніяя!» («О Радзіма, мой съвятач пудоўны, адзіны, Явар мой, мой агністы сыніяя на сасіне, / Ледзь цябе не забыў я з чужою жанчынай!...»), «Балада плахі» («Кожны дзень гінуть муж-насць і сцвятасць...»), «Корч-мы» («Дарогі... Корчмы... Ліра за сініюю... / У гадах Хрысто-вых — бедным шкаляром...»), «Безгаловая Візэн» («За што гла-валы ту згубіла? — Якую праўду сказала?»), прарочая «Дзяўчына над дажджком» («Дзяўчына ад пачасці сціпяла... / Сtronцый быў у дажджы...»).

Але найбольш уразлі і закра-пнулі душу «Таўрый». Памятаеце?

Таўры жылі, як і се народы:

- Валаві,
- Кахалі,
- Гарэлкі пілі,
- Мудравалі,
- Зыліваліся з маци-прыродай...
- Наславолі,

Навершавалі,
Пайши.
Але так,
Без съядоў,
Нішто не зыкае.
І дасюль,
На ашараў свайі стараны,
Міх людзей,
Непазаныя, таўры блукаюць
І ведаюць самі,
А хто яны...

...

Дрэмле Кошка-гара,
Дрэмлюць таўру руіны.
Я стаю і ўяўляю,
Што я не ізгой,
Не пазт з беларускіх узгоркаў сініх,
А апошні таўр
Народу сваіго.
О, якай ганебнасць у гэтых згадках!
О, які атурны бласміяцца
дымі!..

Крый нас божа, калі і на нас
Нашчадкі
Паглядзяць,
Як мы
На таўру
Глядзім.

Караткевичава «Іліяд», якую таксама мае свае месца на «залатай паліцы», ездзіла са мной у студэнцкую будатрады ў Казахстан і Сібір. Няя на беразе таежнай ракі Кенц я дзклімаваў «Таўру» ал-ной прыгожай юнай сібрачы, студэнткы Томскага ўніверсітэту. Напэўна, дзяўчына чакала ад мене ў тых хвіліна зусім іншага, але энэргетыка і музыка вершну на незразумелы мове (гэта казка, што расейцы разумеюць беларус-ку бেз перакладу) відавочна за-варажылі мною спадарожніцу. Яна напрасла прычыту што-небудзь яшчэ, і гэта таксама быў радкі з «Майі Ліяды»:

О каханыне мae бясконце,
Не ўчкай ад мене, пашкадуй...

А потым сталася ўсё, як у Ка-раткевича:

Съмешана і нібыта заспаная,
Пад плюшчота мae маучыш,
А пасыла аддана і рахмана
Засынаеш на май плячи...

Вярнуўшыся пасля летніх ван-дровак і прыгодаў ва ўніверсы-тэцкі аўдётарыі, мы мусілі слу-хачы тых самыя наўылёт прыпана-тых іздзялітей лекцыі. Але мы ўжо рабіліся іншымі. У нас быў Караткевич.

Ягоныя творы захаплялі раман-тызгам і ўзыбіласцю, багацьцем мовы, вытанчанасцю стылю і во-стрымі авантурнымі сюжэтамі. Караткевичавы апавяданні, апо-весці, раманы вірталі нам, студ-дэнтам-гісторыкам, сіпраўднае мінулае нашай зямлі, якое, аказва-еца, было зусім на сыштілым раздзельніцтвам у гісторыі Расеі, а прыгожай і багатай гісторыі ўз-рэспублікай народу. У ёй беларус-кія гарады, як і ва ўсходзе Еўропе, жылі паводле магдзібурскага пра-ва, што рабіла чалавека свобод-ным. У ёй быў эпохі Рэнэансу і

Рэфармацыі, бліскучыя перамогі над ворагамі з заходу і ўсходу, былі выдатныя палкаводцы і муж-ныя паўстанцы камандзіры. У па-мяці дагэтуль жыве радасная ак-рылеснасць, якую я перажыў, вы-чытуаўшы ў Караткевича, што Беларусь мела сваі рыцарства. Значы-ца, мой далёкі прадак таксама мог вандраваць па дарогах Еўропы, удзельнічаць у славутых бітвах, выйграваць рыцарскія турніры дзе-небудзь у Кракаве, Празе або Парыжы і зядзіяньці подзвігі ў гонар дамы сірца, якую чакала яго ў Палацу ці Нясвіжы...

«Ганарап» у выглядзе «прафіляк-тычных гутараў» з літаратуразнаўцамі ў цыркільным. Гэта было першае прызнаныне, і яно не па-лохала, а абадзіўшася.

На самым пачатку 1980-х мене запрасілі на сімінар маладых літаратараў у легендарны цяпер Дом творчасці пісьменнікаў у Карабішчавічах. На разгляд «мэ́т-рам» я прыпанаў апавяданне «Добры дзень, май Шыпшына», называе дай напісанас, відавочна, не без уплыву Караткевичавай «Чазені».

Плён маіх бяссонных начэй быў зусім неспадзяніваним ўпісцем разыбиты Янам Скрыганам. Неспадзянівана, бо апрача ўсяго астатнія я ведаў Скрыгана яшчэ і як аўтара пудоўнага перакладу буйніскіх «Цемных алейяў». Ён жа аўбінаваны мене на ў чым-не-будзь, а ў апіянані распусты, якія мае маладыя закаханыя герояў нібыта дзень і ноч займаюцца ў дзядзікавай адрыне да іншых прыдатных месцах. Такое рэзюмэ, дарэчы, зрабіла згадану апавяданню (дай мене самому) выдатную рэкламу сірд сімінарыстаў. Дэвіе машинасткія копіі пайшлі па руках і да мене ўжо не вярнуліся. Але нейкі непа-мысlnы асадак ад «прысуду» Скрыгана на душы, безумоўна, засталася.

Уявіце сабе мае пачуцці, калі праз колькі тыдні ў раптам ат-рымаў ліст з водгукам на «Шып-шыну» ад самога Уладзімера Ка-раткевича.

Зноў і зноў перачытваючы той водгук, поўны авансаў і незаслу-жаных кампіментаў, я некалькі дзён лётату як на крылах. Міх іншым, Уладзімер Сімёнавіч цы-таваў там адрасаваны Івану Бу-ніну словамі Шаляпіна: «Черт тэбя подери, Ванька, чытать невоз-можна — в глазах рябіт от твоей образності». Але нават гэтую зылёгку прыхаваную і сагрэтую іроніі парады я тады адзначана-ўспрымаў як надзвычай высокую апрачніцтву.

Аднак, хоць і сімепіна прызна-вацца, найбольш я быў усыпешна-ныя столкні ўхвалай свайго опу-су, колькі тыдні, што мой адрасант у адной з заўгардняў меў рагіц. Ка-раткевичі сцівярджаў, быццам бы жоўтыя гарлачыкі, як і белыя ліліс, панач закрываюць кветкі. Я, пішучы апавяданні, адмыслова, як і мае герой, начаваў калі сажалкі і ўпруніўся, што прынамі ў нас, на Польчынне, жоўтыя гарлачыкі не «засынаюць».

Дзякуючы лісту ад Караткевича першай мая кніжка быў без ваганізму названая па тым апавяданні — «Добры дзень, май Шыпшына».

Трымаючы ў руках аўтарскія экзэмпляры, я скрупалі думаў, што ўжо не пашлю ў сіх са свайго Палацу ні ў Менск Караткевичу, ні ў Зэльву Ларыса Генію, у якой мы з Уладзімерам Сімёнавічамі раз бывалі, але, на жаль, так там і не сустрэліся.

Трэба сказаць, што я — спачат-ку інтуітыўна, а потым і асэнава-на — николі не імкніўся блізка сыходзіцца з пісьменнікамі, творчысцамі якіх люблю і цаню.

Сэра з замкавых муроў.
Экслібрис Уладзімера
Караткевича аўтарства Вячкі
Целеша.

КОЛЕКЦІЯ СІРГІЯ ПАЛАВІКА

год Караткевіча

Таямніцы Караткевіча

Реч у тым, што талент вельмі аўтаномны ад асобы свайго ўладальніка, і добрыя кнігі зусім не заўсёды пашучь добрыя людзі. Ды толькі мне чамусці верыцца, што ў выпадку з Караткевічам я ня быў бы расчараваны.

На вілкі жаль, на бліжайшое знаесьці я адважыўся не адразу. Даўгі час напы асабістыя стасункі абмякоўваліся рэдкім тэлефонным размовамі. Але суседам Караткевічу па лесьвічнай пляцоўцы быў мой добры прыяцель Адам Глебус, з якім мы падтас майго чарговага прыезду ў Менск нароўнікі дамоўліліся зайсьці да Ўладзімера Сямёнаўчіка. І тут высыгвілася, што якраз раніцай таго самага дня Караткевіч выправіўся з сябрамі ў падарожжа на Палессе.

У сваё апошняе зямное падарожжа...

Пахаванье запомнілася воспрым да фізичнага болю пачуццём велізарнай трагічнай страты — ня толькі выдатнага пісьменніка, але і асабіста бізкага чалавека. Думано, што адчуванье аспрачеласці памятаюць з таго сняжкотнага ліпенскага дня вельмі многія.

Каля партрэта ў фас Дому літаратаў ляжалі трох гваздзікі — белы, чырвоны і белы. Іх хутка закрывалі іншыя кветкі (асабіўна шмат прыносялі валошак), але нечая рука зноў і зноў клала тыла гваздзікі наверх.

У разыгнаным слове Генадзь Бураўкін называў Караткевіча апосталам нацый, і ў гэтым не пачулася ніякага пераболышання.

...Тыя часы былі ў мін жыцьці на самым простым. За год да развітвания з Уладзімерам Караткевічам мне выпала несыць трупу Ларысы Геніоны і выступаць на пахаванні выдатнага пастэсі і нязломнай грамадзянкі БНР. Неўзабаве кіраўніцтва Сайзю пісьменніку атрымала з «камітэтных органаў» загад выкрасіць мяне са сьпісу ўдзельнікаў усесаюзнай нарады маладых літаратораў у Маскве. Хтосьці пусці чутку, нібыта супронець маеў персаны заведзена справа па палітычным артыкуле. Некаторыя з'яўляліся ў Менску і Палацку начальнікі сур'ёзцаў або наауглі «не назначавацца».

Хачу, дарэчы, сказаць май тагачасным кураторам і «дабрадзе́ям» ішчыры дзякі, бо акірат у дні гэгадані маскоўскай нарады я пад крылом у Кліе напісаў апавяданні «Місія піскага нунцыя», якое запачатковала маю першую кнігу гісторычнай прозы.

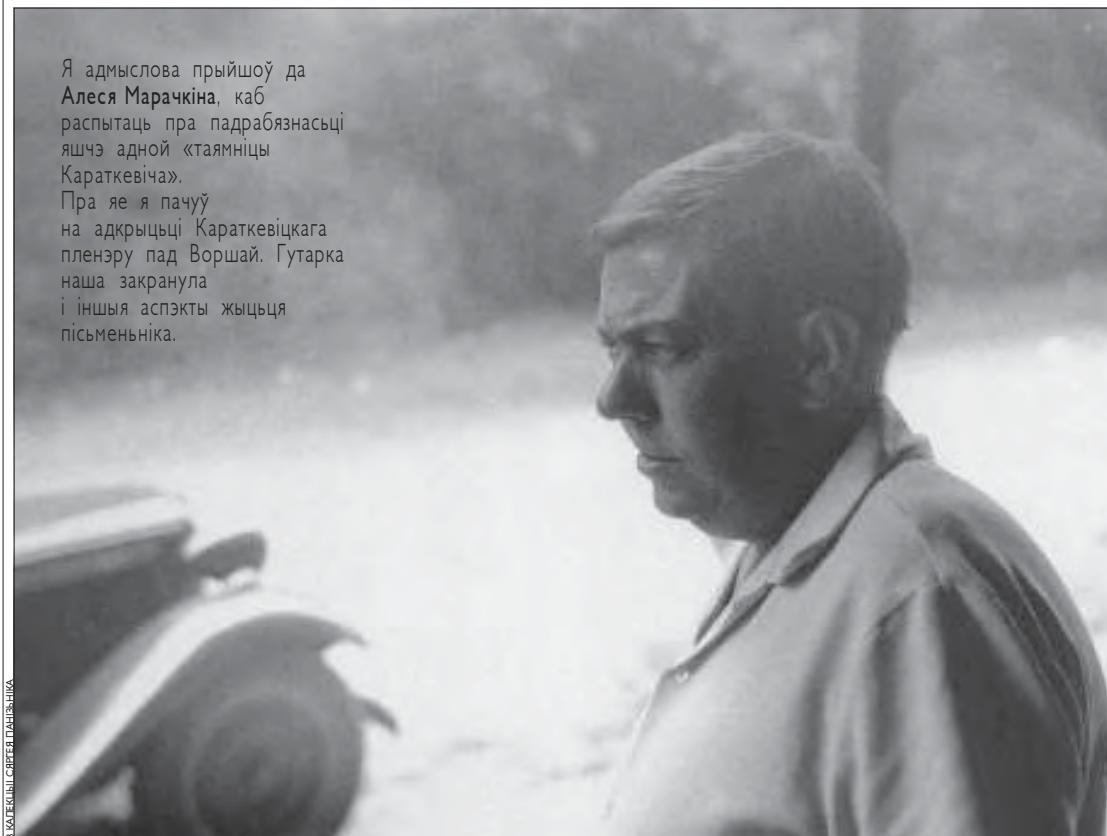
Неўзабаве страсці вакол мяне крыху ўгамаваліся, і літаратурна ѿ ішчэнейнейшай начальства вырашыла, што хоць у сталіцы пускаць Арлова пакуль што небяспечна, але на абласнім сэмінары творчай маладзі вялікай шкоды ён не нарабіць.

Той сэмінар адбываўся ў Воршы. Пасыль выступу сакратара гаркому партыі, які натхнёна расказваў нам аб працоўных поспехах аршанцаў, я ад імя маладых талентаў прапанаваў называць вуліцу, дзе некалі жыў Караткевіч, імем знакамітага пісьменніка і, безумоўна, найславутейшага з усіх жыхароў гораду за ўсю яго гісторыю.

Працяг на старонцы 20.

Я адмыслова прыйшоў да Алеся Марачкіна, каб распытаць пра падрабязнасці яшчэ адной «таямніцы Караткевіча».

Пра яе я пачуў на адкрыцці Караткевіцкага пленэру пад Воршай. Гутарка наша закрунула і іншыя аспекты жыцьця пісьменніка.

АЛЕКСАНДР КАРАМЗІН

— Гэта было ў 1984 г., у ліпені. Уладзімер Караткевіч папрасіў нас з Алеsem Шатэрнікам зрабіць эсکіз помніка на могілку кағосці з яго сваякоў. Мы — Караткевіч, Шатэрнік, я — выпраўліся на могілкі. Каля вірталіся назад. Караткевіч адўёў міне ўбог і кажа: «Ты ж ведаеш мой раман «Чорны замак Альшанскі»? Там гаворыцца пра тайніці. Дык вось, я табе даю свой тайніці. Зашифраваная ў ім сутнасць — вельмі важная для мяне і для нас усіх». Ён дай міне паперачку, дзе было напісана наступнае:

«Аляксандру Марачкіну
а-3, 6-1, в-2, г-2 (загалоўны), г-1 (у радку), д-3, 3-1, е-9, і-3, й-1, к-2, л-2, м-1, н-2, о-2, п-1, р-3, с-1, у-3, ў-1, ц-3, ы-1, ь-1, ю-1, я-1, апостраф-1, кропкі-2, коска-1, працяжнікі-1. Складзены 22 чэрвеня 84 году. Тэрмінам на 1 (адзін) год».

Гэтую паперачку я пазней перадаў Язэпу Янушкевічу, а напісаны на ёй тэкст быў апублікаваны ў міх успамінах у зборніку «Вобраз-89» (Менск, 1989). Караткевіч тады яшчэ сказаў, што аніводзін кампуптар на змоку расшифраваць напісане, пакуль ён сам на дасць ключа да шыфру.

— Недзя захоўвасця ключ?

— Ключ можа быць скованы ў выданьнях ягоных твораў, паводле нумару старонак ці літар у радках. А мене тады Караткевіч сказаў, што ўвосень, калі верненца з вандорукі, і дасць ключ, тайніці будзе расчытаны. 25 ліпеня ён памёр.

— Чаму Караткевіч даварыў свой тайніці Вам?

— Слушае пытаньне. Каля Караткевіча быў маладзейшы, насыла сцежкі з ім не перасякалася. Потым, падчас адзначэння стагоддзяў яўбіею Цёткі, неафіцыйна сфармавалася наша мастакам суполка (будучая «Пагоня»), туды мы паставяна яго запрашалі. Вельмі значнай падзеі стала выстава, прысьвечаная юбілею Гусоўскага ў 1980 г. Кніга водгукай з выставы была адразу на яс

заканчэнні забраная ў КДБ, а падчас перабудовы была перададзена ў Саюз мастакоў. Вось што напісаў у ёй Караткевіч: «Кланюся нізка ў ногі тым, хто, нягледзячы на што, упарт, мужна і мудра пісаў гэтыя карціны, ствараў скульптуры, рабіў гравюры, габлены, мэдалі і ўсё-усё іншае. І тым, хто быў досыць разумны, каб зразумець, як патрэбная гэтая выстаўка нашаму народу і ўсіму славянству, а праз яго — і ўсіму чалавецтву. Тым, хто стварыў гэту выстаўку, адкрываў яе (...), бо Гусоўскі — адзін з тых кітоў, на якіх трывама сусветная культура, і асэнсаваныне гэтага як найбольшай колькасцю людзей — важлів, як ніколі. І яшчэ, асэнсаваныне таго, што ён — зямляк наш, што ён перапілаваў адзін са мною наш агульны Дняпро. І яшчэ то, што дзясяткі жанчын і хлопчыкі, якія пераплывали той жа Дняпро або Нёман, Пряпіць, Бярозу, Сож, Вілію і нейкую зусім беззыходную рчку, у працах сваіх асэнсавалі гэту нашу разам з ім агульнасць. А гэта азначае з'яўленыне ў вялікім шэрагу мастакоў нашых такіх рэчы, як гістарычныя мысленінне, без чаго ня можа быць ня толькі паўназіннага народа, але без чаго неспаўніці і вартаўкі.

заканчэнні забраная ў КДБ, а падчас перабудовы была перададзена ў Саюз мастакоў. Вось што напісаў у ёй Караткевіч: «Кланюся нізка ў ногі тым, хто, нягледзячы на што, упарт, мужна і мудра пісаў гэтыя карціны, ствараў скульптуры, рабіў гравюры, габлены, мэдалі і ўсё-усё іншае. І тым, хто быў досыць разумны, каб зразумець, як патрэбная гэтая выстаўка нашаму народу і ўсіму славянству, а праз яго — і ўсіму чалавецтву. Тым, хто стварыў гэту выстаўку, адкрываў яе (...), бо Гусоўскі — адзін з тых кітоў, на якіх трывама сусветная культура, і асэнсаваныне гэтага як найбольшай колькасцю людзей — важлів, як ніколі. І яшчэ, асэнсаваныне таго, што ён — зямляк наш, што ён перапілаваў адзін са мною наш агульны Дняпро. І яшчэ то, што дзясяткі жанчын і хлопчыкі, якія переплывали той жа Дняпро або Нёман, Пряпіць, Бярозу, Сож, Вілію і нейкую зусім беззыходную рчку, у працах сваіх асэнсавалі гэту нашу разам з ім агульнасць. А гэта азначае з'яўленыне ў вялікім шэрагу мастакоў нашых такіх рэчы, як гістарычныя мысленінне, без чаго ня можа быць ня толькі паўназіннага народа, але без чаго неспаўніці і вартаўкі.

— Ён пра незалежнасць марыў і гаваўрыць пра яе з намі не баяўся. Караткевіч быў дужа задаволены тым, як я праілюстраваў ягону аповесць «Зброя». Я намаляваў Маці-Беларусь у бел-чырвона-белай націмці, якая, як Рагнеда, стаіць з мячом, а ўнізе — шчыт з «Пагоній». На маёй памяці ён ніколі не баяўся выказаць сваё пазыцыі. Каля ў 1984 у Менску бурылі будынак першага беларускага тэатру, «Майстроўня» выйшла да яго з плякатамі, а мы з Куліком пабеглі тэлефанаваць Караткевічу. Ён, як пачуў, кажа: «Апранаося і таксама іду». Вельмі шкадаваў, што мы раней яму не пазнаўвалі, казаў, што з'яўляўся б з сакратаром ЦК КПБ Кузьмінім ды спыніў бы варварства. Выказаваныя супраць партыі і тагачаснай улады ад Караткевіча я на чуў, але ў партыю ён не ўступаў і дазваляў сабе быць адкрытым і вольным. Вось і раман хачеў напісаць пра, як ён казаў, «апошняга баんだру Беларусі».

— Якога баんだта?

— Слова «баんだт» мусіць быць у дзвінкоўскіх, бо гэта быў супрацьны беларускі патрэй з Гарадзенскічыны. Разам з нацыянальна съвядомымі хлопцамі ён быў у партызанах, змагаўся з немцамі. Каля немцаў ўпілі, яны выйшлі з лесу. А ў вёсцы — «холхозы» ды фінагенты. Гэтыя чалавекі і кажа: «Холхозы, мы рана выйшлі з лесу! Пайшлі назад». Яны яшчэ гады з два наўрузілі страхам на ўладу. Урэшце іх акуружылі і пабралі. Хлопцы саслалі ў Сібір да канца жыцця, але падчас «адлігі» ён адтуль вярнуўся ў Беларусь. Так апавядаў Караткевіч, ён ведаў гэтага чалавека, нават называў ягона праўніцтва. Але я ціпер, на жаль, памятаю пра гэтага чалавека толькі тое, што ён працаўаў на дрэваапрацоўным камбінаце ў Гомелі. Можа, ён і ціпер яшчэ жывы.

— Ці гаварылі вы пра незалежнасць?

Запісай
Віктар Сыціпанав

Адкуль тое «дзікае паляваньне»?

Цалкам магчыма, што ў адной з сваіх аповесьцяў Караткевіч зашыфраваў месца аднаму яму вядомага скарбу... Піша Віктар Сыцяпанай.

Чытаючы Караткевіча, з цягам часу займей звичку знаходзіць карані той ці іншай згаданай у аўтара звы.

Першай маёй «знаходкай» быў «фашичайскі ёлуп» («Каласы пад сярпом тваім». «У снягах драмае вясна»), які, напоўна, і дагэтуль стаіць на ўсходнім Фашчаўкі, што на Шклoushчыне.

Выраз гэтых, паводле сведчання сястры Караткевіча Наталлы Сямёнаўны Кучкоўской, быў каўказіць шырокі ўжываны ў Воршы. У 1990-х у адным з школоўскіх не-дзяржаўных выданьняў была змешчана публікацыя пра мясцовы паданы аб «ёлупе». Паводле адной з легенд, помнік быў усталяваны дзесяць ушанаваньня паміж парансіната і пазыўнай пахаванага ў Фашчаўцы героя Аршанскай бітвы. Паводле іншай вэрсіі, рыцар быў забіты мясцовымі сляянамі падчас народных хвалівінні. Часопіс «Авэ Марыя» (2002, №1—2) больш канкрэтны: аўтар артыкулу пра касцёлы на Шклoushчыне А. Грудзіна спасылаецца на архіўны дакумент, датаваны 1912 годам, паводле якога калені ўзьведзены манаҳам-еузітам ў горан загінулага рыцара Сымпліцыяна.

У вандроўку ў Фашчаўку я выбирайся разам з мастаком — і каталіком — Алесем Кажамякам. Да Шклові дабраўліся на дызэлі, а ад-

толь давялося ісці пешкі — высьветлілася, што на Фашчаўку аўтобусы ходзяць нерэгулярна. Выбираючы па мапе найкараецшую дарогу, мы хутка заўважылі дзіўнае сугучча назваў вёсан на нашым шляху: Хадулы, Путнікі, Задходы...

Урэшце, мы і крохылі маршрутам пілігрымам, што, вандруючы па каталіцкіх съвітах, ішлі ад Аршанскае езуіцкага кляштару да Фашчаўскай езуіцкай місіі, дзе размешчачаўся, паводле «Географічнага слоўніка Каралеўства Польскага і іншых славянскіх краін», «агромністы мураваны касцёл у раманскім стылі». Ціпер тут застаяўся толькі падмур.

А найпрасыцайшай дарога працэз вывела нас праста да «ёлупы» на старых могілках на ўскрайку Фашчаўкі. Эта была складзеная з чырвонай цэглы высокая калені, наверсе якой знаходзілася драўляная скульптура, стан якой, на жаль, не дазваляў рабіць хату пад прыблізныя здагадкі пра яе першапачатковы выгляд.

Тады і раскрылася перада мной ва ўсёй сваій грандыёзныі задум земляка — закласці для мяне і іншых чытальнікі згадкі пра тое, што сам ведаў, але мусіў хаваць ад цэнзараў і хамаў. Ён верыў, што прыйдзе час, і тое, што падавалася большасці ягоных сучаснікаў адзялікам і нецікавым, стане цэнтрам увагі ў незалежнай краіне.

Ціпер можна лічыць знойдзенай і «Күцейскую Маці Божую», той абраў, пра які Караткевіч у тых жа «Каласах...» піша: «Гэтая ікона з Күцейны лічылася раней узорам для тых, хто пісаў іконы: «Прыгажосьць невыказаная».

Абапіраўчыся на звесткі прыведзеныя ў книзе «Легенды і паданы Аршанскіх», разальных яе прататыпам можна лічыць абраў Маці Божай Аршанскай, копія XVIII ст. з якога захоўваеца ціпер у Менскім Святадухавым катэдральным саборы. Але ж Караткевіч прыводзіць легенду пра яшчэ больш даўнюю за часы ўзынкнення Күцейскага манаства гісторыю гэтага абраца, якак таксама можа аказацца праўдзівай...

Пасыльныя людзям «дзікага паляванья», паводле «вольнай энцыкляпідай» [«Wikipedia»](#), сведчыла пра набліжэнне нейкай бяды, вайны або паморку, у найлепшым выпадку — съмерці відавочцы. Больш за тое, «дзікага паляванья» магло забраць відавочцу з сабой, у Краіну Мёртвых.

Паводле старожытных паданій, відомы разальных людзі, што нібыта вялі за сабой «дзікага паляванья», сярод якіх называюцца кароль Артур і відомы пірат Фрэнсіс Дрейк. Вобраз Дзікага Паліўнічага выкарыстаны Шэкспірам у «Віндзорскіх савольвінцах».

Але што застаецца загадкай для мяне дагэтуль, дык гэта тое, дзе мог

«ДЗІКАЕ ПАЛЯВАНЬНЕ» з XI ст. згадвалі па ўсёй Заходній Эўропе. Калі моцны вефер пачынаў гнучь дрэвы долу ды зносиць дахі з хат, людзі нібыта бачылі, як па небе рухаеца кавалькада прывідных вершнікаў з Дзікім Паліўнічым на чале. У падарожнага быў толькі адзін спосаб уратавацца — кінуцца пасярод дарогі тварам у замлю.

больш спрасыціла справу. Высьветлілася, што пра тое «дзікае паляванье», прынасі, з 1092 году (калі ў Парыжы съвітаром, які вяртаўся пасыль неваднініх хворага, была ўбачана і пазыўнай апісаны працэзія прывідаў) згадвалі па ўсёй Заходній Эўропе тады, калі моцны вефер пачынаў руйніць з неба, гнучь дрэвы долу ды зносиць дахі з хат.

Людзі ў такі час нібыта бачылі, як па небе рухаеца кавалькада прывідных вершнікаў са зграйай прывідных сабак, а на чале кавалькады бязчучна ліціца на сваім кані Дзікі Паліўнічы. Паводле дасьледчыка і аднаго з кіраўнікоў іншападанійской суполкі «Вера» Квельдульфа Гундарсаны, у заспітага «дзікім паляваннем» падарожнага быў толькі адзін спосаб уратавацца — кінуцца пасярод дарогі тварам у замлю і трывала халодныя дотыкі прывідных ганчакоў па плячах.

Зыўленыне людзям «дзікага паляванья», паводле «вольнай энцыкляпідай» [«Wikipedia»](#), сведчыла пра набліжэнне нейкай бяды, вайны або паморку, у найлепшым выпадку — съмерці відавочцы. Больш за тое, «дзікага паляванья» магло забраць відавочцу з сабой, у Краіну Мёртвых.

Паводле старожытных паданій, відомы разальных людзі, што нібыта вялі за сабой «дзікага паляванья», сярод якіх называюцца кароль Артур і відомы пірат Фрэнсіс Дрейк. Вобраз Дзікага Паліўнічага выкарыстаны Шэкспірам у «Віндзорскіх савольвінцах».

Але што застаецца загадкай для мяне дагэтуль, дык гэта тое, дзе мог

даведацца пра «дзікае паляванье» Караткевіч. Ён напісаў першы варыянт гэтай аповесьці ў Воршы, на гарышчы пунькі, якую і ціпер можна ўбачыць у дверы хаты на вуліцы Касманаўтаў.

Зывестак пра існаванне падобнага сюжету ў беларускім фальклёры німа, альбо яны недаследаваны відомыя. Таму, можа, у шляхетнай сям'і Караткевіча пераказваліся падобныя сюжэты з эўрапейскай міталёгіі?

У творах Караткевіча шмат та-яніці таму цікавыя звесткі, што ў адной з сваіх аповесьці пісьменнік зашыфраваў месца аднаму яму вядомага скарбу ці съвядома зробленай скованкі.

Рыцар Сымпліцыяна

Паводле легенды, помнік у Фашчаўцы быў усталяваны дзесяць ушанаваньня памяці пахаванага там героя Аршанскай бітвы.

«Сыцеражыцеся дрыгвы, людзі, сыцеражыцеся балот уначы, калі сінія агні зьбираюцца і пачынаюць скокі на самых гіблых мясцінах. Там часта уначы пабачыце вы двацаць конікіў на вараных дрыгантах. І галоўны конік імчыць наперадзе ўсіх. Каплюх з заломненым полем насынуты на яго вочы, ногі прывязаны да сядла. Не бразгочуць мячы, на ржуць маўклівія коні. Толькі часам аднекуль здалёк дадносіцца съпелы рога. Развіваючыся гравы, балотныя агні звязаюць пад нагамі коней. Па верасе, па гіблай дрыгве скача дзікае паляванье і будзе скакаць да тых часоў, пакуль існуе свет. Яно — наша зямля, нелюбімая намі і страшная. Злытуйся з нас, Божа!»

ПРИГАЖОСЦЬ НЕВЫКАЗНАЯ. «Гэтая ікона з Күцейны лічылася раней узорам для тых, хто пісаў іконы», — пісаў Караткевіч у «Каласах...». Рэальныя прататыпам можна лічыць абраў Маці Божай Аршанскай, копія XVIII ст. з якога захоўваеца ціпер у Менскім Святадухавым катэдральным саборы.

Ці засынаюць жоўтыя гарлачыкі?

Працяг са старонкі 19.

«Мы на гэта піколі ня пойдзем. Такое разненіе будзе ідэалічнай памылковае», — адрезаў функцыянер. «Таму што гэтая вуліца названая ў горан савецкіх касманаўтаў?». «Яны што, усе разам тут нарадзіліся і жылі?» — не стрыўшы ніхта. Партызаны сакратар быў не

пазбаўлены своеасаблівага пачуцця гума-ре: «Яны над Воршай пралятаюць!»

Напоўна, наш апантент непахісна верыў у сваю прафу. Але перамагла наша. Прамінула нішчата часу, і аршанская вуліца Касманаўтаў атрымала імя Ўладзімера Караткевіча, а потым на ёй з'явіўся і помнік аўтару «Каласоў пад сярпом тваім» і «Дзікага палявання...».

Бываючы ў Воршы, я абавязкова прыходжу на туго прыдняпроўскую вуліцу. Мне хочацца пабыць там сам-насам з Караткевічам. Запытацца парады. Прыйнацца, што без ягоң «Зямлі пад белымі крыламі» я, напоўна, николі не напісаў бы сваіх «Таямніц полацкай гісторыі» і «Краіны Беларусі». Сказаць, што без яго і я сам, і гэтая краіна былі бы іншыя.

P.S. Гэты тэкст быў напісаны для кнігі ўспамінаў пра Ўладзімера Караткевіча, што рыхтавалася ў выдавецтве «Мастацкая літаратура». Аднак зборнік вышаў без майх згадак, як і без успамінаў Рыгора Барадуліна — аднаго з найбліжэйшых Караткевічавых сябров, а таксама бяз тэксту яшчэ некаторых іншых сумнёўных аўтараў. Якраз мы ўсе разам і перавыслі заплінаваны аўём кнігі.

Друкуюцца паводле часопісу «Дзясяніл», №18, 2005

ІНФАРМАТАР

ІВАНІКІС/ІСТАРУ

Правядзеньне сьвятаў

«Мільён ідэй»
вул. Камсамольская, 11-204
227-41-44, 601-94-02

Арганізацыя і правядзеньне сьвятаў
229-01-15

«Арт-мікс»
пр. Машэрава, 23/1-411
вул. Прытыцкага 60/4-104

282-22-33, 259-42-65

Арт-агенцтва
633-80-32, 646-58-84

«Вясельне «пад ключ»
261-57-23, 212-98-06

«Інтэрбізнес-Кансалт»
209-60-86, 211-02-86

Арганізацыя і правядзеньне сьвятаў
646-33-51

Арганізацыя і правядзеньне сьвятаў
205-73-04, 770-42-77

Агенцтва «Лімузін» Святыяны Ка-
шыцкай
вул. Куйбышава, 41 (2 паверх)
284-94-19, 676-15-21, 627-94-46

ВАРТА БАЧЫЦЬ

Пятніца, 25 лістапада
БТ, 22.05

«Тайны агенты».

Францыя—Італія—
Гішпанія, 2004, рэж.
Фрэдэрык Шэндерфэр.

Трылер з мэлядраматыч-
нымі элементамі.

Агенты французскай сак-
рэтнай службы Брысо і
Ліза атрымалі заданьне па-
тапіці карабель расейскага
войсковага камэрсанта.
Але героі — пешкі ў скла-
данай гульні, якія паставу-
лены перад выбарами: ці
падпірадкавацца систэме,
што здрадзіц адзін аднаму.

Карціна цікавае атэра-
тарскай працай — асаўліва
добра атрымаліся кадры з
морам. Ролі выконваюць
эўрапейскія кінапрыгажу-
ны — Вэнсан Касель і Мо-
ніка Бэльчы.

НТВ, 22.45

«Мужчына й жанчына».
Францыя, 1966, рэж. Клёд
Лелюш.

Мэлядрама.

Ён (Жан Ліо Трэнін-
ян) — прафэсійны аўтагон-
шчык. Яна (Анук Эмэ) —
прыгожая разумная жан-
чына. Самотныя людзі,
што выпадкова сустрэлі-
ся...

Золата Канаў, «Оскар»
за сценар і найлепшы заме-
жны фільм — і яшчэ 42
прызы. Выдатная музыка
Ф.Лея.

Субота, 26 лістапада

БТ, 16.05

«Чорны замак Альшанскі».
Беларусь, 1983, рэж.
Міхаіл Пташук.

Гістарычны дэтэктыў,
тырлер паводле раману
Уладзімера Караткевіча ў
дзень ягонага 75-годзь-
дзя.

Фарбы й ракурсы гістарычных сцэн (апрэратар Тадзяна Логінава), музыка Сяргея Карэзса, шымлы-
лава праўда Генадзя Гарбука (Лапатуха) — дастатковая прычыны, каб гля-
дзець фільм.

«Лад», 18.05

«Хрыстос прыязмліўся
ў Гародні».

Беларусь, 1967, рэж.
Уладзімер Бычкоў.

Гісторыка-філозофская
трагікамэдыйная паводле ра-
ману У.Караткевіча.

XVI ст.

Пакутны фільм убачыў
свет толькі ў 1989 г. Зыня-
вечаны шматлікімі пера-
робкамі, ён дойту выглядаў
небяспечным (з карціны
выкінулі нават канцоўку,
калі Братчыка ўкрыжоў-
ся...).

У ролях — Леў Дураў,
Данатас Бане́ніс, Пётр
Кармунін. Сам Уладзімер
Караткевіч сыграў у
фільме ксяндза і татарына.

Нядзеля, 27 лістапада

СТВ, 13.50

«Шэры вóўк энд Чырвоны
Каптурок».

Расея, 1990, рэж. Гары
Бардзін.

Парафайнай анимаций-
ной казка-м'юзикал.

З дзяяцінства знаёмы
сюжэт Гары Бардзін пе-
реўтварыў у шалёны м'ю-
зыкал, дзе акрамя вакалі-
ста-воўка ёсьць зведзены
Чабурашка, зъедзеная
гномы, кракадзіл Гена, гер-
людажэр, французская баб-
ка — поўныя інтэрнацыя-
наль...

«Лад», 22.30

«Дробязі жыцця».

Францыя—Італія—
Швайцарыя, 1969, рэж.
Клёд Сатэ.

Мэлядрама.

П'ер, які кінуў жонку і
жыве з палюбоўніцай,
вельмі нерашучы. Адной-
чы жанчына кажа П'еру:
«Я стамілася цябе ка-
хахы».

У ролях — зоркі: Ми-
шэль Пікалі і Ромі Шней-
дэр.

БТ, 23.00

«Паз».

Німеччына—Аўстрыя—
Валікабрытанія, 2003, рэж.
Пол Хіл.

Любоўная крымінальная
драма.

Кілер Андрэй Лозін не-
чакана парушае правілы й
знаёміца з сястры забі-
тага ім чалавека. Дзячына
ня ведае, у каго закахалася.

Андрэй Расінскі

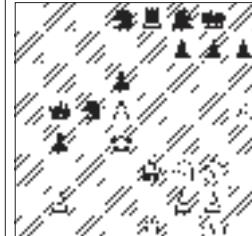
КАІСА

Хто Вы, Joop van Oosterom?

Кантрэс ПКЧФ у Арген-
тыне пастаравіў, што ў
2006 г. сусветная зборная
перапісачнікаў восьмі-
шахматыстаў-вочнікаў. Выліка-
на гэта неабходнасць па-
пулярызаваць завончы-
шахматы, пра якія нямен-
гія ведаюць.

Галоўнае пытанье: чи
будзе гуляць чэмпіон сусвету
Ён ван Остэрам? 68-гадовы
мільядэр, заснавальнік першай
у Нідэрландах фірмы па вытворчасці праграмна-
га забесьпиччынія, атрымаў
вядомасць як найбуйнейшы
спонсар єўрапейскіх шахматных імпраз. Сярод
іх — чыкль турніру *Melody Amber*, прысвечаных ім
свойственнай ім свайгі дачце. З 1992 г. у
Монтэ-Карла эліта сусветных
шахматыстаў змагаецца ў
хуткіх шахматы, гуляе, на
міжнародных спаборні-
цтваў і друкаў прыгожыя
парты, нібы згуляныя ім
самім. Лягчына дапусціць,
што ў сучасных шахматах
людзей, гатоўных канверта-
ваць сваё багацце ў імідж
«самых-самых», толькі па-
большала.

На інтэрнэт-форумах
прыхільнікі ван Остэрама
цвердзяць, што мэта га-
лянда — дацьмагчы-
масць гросмайстрам адна-
чышчы, пагуляць у шахматы
і падзараць. Але спонсар-
ства прыносіць і чыста

Ван Остэрам — Банг,
2002—2004

26. h6 g6 27. Ff6
Kd7 28. Ke4! Te7.
Белыя аналізавалі
28... Kf6 29. Kf6+ Kpf8
30. Ke8. 29. Ta1!!
Fb7. Або 29... Kf6 30.
Kf6+ Kpf8 31. Ta8 Ch6
32. Td8+ Kpf7 33. Cd4.
30. Fd4. 1—0.

www.thewow.com

дзе варта быць

Беларускія спатканыні ў Варшаве

25 лістапада. Адкрыцьцё выставы жывапісу Алея Пушкіна і вірсісах з узделам 3. Вайчюшкевіч. Цэнтар спатканыні «Хлодна», 25 (вул. Хлодна, 25). Пачатак а 15-й.

Адкрыцьцё «Спаканыні» — у «Клюбе журналаста» (Новы Свят, 58). Пачатак а 16:30.

Сярод выступоўцоў — былы намеснік пасла Польшчы ў Менску Марек Буцка («Палітыка Польшчы і Эзадносна Беларусь ў 2000—2005 гг.»). Паказ фільму В. Дацшука «Рэпартаж з трусінай клеткі».

Канцэрт гурту «В:Н:». Клуб «Дзюна» (вул. Добра, 33/35, 19:30).

26 лістапада — «Сытуацыя ў культуры». Інстытут археалогіі і этнографіі Варшаўскага юніверсітэту (вул. Бяднарска, 2/4). Пачатак а 13-й.

Даклады: агульная сытуацыя ў культуры і магчымасці беларускіх артыстаў (Юрась Барысевіч);

жывапіс (Ю. Барысевіч); літаратура (Андрэй Хадановіч).

Паказ фільму «Дарога на Курапаты», «Ноч доўгіх нажоў», «Сэрца Чарнобыля», «Беларускі Дкамэрон», 2003 г., 90 хв., рэжысэр Віктар Дацшук.

Пачатак а 15-й.

27 лістапада — «Беларуская меншасць у Польшчы. Рэлігійная сытуацыя ў Беларусі». Фальклэтэт філазофіі і сацыялігіі Варшаўскага юніверсітэту (вул. Карова, 18). Пачатак а 13-й.

Сярод выступоўцоў — Лётара Рудкоўскі ОП («Рэлігійная сытуацыя ў Беларусі»), былы пасол Польшчы Маркош Машкевіч («Будучыня Беларусі і новая бачанчына беларуска-польскіх адносін»).

А 21-й канцэрт гурту «Стары Ольса». Клуб «Дзюна» (вул. Добра, 33/35).

ВЫСТАВЫ

Турбізенс-2005

Да 26 лістапада ў НВЦ «Белклікс» (Я. Купалы, 27) дзеянічае XII Міжнародная турысцічная біржа «Турбізенс-2005».

50x50

У Мастацкай галерэі твораў Л. Шчамалёва (пр. Ракосоўскага, 49) — выстава мастацкіх фатаздымкі Уладзіміра Суцягіна «50x50».

Чароўнае адраджэнне У галерэі фальварку «Добрыя мыслі» (вул. Магілёўская, 12) — выстава графікі і фатаграфіі Ганны Емяльянавіч «Чароўны рэнсанс».

180 градусаў

З 24 лістапада да 8 снежня — «Падземны» (пр. Скaryны, 43) — фотавыстава Марыны Мароз і Марыны Лукаш «180 градусаў».

Рознакаляровое

З 25 лістапада да 15 снежня — «Літаратура ў галерэі віртуальных мастацтваў «Літава» (вул. В. Харужай, 16) працуе фотавыстава Генадзе Родзікова «Чорна-белая і каліровое».

ІМПРЕЗЫ

Камоцкі запрашае

29 лістапада ў Музей М. Багдановіча (Граецае прадмесце) сустрака з бардам Алемем Камоцкім. Пачатак а 18-й.

Скокі пад дуду

25 лістапада ў кіяўні Палацу моладзі (Старовіленскі тракт, 41) адбудзеца танцавальная вечарына «Скокі пад дуду». Ігрое і науваче танцам капала Алеся Лася. Пачатак а 18-й. Квіткі: 4 000. Даведкі праз т.: 262-02-90, 8-029-253-07-95.

Гендерны маршрут

У музэі кіно (вул. Свярдлова, 4) з 25 да 27 лістапада адбудзеца фестываль фота і

мастакоў інсталяцыі, кіанапаказ, спектаклі і канцэрты «Гендерны маршрут».

ТЭАТАР

Опера

(На сцене Цэнтральнага дому афіцыраў.)

1 (чы) — «Гурандота».

3 (с6) — «Мадам Батэрфляй».

(На сцене Белдзяржфілармоніі.)

1 (чы) — канцэрт «Я помню

вальсу гук чароўны...».

Тэатар імя Я. Купалы

24 (чы) — «Тут'язьва».

26 (с6) — «святочны вечар,

прысвечаны 85-годдзю эз-

тэр у імя Янкі Купалы.

27 (нда) — «Кім».

28 (пн) — «Я не пакіну цябе...».

30 (ср), 1 (чы) — «Эрык XIV».

2 (пт) — «Аполавая завея».

3 (с6) — «Я не пакіну цябе...».

4 (нда) — «Паўлінка».

Ранішня спектаклі

27 (нда) — «Ажаніца — не

журчыца».

4 (нда) — «Паўлінка».

Малая сцэна

27 (нда) — «Адчыніце кантра-

лёрну!».

28 (пн), 2 (пт), 3 (с6) — «Дзіке

пальваныя каралі Стажаў».

4 (нда) — «Варшавская мэлён-
дыя».

Тэатар беларускай драма-

тургі

24 (чы) — «Кабала съятоши».

25 (пт) — «Містэр Розыгрыш».

29 (аўг) — «Майстар галадань-
ня».

30 (ср) — «П'емонікі з'вер».

Тэатар імя М. Горкага

24 (чы), 30 (ср) — «Прыбыто-

вае месца».

25 (пт) — «Нінічка».

26 (с6), 4 (нда) — «Вольны

шлюб».

3 (с6) — «Дэтэктар хлусні».

КЛЮБНАЕ ЖЫЦЬЦЕ

«Трыкліні» (218-25-73)

24 (ч) 18:00 — «Pre-party».

26 (с6) 18:00 — «Pre-party».

night».

«elzom» (206-66-18)

24 (ч) 23:00 — «RNB Royalty

Party»; dj Gaamer, dj Induss

(«Got Power Promo»), «Hot

babes dance show».

25 (пт) 23:00 — dj-bar.

26 (с6) 24:00 — dj-bar.

27 (нда) 21:00 — жывая музыка.

«Madison» (219-00-10)

24 (ч) 22:00 — «Lady's

Thursday».

25 (пт) 23:00 — dj Nice.

26 (с6) 23:00 — dj Nice.

27 (нда) 23:00 — «Staff party».

«X-Ray» (223-93-55)

25 (пт) 23:00 — dj Gray.

26 (с6) 22:00 — dj Noche.

«Белавежа» (336-70-75)

25 (пт) 23:00 — dj Dee.

26 (с6) 1:00 — dj Alex.

27 (нда) 23:00 — жывая музыка:

«Acoustic Bands» / dj Alex.

KINO ў МЕНСКУ

«Aúropa»

«Scab»; 26, 27 (с6, нда)

13:00.

Піянэр

«Падводная братва»: 25 — 27

(н—нда) 11:40.

«Іван Царэвіч і шэры воўкі» і

іншыя мультфільмы: 27 (нда)

10:20.

«Прынц і жабрак» (VII МКФ

«Лістападзік-2005»): 25 (пт)

14:20.

«У віхуры танцу» (VII МКФ

«Лістападзік-2005»): 26 (с6)

14:20.

KINO на DVD

Master Records

«Усё пра Лілі Чоў-Чоў»

Драма, Японія, 2001, раЖ. Шун-

джы Iwai.

У роліх: Такао Асава, Хаята

Ішіхара, Аюні Ito.

Японскі падлікт вандоруць,

крадуць, какаюць. І прызнаюцца

у любові да сыпівачкі Лілі

на чацьверах.

Карціна атрымала ўзнагароды

Бэрлінскага і Шанхайскага кіна-

фестывалі.

Менск, Кісялевіч, 12,

643-21-08.

«Mir»

26 лістапада

19.00

Малая заля
КЗ «Менск»

Зыміцер
Вайчюшкевіч
i
WZ-Orkiestra

з праграмай

“Лепшае (The Best)”

Усім добра вядомыя творы,
сюрпризы і вясёлы настроі

канцэрт «На стол пададзена!».

26 (с6) — «Чароўні Смаргада-

вага горада».

27 (нда) — «Чырвоныя капту-

рок».

29 (аўг) — «Ганэле».

Тэатар беларускай драма-

тургі

26 (с6) — «Воўк-мараплавец».

Опера

4 (нда) — «Пітэр Пэн».

KINO

«Аўора»

«Scab»; 26, 27 (с6, нда)

14:00.

Бярэсьце

«Чучак»; 26, 27 (с6, нда)

12:00.

Дом кіно

Цырымонія закрыцця VII МКФ

«Лістападзік-2005»). Паказ

фільму-пераможцы: 25 (пт)

14:00.

«Стоенае» (25 (пт) 21:10;

26 (с6) 19:00, 21:00; 27 (нда)

16:40, 19:00, 21:00, 22:00).

«Кроў за кроў»***: 25 (пт) 19:00, 21:00; 26, 27 (с6, нда) 11:00.

«Левай, левай, левай» (XII МКФ «Лістапад-2005»): 25 (пт) 15:50.

«Ніхлебам адзінным» (XII МКФ «Лістапад-2005»): 25 (пт) 19:00.

«Цэнтралік» (200-34-16) — «Гардзічы запрашаем у Рай»: 25 (пт) 11:00, 21:10; 26, 27 (с6, нда) 13:30, 18:30, 21:00.

«Кроў за кроў»***: 25 (пт) 13:30; 26, 27 (с6, нда) 11:00.

«Левай, левай, левай» (XII МКФ «Лістапад-2005»): 25 (пт) 16:00.

«Ніхлебам адзінным» (XII МКФ «Лістапад-2005»): 25 (пт) 19:00.

«Стоенае» («Cache / Hidden»)

Францыя—Аўстрыя—Нямеччына—Італія, 2005, 117 хв.

Жанр: сацыяльна-псыхалагічна драма, трэлер.

Адзнака: 7 (з 10).

Сям'я паспяхавага тэлевяду-
чага (Данель Атой) атрымлівае

відзакіраваныя выкыдні

дзяўчынкі, якія з'яўляюцца

малюнкі. Паліція не сышыаеца

нешта рабіць, і герой сам пачы-

нае вышук.

Аўстрыец Міхаэль Ханзек

(«Пілістак») павінчыаў

карычніцкую

дзяўчынку, якую катуе глядзачоў

нудна—стонай сацыяльна-аў-

тарскай павучальнасцю?

У Канах Ханзек атрымлівае прыз

за рэжысур, прыз экумнічнага

журнalu «Філіпс».

Фільм, што ідзе ў «Перамо-

зе», — для кінагурманаў.

Андрэй Расінскі

Сяр'языкі — агульныя пляні.

Але этыя антыханавыя прыёмы выкыда-

шы варуць.

Сяр'языкі — статычны камэрэ, дуб-

гія агульных пляні.

Але этыя антыханавыя прыёмы выкыда-

Поўны завал

На мінульм тыдні ў Шклове адбылася гістарычна падзея. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Зъміцер Крат у эдытарыяле «Саўбелькі» напісаў, што пасыль візіту АГЛ у Шклову «пачаўся новы этап дзяржаўнага будаўніцтва». Абсалютна падтымліваю ідэю. Аднак не тату, што прэзыдэнт у Шклове рагітам збіўся на антрапацэнтрысцкую лірыку: «Камбайні, сялякі, веялкі — гэта добра. Мы стагодзьдзямі гэтым займаліся, аднак чалавека за гэтым ня бачыў. У цэнтры павінен быць чалавек». Мнюю ўсе больш рухае ўласцівая старэйшаму пакаленію не любоў да маладой генрацыі. У адрозненіи ад гэтых баламутаў, майму пакаленіне не давядзенія пазаліянца да мар-

сіянкі. Душу грэе тое, што немаўлятам, калі рэалізація Кратаву прапанову, прыйдзецца на яны слаба папацец на іспытках па гісторыі Беларусі.

Заплюшчваю вочы — і бачу родны гістфак, дзе здаюць экзамэн па спэцкурсе «Новы этап дзяржаўнага будаўніцтва». Абсалютна падтымліваю ідэю. Аднак не тату, што прэзыдэнт у Шклове рагітам збіўся на антрапацэнтрысцкую лірыку: «Камбайні, сялякі, веялкі — гэта добра. Мы стагодзьдзямі гэтым займаліся, аднак чалавека за гэтым ня бачыў. У цэнтры павінен быць чалавек». Мнюю ўсе больш рухае ўласцівая старэйшаму пакаленію не любоў да маладой генрацыі. У адрозненіи ад гэтых баламутаў, майму пакаленіне не давядзенія пазаліянца да мар-

сіянкі. Душу грэе тое, што немаўлятам, калі

«Незалік, — кажа той. — Заваліў на імені кірауніка лайтвойскага райспажыўсануза, які сабе катэдж пад Менскам будаваў, замест таго каб вырашыць праблемы антысанітарыі. Як, кажа, яго прызвішча?»

Раптам прыходзіць новенькі, які нядыўна перавеўся з завочнага. Ен сымела заходзіць у аудыторыю і ціяне билет.

Выкладчык: «Ну, што там у вас?»

Студэнт: «Білет нумар 13. Пералічыць асартымент тавараў, якія, як канстатаваў 18.11.2005 прэзыдэнт, цягко знайшы на паліцах школаўскай спажыўкаўпэрэцыі».

Выкладчык: «Ну?»

Студэнт, чухаючы патыліцу: «Можа, ноўтбукі?»

Выкладчык: «Мука, крупы, мясныя і рыбныя прадукты, ніткі, лямпачкі, мыйныя сродкі. Ну вішлю — пойдзене ў войска».

Студэнт (жаласыліва): «Можа, есьцьнейка выйсыце?...»

Выкладчык: «Выйсыце заўсёды ёсьць. Вы мне стो міжгаліктычных баксаў, гэта па курсе 23 мільярды касмазайчыкаў, я вам — залік».

Студэнт дастае пасьведчаныне КДК.

Настаўнік халаенца за галаву. Як ён мог забыцца, што ў сыпце пытанняў да іспыту ёсьць і таксама: «Якія формы працы першынно прымянілі ў Шклове супрацоўнікі дзяржкантролю?» Адказ: «На першым этапе супрацоўнікі не адкрывалі сябе, праста былі сядроў дзіцей і на асабістым воніце вывучаілі іх штодзённую жыцьцё».

Мяжу Беларусі вартуюць вадалазы

У нядзелью камандуючы памежнымі войскамі Аляксандар Паўлоўскі (у фуражы) і старшина Берасцейскага абліваканкаму Констанцін Сумар урачыста адчыніў ў Пінску новую пагранічную. На этым торыі ёсьць спецыяльны басейн — трэніравальны памежнікаў-аквалангісту, якія кантролююць рэчышча Прывілі і азёрныя глыбіні.

АНДРЭЙ ЛІЧКЕВІЧ

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІНШАВАННІ

З днём народзінай. Сонца! Кахаю цібэ. Я СПАЧУВАННІ

Бацькі, настаўнікі і вучні Нациянальнага гуманітарнага ліцэю імя Якуба Коласа шыра спачуваньем Юрасю, Натальлі і Іягену Грыневічам з прычыны смерці іх любага бацькі і дядкі!

ПРАЦА

Якасна выканаю пісмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры і мове. Звязацца загада пасля 17-18. Т. 235-18-72. Юры

КАНТАКТЫ

«Малады фронт» да беларусу! Далучайся да нацыянальнага руху! Т: 755-69-90, www.mfront.net

КНІГІ

«Наша Ніва» (новыя ды факсімільныя выданні), часопісы «АРСНЕ», «Слідчыніца», энцыклапедыі, слоўнікі, книгі па новазнаністях, вітальні, архітэктуры, саціялігі, фільмы ды музыка на CD из Румыніі, 13 (TBM). Пандалезак — пітніц (15.00—19.20). Т. 707-40-01

Я. Скрыган, «Выбраныя творы» — 33-я кніга праекту «Беларускі кнігары»: Выдадзены ў 2000-годдзе з дні нараджэння пісця-мовіка. «Відбеска-Рысікіякты» (дагаворы і службовая карастанцыя пісцік Віцебскам Рысі XV—XVI ст.), «Meticiana», т. 1, 2, 3. «Сысы землеўладальніку» Менскай губерні (ХХ ст.). Т. 753-91-96

Даведнік «Архівы Рэспублікі Беларусь», «Історыографія і генеалогія беларускіх ХХІІ векоў». Т. 753-91-96

Альбом «Менск — горад СОНЦА», пераклады: кнігі, перакладзеныя з польскай, англійскай, немецкай, расейскай мовы. У тым ліку «Кіяды», «Санаты Мікеевіча», літаратура беларусаў Польшчы XV—XIX ст., падручнікі па журналистицы. Т. 753-91-96

Беларускі аудыё. «Старожытная земля», калекцыя беларускіх касц, CD, утвары аўтентичныя фальклёр. «І ярадліўся тут», сучасная архічна музыка. Т. 753-91-96

Пэрыеднік: шматгадовы камплект часопісаў «Крыцька», розныя нумары «Студэнчай думкі», «АРСНЕ», газеты «Новы час», «Нашага слова», беластоцкай «Ніве». Т. 753-91-96.

ЖАРТ

На плошчы апазыцыянер раздае ўёткі. Людцы бяруць, адыхаюць і бачаць, што ў іх пустыя аркушы. Некаторыя вяртаюцца да апазыцыянер і пытаяюцца:

— Даўк тут нічаво не напісаны!
— А навошта ж дарма пісаць? I так усё ясна!

Паводле газеты «Моладзевы супраніц»

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Рамані Л. Некаторыя са згаданых вами альбомаў — рарытэтныя выданні, і знойдзец іх ціжка, некаторыя шукайце ў гандліроў з «БМБА Group». Здымак атрымал: цікава, ня больш за то. Бы бы ўсё аўто з такімі нумарамі адзінкай! Калі што якое — лістайце на sb1@fromby.net.

Алеско Шы-ку. Вершы па Беларусь і беларускую мову цеплыя, але тохнічна недасканальная. Або працайце над тэкстам, або паэзія — папросту на Вашас.

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМІ

З Беларусі і Літвы

В. Вялікія Бесяды, Менск. губ., Барыс. пав. Шанццеўская сёлета на дровы, але не шанце лесу. Як улетку буры, так цяпер сынег наглуміў лесу без бацькі. Як толькі паказаўся першы сынег, ударыла неўкая аблівака. І лес паяцянула лёдам; на другі дзень паваліў сынег і наўсі на дрове, а хоць веер ўсім не вялікі, не стрымуў лес гэтага ціхару і пачало яго крышыць, ламаць: месцамі вархі, месцамі ў палову, а то і з карэннямі павыварачала. Дарогі завалены. Па маданікоў — плехамі перарабіла на пасеку. Быццам паслья вялікай буры, акно глядзець страшна!

Сябрук

Вялікія Дубы Менск. губ., Слуцк. пав. Сёлета ў нас пажанілася адна пара і зраз ад вянца начала сварыцца. Ён п'яніца, яна таксама неспакойная бацька. Вось аднаго разу, пасвярдзіўшыся у вечар, пайшла яна і ўкінулася ў студні. Пачалі гэта хлопцы, ідуць зь вечарніцы. Сыпярша здалося ім, што нехта шыпча ў студні, заглянулі яны туды і убачылі туло бабу, выцнігнуле яе жывой ящыц. Гасці гэтага яны хадзілі да біскупна прасіц разлукі, але, нічога не дабіўшися, варнунгі даюць далей вяльвачца.

З усіх старон

Ясная Поляна. Вядомыя расейскі пісменнікі П.М. Талстой работу выехаў з дому, ніякі ведама куды. Ходзяць чуткі, быццам Талстой выехаў, каб на пустыні даўжыць адзінока веку свайго.

Калі мы друкавалі газэты, прыйшала вестка, што П.М. Талстой памер.

1910, №44-45.

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1909, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
В. Вольский (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
У. Знамероўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Ната Баканіская
галоўны рэдактар Андрэй Дынко
фотографік Арцём Ліўя
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастракт рэдактар Сарагей Хараскі
выдавец і заснавальнік Фонд выдання газэты
«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПЛАСІУ:
220050, Менск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 7-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@prgmedia.by
On-line: www.bn.by

©НАША НІВА. Спэсіялка на «Нашу Ніве» адзінка з 12 лапос фарматам A2, 6 друх. арк. Друкарня РУП «Белдзвінет» беларускі Дом друку. Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Радзіцца не хэсе адзінкам з замест рэжым-габаритам. Кошт свядомы. Пасведчанне аб рэгістрацыі прыдадзенага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выданніе Міністэрства інфармаціі Рэспублікі Беларусь. Юрдычныя адресы: Менск, вул. Калектарная, 20, п. 2. Р/р 30152/12000012 у МГД АДТ «Белвестбібліо», Менск, код 764. Наклад 3416. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісанія ў друк 20.00.23.2005.

Занова № 6702.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20/2а